

BYGGMESTEREN

FAGTIDSSKRIFT FOR BYGGEBRANSJEN | **UTG. 0815** | WWW.BYGGMESTEREN.NO

***Gjentar
aldri
et hus***

Med bok om
en tømrrers
hverdag

Duell
om yrkes-
utdanningen

**LIVET PÅ BYGGEPLASSEN
HAR ENDRET SEG MYE DE
SISTE ÅRENE.**

Få suksess med god dokumentasjon og planlegging

Kravene til dokumentasjon er høyere, og mye av planleggingsarbeidet kan nå gjøres digitalt. Byggmakker har verktøy også for denne delen av jobben.

GJØR PAPIRARBEIDET ENKLERE

Hvis et byggverk skal fungere, må de som skal forvalte, drifte og vedlikeholde ha kunnskap om byggverkets egenskaper. Arbeidsmiljøloven krever at du som håndverker overleverer all FDV-dokumentasjon til byggherre ved endt oppdrag. Byggmakker tilbyr løsningen som letter dette arbeidet: ByggDok. I de siste årene har det vært meget stor fokus på sikkerhetsdatablader på byggeplasser. Skjerpelser i regelverket har gjort at proffkunder nå også etterspør all dokumentasjon, og da spesielt FDV-dokumentasjon.

- Jeg har tatt i bruk Byggdok for å gjøre papirarbeidet enklere. Det er spesielt lett å bruke for FDV-dokumentasjonen, sier en fornøyd Mats Bergseng fra Byggmester Bergseng på Dokka.

«Jeg har tatt i bruk Byggdok for å gjøre papirarbeidet enklere. Det er spesielt lett å bruke for FDV-dokumentasjonen»

Mats Bergseng, Dokka

HVORDAN FUNGERER BYGGDOK?

Når du handler byggevarer hos Byggmakker, blir varene registrert på ditt prosjektnavn/prosjektnummer. Etter dette overtar datasystemene resten av arbeidet! Hele ordren blir automatisk koblet mot byggevarene i NOBB, og all dokumentasjon som tilhører de varene som er handlet, blir samlet i mapper du får tilgang til.

7 TIPS TIL GOD PROSJEKTSTYRING

- ✓ Klare og tydelige mål
- ✓ Godkjent budsjett
- ✓ Tidsramme med milepæler
- ✓ Fordel ansvarsområder
- ✓ Skriftlige avtaler med underleverandører
- ✓ Risikovurdering. Hva kan endre seg under prosjektet?
- ✓ Forsikre deg om at alle har forstått oppgaven

Livet på byggeplassen har ikke blitt helt papirløst, men digitale løsninger som Byggmakker tilbyr gjør det enklere.

- Vi gjør FDV dokumentasjon på nett og så pleier vi å legge med minnepinne til kunde ved overlevering, sier Byggmester Ole Harald Røisehagen på Skattum fornøyd. Du får et brukernavn og passord fra din lokale Byggmakker og kan når som helst se – i tillegg til å laste ned – all dokumentasjon når du trenger det!

BYGGMAKKER

FOR MER INFORMASJON ELLER REGISTRERING

Ta kontakt med din lokale Byggmakker.

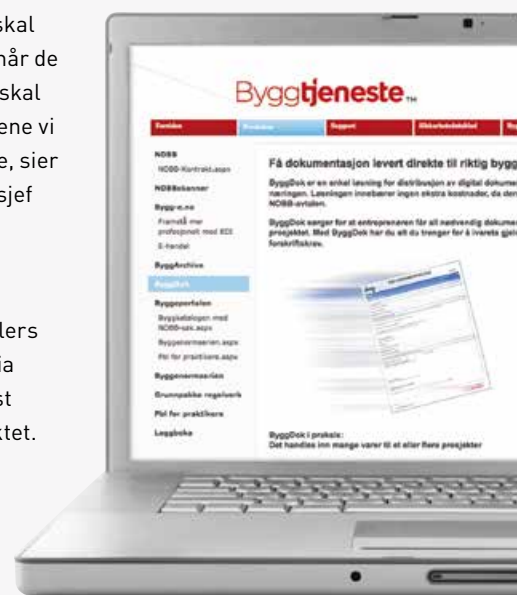
Se www.byggmakker.no

GODE VERKTØY TIL HELE JOBBEN

Smarte løsninger og de beste produktene benyttet av dyktige håndverkere gir forbruker en profesjonell opplevelse.

Våre proffkunder skal være sikre på at når de handler hos oss, skal rådene vi gir og produktene vi tilbyr være de aller beste, sier Per Anders Ruud, Salgssjef Proff hos Byggmakker.

ByggDok automatiserer mye informasjon som ellers må fremskaffes fysisk via flere kilder, og ikke minst sortere dette for prosjektet. For eksempel kan et bruksområde være en stue eller et kjøkken. Når bruksområder er definert kan du koble varene opp mot disse. Deretter genereres dokumentasjon av prosjektet. Ryddig og enkelt. -Monteringsanvisninger er lett tilgjengelig i ByggDok og det er skikkelig greit for da slipper man å google all verdens info når man strengt tatt ikke har tid, poengterer Byggmester Vidar Nordgård. Han er glad for at det har kommet smarte nettbaserte løsninger for byggeplasser. -Papirløs

arbeidsplass med nettbrett sparer mye arbeid for basen. På nett blir det ikke kluss på bestillingen. Du misforstår ikke noe som du lett kan gjøre på telefonen, sier Byggmester Vidar Nordgård

-Vi bruker dokumentasjonsløsningene til Byggmakker. Ja, det er mye vi gjør i Byggmakker sine nettløsninger. Våre prosjektledere er avhengig av flyt og orden, og da trenger vi gode verktøy, poengterer Stein Rudi Dahl hos totalentreprenør Fuglesang Dahl i Inderøy.

Kontakt din lokale Byggmakker for å få vite mer om våre dokumentasjonsløsninger.

Byggmakker - på lag med proffen.

Per Anders Ruud, Salgssjef Proff hos Byggmakker.

BYGGMESTEREN

NR. 08-2015 - ÅRGANG 89

Utgitt av Byggforlaget AS

Sørkedalsveien 9,
Pb. 5475 Majorstuen, 0305 Oslo

E-post: post@byggmesteren.as

REDAKSJON

PER BJØRN LOTHERINGTON

ansvarlig redaktør

Direkte tlf: 23 08 75 72

E-post: pbl@byggmesteren.as

CHRISTOPHER KUNØ

webansvarlig

Direkte tlf: 23 08 75 69

E-post: ck@byggmesteren.as

FORSIDEFOTO: Christopher Kunø

REDAKSJONEN AVSLUTTET: 18. sept

NESTE UTGIVELSE: 27. okt

ABONNEMENT / ANNONSER

ABONNEMENT

ÅSMUND HERFOSS

Direkte tlf: 23 08 75 78

E-post: aah@byggmesteren.as

ABONNEMENTSPRISER

Kr. 580,- pr år. Medarbeidere/læringer/
studenter: kr. 350,- pr år

ANNONSER

ANNE-GRETHE KROGDAHL

Direkte tlf: 23 08 75 70

E-post: agk@byggmesteren.as

ANNONSEFORMATER OG PRISER

Format (bredde x høyde) 4 farger

Oppslag (385x260 mm): 32.900,-

1/1 side (185x260 mm): 23.700,-

1/2 side (185x130/90x260 mm): 16.900,-

1/4 side (90x130/185x65 mm): 9.300,-

Bilag: 16.500 - 29.800,-

PRODUKSJON

GRAFISK UTFORMING: Almås Design

TRYKK: Zoom Grafisk

MEDLEM I FAGPRESSEN

Opplag: 5.947 (Fagpressens mediekontroll)

Antall lesere: 42.000 (tns gallup)

Forbruker- og mediaundersøkelse 2008)

Mest lest i byggebransjen!

Snakk om handlekraft!

Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) gikk i våres ut og skrøt av at Høyre og regjeringen viser handlekraft for å bedre yrkesfaglig utdanning i motsetning til forgjengerne som «bare pratet opp yrkesfagene».

Det kunnskapsministeren så ut til å glemme, var at mye av hans handlekraft kunne gitt resultater for lenge siden – om han og regjeringen hadde handlet da de kom i posisjon.

Vi sikter selvsagt til stortingsmeldingen «På rett vei» som ble vedtatt med stort flertall i juni 2013 og som inneholdt mange forbedringstiltak som byggebransjen ennå venter utålmodig på. De handler blant annet om en

større grad av veksling i opplæringen, mellom teori i skolen og praksis i bedrift.

Da Røe Isaksen tok over som kunnskapsminister få måneder seinere, var oppfølgingen av denne stortingsmeldingen en av oppgavene som ventet på hans bord, men det er knapt noen utenfor kontoret hans som har sett at han har gjort noe med den.

I en artikkel om yrkesfagutdanningen i dette bladet, hevder han at regjeringen er godt i gang med å følge opp denne meldingen. Kunnskapsministeren medgir at det er mange gode tiltak i meldingen som kan være med på å øke kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen. Men meldingen «mangler tiltak mot de største utfordringene, nemlig mangel på læreplasser og elevenes faglige grunnlag fra grunnskolen.»

Begrunnelsen «mangel på læreplasser», kan virke som et påskudd for fortsatt å vente lenge med å innføre tiltak som kan forbedre yrkesfagutdanningen. For hvor er det paradiset der all ungdom som har gått to år i skole får læreplass?

Det finnes nok ikke.

Det er selvsagt leit for elevene det gjelder når de har gått to år i skole, og den andre praktiske delen av utdanningsløpet deres ikke lar seg gjennomføre. Men det er vanskelig å få gjort noe med det.

Når elever står uten læreplass i byggfagene utpå høsten, skyldes det neppe manglende læreplass, det skyldes heller mangel på gode kandidater. Om elevene for eksempel har høyt fravær på vitnemålet, vegrer bedrifter seg naturlig nok for å ta dem inn. Fraværet kan i sin tur skyldes at skolen er ulidelig kjedelig siden den er lite forbundet med det praktiske faget eleven ønsker å lære.

Ved å vente med endringer til en har løst mangelen på læreplasser, gjør statsråden ett av problemene i dagens videregående skole til et hinder for å forbedre den.

Det kan ikke kalles handlekraft!

PER BJØRN LOTHERINGTON ANSVARLIG REDAKTØR

« Ett av problemene i den videregående skolen blir et hinder for å forbedre den. »

Du blir ikke best på byggevarer uten spesialister

**VERKTØY OG
FESTEMIDLER**
Eivind Aanonsen

DØR OG VINDU
Daniel Johansen

PROSJEKTLEDER
Tom Erik Borgen

BYGGSYSTEMER
Christoffer Aas Clementz

**KJØKKEN,
GARDEROBE OG BAD**
Wibeke Torp

I Optimera og Montér finner du spesialister som bare jobber med å gjøre hverdagen enklere for deg som byggmester. Det gir deg mange fordeler.

Du får tilgang til kjøkkenløsninger som er tilpasset dine behov. Du får Norges største utvalg av lagerførte dører og vinduer. Du kan bestille ferdigkappet reisverk til alle dine bygg, og du får din egen verktøy- og festemiddelspesialist.

- Dør og vindu
- Kjøkken, Garderobe og Bad
- Byggsystemer, som leverer konstruksjonspakker og takstoler
- Verktøy og festemidler

INNHOOLD

08/15

NYHETER

– Vi ser ingen oljedgang.....	10
Kunnskapsministeren og byggmesterlederen i duell.....	14
Ulike avgjørelser for «naboer»:	
Trenger og trenger ikke snøfangere.....	18
Støtte til boliger: 321 mill. Administrasjon: 336 mill.....	20
Skriver roman om jobben.....	22
Appell til lokalpolitikere: – Tenk over hva dere taper på svart arbeid.....	24
Ikke lett å klage på taksmenn.....	26

REPORTASJER

Kvalitet gir lønn.....	32
Henger i for tømrerfaget.....	38
Portrettet: Morten Bredesen.....	42
Vardø fra forfall til framtidstro.....	50
Gjentar aldri et hus.....	56

BYGGENÆRINGEN

Femårsplan
– hvor er du?

BYGGENÆRINGEN

Huseiere vil ha lovkrav til håndverkerne.....	62
Ufortjent kritikk av produktiviteten.....	64
Flere blir større.....	65
Lykkelig som liten bedrift.....	66
Kjemper seg framover.....	68

Restaurert til
opplæring

TØMREREN

Gir råd før restaurering.....	70
Ubehandlet kledning holder overraskende godt.....	74
Bestått meget godt for veggelement.....	77
Gjorde spreke tømrere av slappe elever.....	78
Investert i bygningskroppen først.....	82
Produktnyheter.....	84

LAUG OG FORBUND

Styrker servicen i Nordland.....	88
Mange med på Østfolds fagmøte.....	88

KOMMENTARER

FIA's hjørne: Jazz Alive.....	89
-------------------------------	----

78

GJENTAR ALDRI ET HUS

Når Øyli Bygg ikke bygger krevende eneboliger i Oslo og Bærum, fremmer de bærekraftige hus i Etiopia. Her hjemme har de spesialisert seg på store og krevende prosjekter. Kundene er villige til å investere mye tid og ressurser på hus som ingen andre har.

UBEHANDLET KLEDNING STÅR LIKE GODT

Selv i et fuktig miljø hvor det regner nesten hele året, kan utvendig kledning stå ubehandlet i årevis uten å ta skade. Særlig klarer gran, furu og lerk seg godt. – Dette betyr at folk ikke trenger å male hus og hytter om bare de bygger med gode takutstikk, konkluderer Kurt Oddekalv i Miljøvernforbundet.

74

78

GJØR SLAPPE ELEVER TIL SPREKE TØMRERE

Styrketrening på skolen kan gjøre selv de slappeste elever til spreke tømrere, viser en undersøkelse den tidligere skøyteløperen Sverre Haugli har gjort. Styrketreningen gjorde dem sterkere og bedre forberedt på det harde arbeidet som møtte dem på byggeplassene.

Bjerkes Vinduer AS er din samarbeidspartner på dører og vinduer til bevaringsverdige fasader.

- Bjerkes Vinduer er spesialist på reproduksjon og oppgradering av gamle vinduer og dører, og finner løsninger på det tilsynelatende umulige
- Vi leverer gode løsninger for å ivareta U-verdi, soldemping og lydreduksjon
- Antikvariske vindu- og dørkopier som overgår dagens forskriftskrav

- U-verdi på leveransen er lavere enn 1.0 w/m²K (bedre enn ENOVA anbefaler standarden)
- Lydreduksjon på 38dbw + ctr.
- Solglass med høy lystransmisjon
- Kun bruk av kjerneved

Leverandør til Hersleb skole, Majorstuen skole, Østbanen og Universitetet i Ås.

Orknøygaten

Hersleb skole

Universitetet i Ås

Østbanen

Stolte tradisjoner

Bjerkes
VINDUER

www.bjerkesvinduer.no

Høykvalitetsprodukter til bevaringsverdige bygg.

Nauen Gård

Åshaugveien 172

3157 Barkåker

Epost: post@bjerkesvinduer.no

Internett: www.bjerkesvinduer.no

Telefon: +47 940 18 008

NYHETER

Gjorde plass til to

BÆRUM: Selv om han allerede hadde tatt inn Victor Haavaldsen (t.v.) i lære i juni, gjorde tømrermester Fredrik Kolberg plass til Morten Gulbjørnrud da han plutselig sto uten læreplass, to dager før han skulle ha begynt i lære tidlig i august.

Nå er de to lærlingene godt i gang på Snarøya. Et eldre rekkehus får ekstra etasje med takterrasse, kjøkken og bad. Begge synes det er greit å være ferdig med skolen i denne omgang.

– Det eneste vi ikke skifter her, er bjelkelaget, selv om det

– Vi ser ingen oljenedgang

FREDRIKSTAD: – Andre deler av landet merker nok mer til nedgangen i oljeindustrien enn vi gjør, sier aktører i Østfold.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
pbl@byggmesteren.as

Salgssjef Jan Hansen i Maxbo Proff Østfold og Jon Kolstad i Kolstad Mesterbygg opplever begge større fart i markedet enn i fjor – selv om det var et godt år.

– Vi har en vekst på 16-17 prosent sammenlignet med fjoråret da vi vokste i omtrent samme takt, sier Hansen, og legger til at byggevaremarkedet ellers vokser med 5-6 prosent i år.

Det aller meste av omsetningen deres går til proffmarkedet.

– Mitt inntrykk er at de fleste kundene våre har fulle ordrebøker, legger Hansen til.

– Vi har noen storkunder, men flertallet av kundene er i størrelse med Kolstads firma, de har opp til 15 ansatte. Her er det høy aktivitet og mye å gjøre både med hytter og hus, sier salgssjefen.

Hytter på øyene

– Vi økte godt i fjor, og endte med en omsetning på vel 7 millioner kroner, sier Jon Kolstad som driver eget firma med fem ansatte i tillegg til ham selv.

– Det ser ut til at vi oppnår vekst omtrent på samme nivå i år, sier han.

Jon Kolstads firma har etter hvert spesialisert seg på hyttebygging på

– På våre kanter er det nok ikke mange som merker noe til nedgangen i oljeindustrien, sier Jan Hansen i Maxbo Proff Østfold og Jon Kolstad i Kolstad Mesterbygg AS.

også forsterkes, sier Victor.

– Vi har revet mye, støpt gulv og blitt utfordret på ting vi burde kunne, sier Morten.

De har et godt råd til dem som venter på lærlingplass: Ikke vent.

– Er du motivert og søker læreplass selv, så viser du at du vil, sier Morten.

øyene utenfor Fredrikstad. De har skaffet seg båt og terrenggående kjøretøy som gjør at de kommer fram med materialer der andre må gi opp. Helikoptertransport er også til hjelp når det virkelig kniper.

Unormalt mye

– Med noe usikkerhet i norsk økonomi, kunne en kanskje vente nedgang i hyttebyggingen, men vi har flere oppdrag nå enn ved samme tid i fjor, sier Kolstad.

– Det går i rehabilitering og tilbygg etter hvert som hytteområdene knyttes til vann og avløpsnettet i kommunene. Og oppdragene blir ofte omfattende som nye boliger, konstaterer han.

Firmaet holder akkurat på med

å avslutte et større hytteprosjekt på Hvaler. Det er en gjenoppbygging og utvidelse av ei gammel hytte. Transporten av materialer gikk for en stor del med helikopter. Også den 19 meter lange og ett tonn tunge limtretrageren måtte fraktes luftveien.

Finne løsninger

Den gode utviklingen for Maxbo Proff Østfold, kan blant annet tilskrives en satsing på prosjektering og dimensjonering for proffkundene, mener Jan Hansen.

Byggevarerforretningen på Huseby i Fredrikstad har sju ansatte og fire-fem av dem jobber så å si full tid med prosjektering for kundene. ➡

Større boligbygging enn på lenge

OSLO: Salg og igangsetting av nye boliger er høyere enn på flere år, ifølge Boligprodusentenes Forening.

Ved utgangen av august var salget 24 prosent høyere og igangsettingen 34 prosent høyere enn ved samme tid i fjor.

– De siste 12 månedene er det igangsatt nesten 30.000 nye boliger. Det er det høyeste nivået på mange år, sier Per Jæger, administrerende direktør i Boligprodusentenes Forening.

– Det er igangsetting av leiligheter som er hovedgrunnen til økningen.

Det er igangsatt 92 prosent flere leiligheter enn ved samme tid i fjor. Økningen for småhus og eneboliger er på henholdsvis 8 og 1 prosent.

Oslo har størst vekst i salget i år, mens Rogaland, Hordaland og Troms har nedgang sammenlignet med samme tid i fjor.

Som en av de større boligbyggerne, satte Veidekke salgsrekord for ett kvartal da de solgte for over 2 milliarder kroner i andre kvartal i år, forteller storentreprenøren til Dagens Næringsliv.

VELUX tipset

Bruk VELUX ekstra i kalde og snørike deler av landet.

Kaldt og snørikt vær kan være tøft for boligen, ikke minst takvinduene. VELUX har utviklet et takvindu som er robust i kalde og snørike områder.

Løsningen er å velge VELUX ekstra, med 3-lags glass, ekstra spesialpakninger nederst og på begge sider av rammen, og en værbestandig tetningsmasse.

Dette minimerer risikoen for inntrengning av smeltevann og gjør vinduet ideelt for kalde og snørike områder.

Les mer på www.velux.no

VELUX®

www.velux.no

– Vi har stor nytte av prosjekteringstjenestene fra Jan Hansen i Maxbo Proff Østfold, sier Jon Kolstad i Kolstad Mesterbygg AS (t.v.).

Kolstad Mesterbygg har nok å gjøre med ombygging og nybygging av hytter som denne. (Foto: Kolstad Mesterbygg)

– Vi har fortsatt en tradisjon for å drive med beregninger som vi startet da vi tidligere hadde takstolproduksjon her, forklarer Hansen.

– Nå legger vi opp til å finne de gunstigste løsningene både på det konstruktive og for det praktiske og estetiske i huset. Vi ønsker å strekke oss lenger for kunden, og finner fram til løsninger som kan spare dem for arbeid og gi et bedre resul-

tat enn det ellers kunne blitt, sier han.

Jon Kolstad er helt enig i at proffavdelingen er en sparingpartner for ham og firmaet.

– Vi får en fast person å forholde oss til og når vi skulle trenge det, får vi hjelp på stående fot. De ansatte her er genuint opptatt av det vi holder på med, og kan raskt bistå oss, sier han. ☒

F-TECH RIKTIG FUKTIGHET

Sliter du med å holde bygget tørt? Da trenger du denne!

Norges mest solgte RotorAvlukter

og ikke denne...

BYGG REIS DEG 15 14.17. OKTOBER

Stand nr.: D04-28

WWW.F-TECH.NO

Vi tar **tempen** på bransjen

MOELVEN LIMTRE:

Godt foran budsjett

– Hos oss går det veldig bra, og vi ligger godt foran budsjett og foran fjoråret, sier markedsdirektør Tor-Olav Lierhagen i Moelven Limtre.

Lierhagen er ekstra godt fornøyd siden han sammenligner salgstallene med 2014 som også var et godt år. Leveransene går til eneboliger og småhus, og til rehabilitering og ombygging.

– Vi leverer vanlig limtre, S-bjelker og Kertobjelker. Til sammen blir det en komplett pakke som kan leveres bearbeidet slik at byggingen går raskere. Antagelig er det en av grunnene til den gode utviklingen, sier Lierhagen.

Et generelt godt byggevarer salg til både utbyggere og private, har også betydning for Moelven Limtre, poengterer han.

Lierhagen mener videre at kort leveringstid og tilgjengelige produkter over hele landet, også medvirker til det gode salget.

ALUTEC:

Godt for oss, godt for flere

– Vi er svært overrasket over den gode utviklingen vi er inne i, og gleder oss over økt salg fordi det betyr at også kundene våre har mye å gjøre, sier Knut-Jarle Aspenes i stillasprodusenten Alutec.

– August alene har hatt en vekst på over 50 prosent. Hittil i år har vi økt med over 12 prosent sammenlignet med fjoråret som også var et godt år, sier Aspenes.

H-VINDUET FJERDINGSTAD:

25% opp i år

– Vi har økt omsetningen med 25 prosent ved utgangen av juli, og er fornøyd med utviklingen så langt i år, sier økonomisjef Hans Petter Fuglerud i H-vinduet Fjerdingstad.

Produsenten av vinduer og balkongdører omsatte for 198 millioner kroner i fjor, og gikk med overskudd. De var dermed blant fåtallet av de største vindusprodusentene som oppnådde plussresultat i 2014. Ifølge Norsk Trevare, var det bare sju av de 20 største vindusprodusentene som gjorde det.

– Vi har alltid hatt solide overskudd og synes det er bekymringsfullt at så mange andre sliter med dårlige resultater selv om de har god omsetning, sier Fuglerud.

GLAVA:

Bedre isolasjonsevne selger

– Alt i alt har vi en god utvikling selv om det er noen av produktene som selger bedre enn andre, sier markedsdirektør Tore Bjerkeli i Glava.

– Vi selger overraskende godt av de nye produktene med bedre isolasjonsevne, og salget av disse øker mer enn andre produkter. Vi regner med at det skyldes at bransjen helst vil slippe tykkere konstruksjoner, mener han.

WEBER LECA:

Null vekst

– Markedet er ganske godt, og vi har positiv utvikling for noen av produktene, og mindre positiv for andre, sier salgsdirektør Carl Petter Simonsen i Weber Leca.

– Totalt regner vi nok med nullvekst i år, og vi er moderate optimister for neste år, fortsetter han.

Simonsen mener nybyggingen av boliger gir dem en del muligheter siden de produserer mange forskjellige byggevarer.

KVALITET VARER LENGER...

Besøk oss på
Bygg Reis Deg
Stand nr. D07-20

Ernex AS, Tistedal - E-mail: ernex@ernex.no - www.ernex.no
Bjørnstadgt. 7, N-1792 Tistedal-Tel.: 69178330-Fax: 69178360

Ventilasjon Varme Sentralstøvsuger

Tlf: 35 06 11 00 | www.ener.no | E-post: ener@ener.no

Best for *din* bolig...

Best i Test

Ren og frisk luft hele året

enervent TS
Høyeste virkningsgrad (90%)

Velkommen
til gode nyheter:
BRD 15
Hall B02-03

ener Hydrolution
Ny luft/vann varmepumpeteknologi

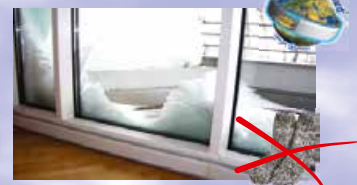

....spar penger, energi og miljø
med riktig ventilasjon
og oppvarming

25 års erfaring

Kvalitet som varer

ener Best Board®
Gulvvarme uten rør i gulvet

ENER'N I VARMEKOMFORT

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
pbl@byggmesteren.as

Vi beskyldte ham for å prate mer enn han handler i kommentarartikkelen «Den som snakker mye i timen, lærer lite, Røe Isaksen!» på www.byggmesteren.as. Vi argumenterte med at Byggmesterforbundet ennå ikke hadde fått svar fra ministeren ett år etter at det hadde etterlyst en oppfølging av stortingsmeldingen «På rett vei».

Kunnskapsministeren svarte først med artikkelen: «Redaktøren har ikke fulgt med i timen» før han valgte å utfordre Byggmesterforbundet til duell om arbeidet med å forbedre yrkesutdanningen.

Duellen foregikk på fredelig vis, mellom kunnskapsminister Røe Isaksen og Byggmesterforbundets styreleder, Åsmund Østvold. Duellantene kjempet med hver sine PC-er.

Resultatet av duellen som vi gjengir nedenfor, viser at de er enige om blant annet å yrkesrette utdanningen, men de er uenige på andre punkter, blant annet om hvordan stortingsmeldingen «På rett vei» blir fulgt opp.

Her følger svarene med deres egne ord.

Enige: Trenger ikke ny reform

– Gir frafallet fra yrkesfagene i videregående skole grunn til en ny reform i yrkesutdanningen?

TORBJØRN RØE ISAKSEN

(TRI): – Jeg er ikke sikker på at en ny, stor reform er svaret på utfordringene i fag- og yrkesopplæringen, og det er det heller ikke planer om. Det er viktig å fortsette med skrittvis forbedringer. Vi har satt i gang en prosess med å finne fram til tiltak med effekt på gjennom-

Duell med høvler hadde nok vært rått parti mellom Byggmesterleder Åsmund Østvold og kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen.

Kunnskapsministeren og byggmesterlederen i duell

Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) vil ikke ha det hengende på seg at han bare prater og ikke handler for å forbedre yrkesutdanningen.

føringen, for å få dokumentert hva som fungerer i mindre skala før vi går videre med nasjonale tiltak.

ÅSMUND ØSTVOLD (ÅØ): – Vi trenger ingen ny reform. Vi har et godt handlingsrom i dagens situasjon, ved at man kan velge mellom vekslingsmodellen, 2+2, 1+3 og «voksenlærlingene» som tar fire år i bedrift. 2+2 modellen er den mest vanlige og bør spisses med færre fag per programområde og mer yrkesrettet fellesfag teori. De tre andre mulighetene bør synliggjøres bedre.

Enige: Lærlingene og seriøse bedrifter
– *Hva kan gjøres for å øke søknaden til byggfag?*

TRI: – For at flere skal søke byggfag, må elevene være trygge på at kompetansen de oppnår er ettertraktet i arbeidslivet, de må få læreplass etter Vg2, og det må være seriøse og gode arbeidsforhold som venter dem i arbeidslivet. Vi gjør flere grep for å bidra til dette: Vi gjennomgår tilbudene for å sikre at utdanningen er i tråd med arbeidslivets behov, vi øker lærlingtilskuddet, vi innfører en lærlingklausul i offentlige innkjøp, vi

stiller krav om at det offentlige skal ta et større ansvar for å ta inn lærlinger; og vi har lagt fram en strategi mot arbeidslivskriminalitet. Nå er det viktig at også arbeidslivet følger opp – at de tilbyr læreplasser og bruker faglært arbeidskraft.

ÅØ: – For det første må det settes inn et krafttak for å få ordnede forhold i byggenæringen. Bedrifter som driver virksomhet basert på redelighet, kompetanse og egne ansatte, og dermed lærlinger, bør vektes inn ved offentlige anskaffelser. Dette vil skape økt etterspørsel etter lærlinger og dermed økt konkurranse om å få ansatt de beste lærlingene. Opplæringsbedriftene må skape best mulige opplæringsarenaer for å være attraktive. Før disse tingene er på plass, blir det feil å lokke ungdommen inn ved kampanjer til en næring de egentlig ikke er velkommen i.

Uenige: På rett vei
– *Bør «På rett vei» fortsatt være styrende i arbeidet for en bedre fagutdanning?*

TRI: Stortingsmeldingen «På rett vei» inneholder mange gode tiltak som kan være med på å øke kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen. Regjering-

en er godt i gang med oppfølgingen. Meldingen mangler imidlertid tiltak rettet mot de største utfordringene, nemlig mangel på læreplasser og elevenes svake faglige grunnlag fra grunnskolen. Vår satsing på lærere, økningene av lærlingtilskuddet og skjerpingen av lærlingklausulen vil bidra til å endre dette.

ÅØ: – Ja, innholdet i «På rett vei» er helt i tråd med hva vi har pekt på av svakheter i forhold til de siste reformene. Her er både yrkesrettingen, fleksibiliteten og vekslingsmodellen ivarettatt.

Uenige: Vekslingsmodellen
– *Bør vekslingsmodellen bli vanlig utdanningsløp i yrkesfagene? I tilfelle hvorfor og når?*

TRI: Hovedmodellen for fag- og yrkesopplæringen vil nok fortsatt være 2+2- modellen, men forskjellige vekslingsmodeller kan være et godt alternativ for mange elever, virksomheter og bransjer. Utprøving av ulike vekslingsmodeller foregår nå i mange fylker, og alle skoler kan tilby dette innen yrkesfagene. Jeg håper enda flere bruker den, men vil vente på resultatene

fra utprøvingen før vi vurderer om det er behov for ytterligere tilrettelegging for at flere skal kunne ta modellen i bruk.

ÅØ: – Vekslingsmodellen kan bli langt vanligere enn den er nå. For de elevene den passer for, ser vi at yrkesteorien absorberes mye lettere når den kommer litt ut i utdanningsløpet. Det viktigste er at vi skaper større fleksibelt i overgangen skole/bedrift slik at de som er skoletrøtte eller sliter med teorien, kan få den litt ut i læretiden.

– *I tilfelle når bør vekslingsmodellen innføres?*

ÅØ: – Om vi følger «På rett vei», er vi allerede i gang.

Delvis enige: Lærlingtilskuddet og skolekostnad
Unge Høyre har foreslått at lærlingtilskuddet skal tilsvare kostnadene ved en elevplass i skolen. – Er det et gjennomførbart forslag?

TRI: – Det er helt klart gjennomførbart på sikt, særlig tatt i betraktning av at samarbeidspartiene har økt lærlingtilskuddet med 10.000 kroner bare de siste to årene. Beregnede kostnader for en elevplass ved yrkesfaglige pro- ➡

ELNR. 80 626 52
PRIS KUN KR.

5.950,-

TERMOGRAFERING I LOMMESTØRRELSE!

SJEKK UT DET NYE FLIR C2 TERMOGRAFIKAMERA...

SE MER PÅ WWW.ELMA-INSTRUMENTS.NO

elma instruments

Elma Instruments AS | Garver Ytteborgsvei 83 | N-0977 Oslo | Tel: +47 22 10 42 70 | Fax: +47 22 21 62 00
E-post: firma@elma-instruments.no | www.elma-instruments.no
(Alle priser er eks. mva og frakt)

gram var 145.000 kroner i året i 2013. Etter vår siste økning er lærlingtilskuddet på 130.000 kroner.

ÅØ: – Jeg liker dette forslaget om at man skal likestille lærlinger og skoleelever økonomisk og dermed ta innover seg at kvaliteten på opplæringsbedriftene er minst like viktig som skolen. Det er jo faktisk slik at det er bedriftene som

omdanner skoleelever til fagarbeidere. Jeg minner om at lærlingtilskuddet nå er 130.000 kroner fordelt på to år, mens årlig kostnad ved en skoleplass er 145.000 kroner.

Enige: Tilskudd ikke nok – Vil økte lærlingtilskudd gjøre bedriftene mer interessert i å ta inn lærlinger?

TRI: Økt lærlingtilskudd øker

Duellantene takker hverandre for meningsutvekslingen. Bildene er tatt på Håndverkets dag i Oslo.

isolert sett sannsynligheten for at bedrifter tar inn lærlinger, men andre faktorer, som bedriftens rekrutteringsbehov, er også såpass avgjørende at det er vanskelig å beregne effekten av økt tilskudd nøyaktig. Vi ønsker å bedre vilkårene for bedrifter som tar inn lærlinger, og økt lærlingtilskudd er et viktig tiltak for det.

ÅØ: – Jeg tror at de gode opplæringsbedriftene som baserer driften på redelighet, kompetanse og egne ansatte, tar inn lærlinger uavhengig av om tilskuddet økes med noen tusenlapper. Det viktigste er å føre en politikk som bidrar til at disse bedriftene overlever i konkurransen med dem som baserer driften på innleie av billig arbeidskraft.

Uenige: Lærlingeklausulens omfang – Bør den foreslåtte lærlingeklausulen i offentlige byggeprosjekter gjelde alle relevante fag og alle offentlige byggeprosjekter?

TRI: – Målet må være at alle virksomheter som har bruk for fagarbeideres kompetanse,

også tar inn lærlinger. Bestemmelsen må gjelde for alle fag med mangel på læreplasser og alle anskaffelser av et visst omfang.

ÅØ: En lærlingeklausul må gjelde alle fag hvor det er særlig behov for å stimulere rekrutteringen. Spesielt viktig er det at lærlingeklausulen gjelder i rammeavtaler og mindre oppdrag, da det er på disse oppdragene man får den mest varierte opplæringen.

Uenige: Begrense lærlingeklausulen – Hvilke begrensninger bør settes på en slik lærlingeklausul?

TRI: – Det kan for eksempel være fornuftig å sette noen begrensninger basert på kontraktens verdi og varighet. Vi ønsker et tett samarbeid med arbeidslivet for å få til en god bestemmelse.

ÅØ: – Jeg ønsker ingen begrensninger i lærlingeklausulen. Om den skal ha noen effekt, må den gjelde i alle offentlig anskaffelser og gjelde alle ledd i en ev. kontraktkjede. ☒

FAKTA

KUNNSKAPSMINISTEREN OG «PÅ RETT VEI»

Historien om oppfølgingen av stortingsmeldingen «På rett vei» og kunnskapsministeren, Byggmesterforbundets og Byggmesterens syn på arbeidet for å forbedre yrkesfagutdanningen.

Juni 2013: Stortinget vedtar med stort flertall stortingsmeldingen «På rett vei» om forbedringer i yrkesutdanningen. Det var blant annet enighet om «vekslingsmodeller, mulighet for tidligere spesialisering og rett til påbygging etter fullført fag- og yrkesutdanning.»

Oktober 2013: Regjeringsskifte, Torbjørn Røe Isaksen tar over som kunnskapsminister.

Mai 2014: Byggmesterforbundet etterlyser regjeringens oppfølging av stortingsmeldingen.

8. mai 2015: Kunnskapsminister Røe Isaksen utroper regjeringen til «Best i klassen i yrkesfag».

11. mai 2015: Byggmesteren kommenterer: «Den som snakker mye i timen, lærer lite, Røe Isaksen» på www.byggmesteren.as

18. mai 2015: Røe Isaksen svarer: «Redaktøren har ikke fulgt med i timen» på www.byggmesteren.as

20. mai 2015: Byggmesteren svarer «Langt unna «På rett vei»»

**NYMALT
NYHET!**

DRYGOLIN-KLEDNING RETT PÅ VEGGEN!

Nå får du Moelven Heftig Kledning med ny og forbedret overflate,
industrielt behandlet med Visir og Drygolin Ultimat.

Det beste fra Moelven og det beste fra Jotun!

+

Spør etter Drygolin-kledning hos din nærmeste byggevareforhandler

www.moelven.no | www.jotun.no/industri

MOELVEN®

Ulike avgjørelser for «naboer»

Trenger og trenger ikke snøfangere

Boligeieren dokumenterte med bilder at det kan rase snø fra taket og at dette gjør tilgang til ei dør utrygg og uframkommelig. (Foto: Privat)

HAUGESUND/KARMØY: Med to års mellomrom har Boligtvistnemnda kommet til to forskjellige konklusjoner om behov for snøfangere på bolig-hus som ligger sju kilometer fra hverandre på Karmøy og i Haugesund.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
pbl@byggmesteren.as

I den ene saken konkluderer nemnda med at det ikke er behov for sikring, i den andre at det er behov for tilstrekkelig med snøfangere, og at dette er en mangel etter bustadoppføringslova. I den siste saken ble byggefirmaet pålagt en frist for å rette denne mangelen.

Vi er gjort oppmerksom på sakene av byggmester og takstmann Leif Arne Sørvåg som representerer den ene boligeieren. Han vet at sakene stammer fra Karmøy og Haugesund og at husene ligger bare sju km fra hverandre.

Opplysninger om sakene er for øvrig hentet fra Boligtvistnemndas avgjørelser der sakene er anonymisert, også når det gjelder stedsangivelse.

Faktisk snøras

I saken fra 2013 (Sak 692/2012 i Boligtvistnemnda) kunne boligeieren dokumentere med bilder at snø hadde rast fra

taket hans. Hadde det vært større mengder, kunne det fått alvorlige konsekvenser, mener boligeieren som krevde at byggefirmaet monterte snøfangere.

– Kunden hadde ikke bestilt snøfangere, og det var ikke med i prisen, påpeker derimot entreprenøren som leverte huset.

Byggefirmaet mente det ikke var noen grunn til å frykte snø i hodet fordi boligen har takutstikk på 120 cm.

Kommunens byggetilsyn konkluderte også med at den ikke så grunnlag for sikring fordi det er bygd det den kalles svalgang fra kjøkkendør til sikret område. Dessuten er det sjelden store snømengder i området, og fallhøyden er relativt lav, konstaterer kommunen som dermed anser seg ferdig med saken.

Da boligtvistnemnda behandlet denne saken i 2013, støttet den seg til kommunens vurdering og konkluderte med

at det ikke var behov for noen annen sikring.

Må sikres tilstrekkelig

I den andre saken fra 2015 (sak 771/2014), konkluderer derimot Boligtvistnemnda med at byggefirmaet innen en gitt frist må montere tilstrekkelig med snøfangere til å dekke forskriftskravet.

Begge sakene handler om Bustadoppføringslova og § 7-45 i byggeforskriften (TEK97) om at tak skal sikres mot nedfall av snø og is.

Kommunens vurdering avgjørende

Sett utenfra, er de to sakene sammenlignbare, og det er derfor underlig at konklusjonene er så forskjellige.

Svein Gloslie som leder boligtvistnemndas sekretariat, mener derimot ikke det. I en e-post forklarer han det slik:

– For det første er det bare i den første saken at kommunen har foretatt en vurdering av behovet for sikring, etter å ha sett innsendte bilder. Formelt sett er det kommu-

FAKTA

BOLIGTVISTNEMNDA

Boligtvistnemnda er opprettet etter avtale mellom Boligprodusentenes Forening, Norges Byggmesterforbund og Entreprenørforeningen - Bygg og Anlegg og Forbrukerrådet i henhold til bustadoppføringslova § 64, 3. ledd.

Behandler tvister mellom forbruker og medlem i en av de tre organisasjonene.

Sakene gjelder klager på kjøp av ny bolig, fritidshus, eierseksjon og tilbygg, samt avtaler om oppføring av bolig, og arbeid som blir utført direkte som et ledd i slik oppføring.

Fem medlemmer, to oppnevnt av bransjeorganisasjonene og to av Forbrukerrådet samt en leder som er jurist, oppnevnt av Forbrukerrådet og bransjeorganisasjonene i fellesskap.

Saksbehandlingen er basert på skriftlig dokumentasjon, ikke befaringer, og det avhøres ikke vitner.

Nemndas sekretariat er nøytralt og uhildet og skal påse at saken blir så godt belyst som mulig før den tas opp til behandling i nemnda.

FORSKRIFTS- KRAVET

TEK97, § 7-45

«Byggverk skal sikres slik at is og snø ikke kan falle ned på steder der hvor personer kan oppholde seg.»

nen som i første omgang har myndighet til å avgjøre om forskriften er overholdt, skriver Gloslie.

I den første saken understreker desuten nemnda at konklusjonen om at det ikke er behov for sikring, gjelder bare for det tilfellet.

For det andre skiller sakene seg fra hverandre med dokumentasjonen som er lagt fram og nemndas egen vurdering. Dokumentasjonen i de to sakene er ikke den samme, skriver han, uten å utdype det nærmere.

Gloslie understreker at han uttaler seg på egne vegne og ikke på vegne av nemnda.

– Boligtvistnemnda har hatt som prinsipp aldri å kommentere vedtak i ettertid. Det er på lik linje med praksisen i domstolene, skriver han. ☒

Bygget blir et samarbeid mellom Luster Turlag, DNT og TreFokus. (Illustrasjon: Snøhetta)

Nye Tungestølen tegnes av Snøhetta

Arkitektene i Snøhetta vant konkurransen om Turistforeningens (DNT) nye hytte i Luster i Sogn og Fjordane. Hyttene skal bygges med norsk tre og vise vei med industrialiserte byggemåter.

Siden den eksisterende hytta på Tungestølen i Luster i Sogn og Fjordane ble tatt av stormen «Dagmar» i 2011, har lokale lag, kommunen og DNT sentralt jobbet hardt for å få en ny hytte på det unike turstedet.

Virveltre vant

– Innovasjon Norge støtter DNTs arbeid med Tungestølen fordi vi ser at

markedet nå beveger seg mot økt bruk av bærekraftig tre i bygg, sier Cathrine Pia Lund, direktør for Merkevarer Norge i Innovasjon Norge.

– Med forbildeprosjekter som dette, viser vi hele verden nye bruksområder. Norsk tre trenger å vise fram lønnsomme og repetérbare løsninger – de er med på å trække opp stien for bruk av norsk tre, mener Lund.

Snøhettas «Virveltre» består av flere store og mindre enheter, med et samlet areal på 665 kvadratmeter. Byggemetoden egner seg godt for industrialisering og bruken skal kunne tilpasses årstidene, betjening og andre behov.

Det er beregnet bruk av

bærende, femkantete tre-rammer i konstruksjonen som skal gjentas i de ulike byggene.

Gjenkjennelig

I sin begrunnelse for valget av Snøhettas forslag, uttalte juryen:

– Organiseringen i enkeltstående bygninger gjør den nye turisthytta gjenkjennelig som en støl. Stølen er en velkjent og godt utprøvd bebyggelse i fjellheimen.

– «Virveltre» nytolker stølen, tar med seg essensielle kvaliteter, skreddersyr husene til den nye stølens behov og gir de et moderne formspråk i industrialiserbart tre, sa juryen.

Etasjeskiller med gitterbjelker av tre

Kostnadseffektiv byggemetode med SINTEF Byggforsk Teknisk Godkjenning.

De produseres av medlemmer i Norske Takstolprodusenters Forening.

www.takstol.com

Støtte til boliger: **321** mill. Administrasjon: **336** mill.

OSLO: - Enova nedprioriterer private boligeiere, mener Norske Boligbyggelag, og viser til at Enova på to år brukte 336 millioner på administrasjon og 321 millioner til boliger.

AV **CHRISTOPHER KUNØE**
ck@byggmesteren.as

Særlig boligeiere i borettslag og sameier, får altfor lite av støtten Enova deler ut til energi- og klimatiltak, skriver Norske Boligbyggelags Landsforbund (NBBL) i sitt innspill om Enovas framtid.

Alle andre får

Organisasjonen sammenligner støtten mot den som andre deler mottar: I samme periode fikk yrkesbyggsektoren 24,6 prosent, industrien 43,6 prosent og fornybar varme 15,8 prosent av Enovas tilskuddsmidler.

Dette er ikke rettferdig, når husholdningene betaler 1 øre/kWh i avgift til Energifondet, som Enova disponerer. I 2014 utgjorde dette 648 millioner kroner, skriver NBBL. De får bare en brøkdel igjen, mener organisasjonen.

Krever nytt mandat

– Vi opplever at det er en svært skjev prioritering av tiltak rettet mot de ulike sektorene – og der boligsektoren kommer svært dårlig ut. Vi ber OED (Olje- og energidepartementet) i sitt nye mandat til Enova gi føringer for at eksisterende boligbygging prioriteres langt

Særlig eiere i borettslag og sameier blir nedprioritert av Enova, mener Norske Boligbyggelags Landsforbund. (Arkivfoto)

sterkere enn i dag, heter det i høringskrivet.

Organisasjonen ber også om at det opprettes egne målrettede programmer og virkemidler rettet mot borettslag og sameier.

- Kan ikke sammenlignes

Kommunikasjonssjef Eiliv Flakne i Enova sier til Teknisk Ukeblad at det blir feil å sette utgiftene til administrasjon og bolig opp mot hverandre.

– Våre totale administrasjonskostnader ligger på et helt annet budsjett enn det budsjettet vi bruker på blant annet boliger. Det blir derfor helt feil å sammenligne disse to størrelsene, sier Flakne.

– Administrasjonskostnadene konkurrerer ikke om de pengene vi bruker på boligstøtte, sier kommunikasjonssjefen. ☒

Burde støtte energitiltak i eksisterende boliger

OSLO: – Det er flott at Enova har innført «Enovatilskuddet» som en rettighetsbasert tilskuddsordning for privatpersoner som ønsker å oppgradere boligen sin.

– Men tilskuddet burde gå til energioppgradering av eksisterende bygningsmasse, ikke bare til balansert ventilasjon med varmegjenvinning, påpeker Lars Myhre og Trine Dyrstad Pettersen. De er teknisk sjef i henholdsvis

Boligprodusentens Forening og Byggevareindustriens forening.

De har begge doktorgrad i energibruk i boliger, og argumenterer i en nettartikkel mot å bruke enovatilskuddet til montering av ventilasjon i eksisterende boliger.

Om ikke bygningen er vindtettet, vil ny balansert ventilasjon føre til økte luftlekkasjer og dermed økt energiforbruk, poengterer de i artikkelen «Tenk om Enova støttet bygningsmessige energitiltak i

eksisterende boliger».

De stiller seg undrende til at tilskuddet ikke går til etterisolering siden Enova på egne nettsider viser at etterisolering er det tiltaket som bør prioriteres i eksisterende boliger.

LES HELE SAKEN PÅ NETT:
WWW.BYGGMESTEREN.AS

«Tenk om Enova støttet bygningsmessige energitiltak i eksisterende boliger»

EKSPERT PÅ NORSKE FORHOLD

Norge er et krevende land. Barskt, værhardt og skiftende. Det finnes ingen snarveier når man bygger. Isolasjonsjobben må gjøres skikkelig – hver gang.

Metro Branding | Foto: JH studios

UTVIKLET FOR Å ISOLERE BEST

Siden 1935 har GLAVA® utviklet isolasjonsprodukter som sikrer komfort og lavt energiforbruk i norske bygg. Vår glassull består av 70% resirkulert glass. GLAVA® er Norges mest brukte isolasjon – laget for å isolere best!

For norske forhold

– Teddys bar i Brugata i Oslo er et fint sted å møte folk og føre gode samtaler, mener Ole Thorstensen.

Skriver roman om jobben

OSLO: Ett år etter at byggmester Ole Thorstensen ble landkjent for artikkelen om «De manuelle» har han skrevet en roman om å jobbe som tømrer.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
pbl@byggmesteren.as

«En snekkers dagbok» heter boka som lanseres på Pelikan forlag midt i oktober.

– Det blir spennende å se hvilken mottakelse boka får, men mest spent er jeg på om kollegene mine gir meg bestått, smiler Thorstensen.

Debatt om status

Boka er en fortsettelse av diskusjonen han innledet med essayet «De manuelle» i Morgenbladet sist høst. Her tok han kraftig til orde for at tømrere og alle andre som arbeider med hendene, har for lav status i forhold til akade-

mikerne som mange mener er dem overlegne.

Artikkelen vakte en stor debatt som ble avrundet med et debattmøte hvor Thorstensen hadde selveste kunnskapsministeren som motdebattant. Han «satte kunnskapsministeren på plass», erklærte vi på nettsidene våre etterpå. Hele den fullsatte salen var enig med ham i at statsråden ikke forstår hvor alvorlig situasjonen er for yrkesfagenes status.

Lærebok om faget

– Jeg har skrevet noe jeg ikke har sett andre har gjort før, om det å gå på jobb og utføre et

manuelt arbeid fra dag til dag, forteller Thorstensen.

– Jeg regner det som en roman om et loft i Oslo og personen som bygger det, men forlaget er ikke helt sikker på sjangeren, de kaller det en fagbok.

– Den kan være en lærebok også, mener Thorstensen. – Unge kan lese den og få et bedre inntrykk av hva tømrerfaget er for noe. Kunder og andre som ikke bygger selv, kan også få et bedre bilde av hva det er vi gjør. Jeg har skrevet så enkelt som mulig så alle skal forstå hva det handler om.

Er ikke meg

– Hovedpersonen i boka presenteres ikke med navn, men det er ikke meg, understreker Thorstensen.

– Mye av det jeg skriver om

har jeg nok opplevd, men det er også mye som er diktet. Personene er oppdiktet, men kan ligne på noen jeg har jobbet sammen med eller hatt som kunder.

Brun kafé til samtale

Vi møter den nybakte forfatteren på det brune serveringsstedet Teddys på Oslos østkant, og stedet er ikke tilfeldig valgt.

Det var et kjent møtested for forfatteren da han jobbet i Oslo tidligere, og det er derfor blitt et sentralt møtested også for snekkeren i romanen.

– Teddys er en fin plass å møte forskjellige folk. I boka ble det lettere å legge inn gode samtaler her enn på en travel byggeplass, forklarer Thorstensen.

Han priser de gode sam-

talene mellom kolleger, de som bygger på tillit mellom dem, og hvor man kan få forslag til løsninger som viser seg å være bedre enn de man selv har praktisert i årevis.

– Hovedpersonen i boka har et sånt faglig tillitsfullt forhold til en kollega som han samarbeider med. Jeg forteller om hvordan de utfyller hverandre, og drøfter løsninger som gjør dem begge sterkere faglig. Sånn vil jeg ha det i jobben, at vi sier ifra om vi ser bedre måter å løse oppgaver. De dagene jeg opplever det, kan jeg smile når jeg tenker på jobben! sier Thorstensen.

Hverdagen venter

Et stipend fra stiftelsen Fritt Ord ga Thorstensen mulighet til å jobbe sammenhengende i mer enn et halvt år for å skrive

boka. Men det er jobbet med den både før og etterpå, han har skrevet i en iskald bil og på byggeplassene i pauser fra byggmesterjobben.

Nå venter bokpresentasjon og flere foredrag. Det første i Håndverk- og industriforeningen i barndommens by Arendal.

– Og så da, blir det tømrerjobb på deg igjen?

– Ja, jeg håper det! sier Thorstensen.

– Jeg er bare 50 år, og vil gjerne jobbe med tømrerfaglige oppgaver, ute på byggeplass eller inne på kontor. Er spent på hva som vil by seg etter hvert. Jeg har drevet enmannsforetak noe år, men vil nok foretrekke å bli ansatt igjen. Det er for store byråkratiske byrder på den som driver for seg selv! ☒

Dansk jubel for nytt ROT-fradrag

KØBENHAVN: Den danske regjeringen har nå vedtatt at det danske ROT-fradraget, BoligJob-ordningen, ikke bare skal gjenopptas, den skal også gjelde for fritidsboliger. Det årlige fradragsbeløpet per husstand økes nå fra 15.000 til 18.000 kroner.

Fra 2016 vil ordningen få en grønnere profil, slik at den i høyere grad støtter Danmarks grønne omstilling, økt bærekraft og klimainnsats, skriver danske skattemyndigheter på sine nettsider.

– En grønn BoligJobordning vil gjøre det mer attraktivt for danskene å energirehabiliterer sine hjem. Allerede i dag består ca. 30 prosent av aktiviteten i ordningen av energibesparende tiltak, og jeg forventer at den andelen vil stige med avtalen. Samtidig vil ordningen øke omsetning og aktivitet i håndverksvirksomheter i hele landet, sier skatteminister Karsten Lauritzen.

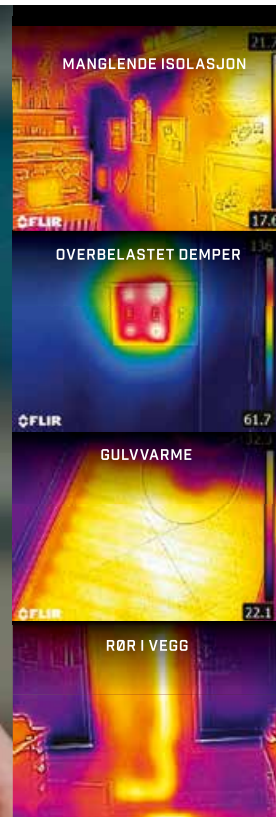
KRAFTIG TERMOGRAFI RETT I LOMMEN

FLIR C2 AVDEKKER SKJULTE BYGNINGS- FEIL SLIK AT DU FÅR MED DEG ALT.

C2 er verdens første fullstendige, kompakte varmekamera du alltid kan ha slått på, slik at du til enhver tid kan finne problematiske varmemønstre.

Se hva C2 kan vise, på www.flir.com/c2

The images displayed may not be representative of the actual resolution of the camera shown. Images for illustrative purposes only.

The World's Sixth Sense™

Byggmestrene med appell til lokalpolitikerne:

– Tenk over hva dere taper på svart arbeid

OSLO: Akershus fylke med 22 kommuner kunne hatt over 1 milliard mer å rutte med om de fikk bukt med det svarte arbeidet som foregår i deres nærområde, har Byggmesterforbundet beregnet.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
pbl@byggmesteren.as

Med den beregningen vil Byggmesterforbundet hjelpe ordførere og andre lokalpolitikere i Akershus til å forstå hva det altfor omfattende svarte arbeidet betyr for fylkes- og kommunepolitikken.

Lokalpolitikere har nok fått med seg den økte oppmerksomheten som er rettet mot svart arbeid og ulovlig virksomhet i byggenæringen på sentralt hold det siste året. Skatte- og politimyndighetene har fokusert mye på dette, og regjeringen har lagd en strategi mot arbeidslivskriminalitet.

– Vi mener lokalpolitikerne

Med brev til lokalpolitikere i Akershus ville Frank Ivar Andersen og Arvid Søgaard gjøre politikere klar over hva kommunen deres taper på svart arbeid.

må innse at dette ikke bare foregår alle andre steder, det skjer også i deres egen kommune! sier Frank Ivar Andersen, daglig leder i Byggmesterforbundet, og Arvid Søgaard, daglig leder i Byggmesterforbundets lokalavdeling i Oslo og Akershus.

Gjelder alle kommuner

Som en del av lokalvalgkampen sendte de brev til alle ordførere, fylkesordfører og lokalpartier i Akershus. Der tar de opp hva svart arbeid betyr for kommuneøkonomien, arbeidsplasser, rekruttering og opplæring.

– Vi går først ut til Akershus, men dette er problemstilling som gjelder alle landets kommuner og fylker, understreker Andersen og Søgaard.

Måtte legge om og redusere

Byggmesterforbundet har tatt for seg og beregnet hvilket tap det svarte arbeidet medfører for Akershus fylke og de 22 kommunene i fylket.

– Det var nærliggende å se nærmere på kommunene

rundt Oslo etter den store oppmerksomheten ett av våre medlemmer i Bærum fikk da bedriften måtte legge om og redusere antall ansatte tømrere fra 20 til tre, forklarer Andersen og Søgaard.

Bedriften forklarte omleggingen med at den ikke lenger kunne konkurrere om mindre byggearbeider og rehabilitering med de kostnadene den hadde til lønninger, skatter og avgifter. Firmaet ble utkonkurert av andre som ikke hadde de samme forpliktelsene.

Taper 1 milliard og 70 millioner

Byggmesterforbundet har brukt skattedirektoratets anslag av svart arbeid for hele landet, og beregnet hvordan

FAKTA

TAPER 1 MILLIARD PÅ 3.400 SVARTARBEIDERE

3.400 arbeidstakere driver byggearbeider uten at de betaler skatter og avgifter i Akershus. (Basert på Skattedirektoratets anslag)

Tapte skatter og avgifter for kommunene som følge av det: 1 milliard kroner i inntektsskatt, arbeidsgiveravgift og moms. Beregnet av gjennomsnittlig lønn på 425.000 kroner. Tapte bedriftsskatt beregnes til 70 millioner kroner.

dette vil slå ut for Akershus fylke og kommunene i fylket.

Anslaget er at det bare i Akershus er over 3.400 arbeidstakere som driver byggarbeider uten at de betaler skatter og avgifter.

Forutsatt at disse har en gjennomsnittlig årslønn på 425.000 kroner, betyr skatte- og avgiftsunndragelsene fra disse 1 milliard kroner i inntektskatt, arbeidsgiveravgift og moms.

I tillegg kommer bedriftsskatt som det offentlige heller ikke får fra firmaer de måtte være ansatte i. Den beregnes til 70 millioner kroner.

Rammer opplæring og rekruttering

– De direkte skatte- og avgiftstapene for det offentlige er

bare én side av saken, poengterer Andersen og Søgaard.

Den umulige konkurransen fører også til at opplæringen rammes. Firmaer som ikke betaler skatter og avgifter, er heller ikke opplæringsbedrifter. Konkurransesituasjonen gjør dessuten at flere seriøse bedrifter vegrer seg mot forpliktelsene med opplæring. Bare sju prosent av byggefirmaene i Akershus har lærlinger. På landsbasis er tallet 9,5 prosent, viser Utdanningsdirektoratets statistikk for 2015.

På grunn av et dårlig renommé for næringen og utstrakt bruk av utenlandsk arbeidskraft, er også søkertall til byggfag i den videregående skolen synkende.

– I Akershus er utviklingen

katastrofal, kommenterer de to daglige lederne.

På få år er antall klasser i vg1 byggfag mer enn halvert i Akershus, fra 29 i 2010 til 14 i 2015!

Kommunene må ta ansvar

Rundt om i fylker og kommuner må man ta ansvar for å stoppe denne utviklingen, appellerer Byggmesterforbundet.

Som store innkjøpere av tjenester fra byggenæringen, kan kommunene gjøre noe, og de kan følge opp plan- og bygningsloven på en bedre måte og føre tilsyn med byggesaker og bedrifter.

Kommunene og fylkene kan bidra med å gjøre kloke innkjøp, blant annet å stille krav om at kontraktsparten

har egne ansatte med kompetanse til å utføre oppdragene de påtar seg, at de har lærlinger osv. Kravet må også gjelde underentreprenører.

Føre kontroll

Kontroll- og tilsynsaktiviteten i kommunene må dessuten skjerpes etter at den i flere år er sterkt redusert. Mye av kontrollen foregår av papirer, ikke på byggeplass.

Når lokal godkjenning utfases fra årsskiftet, forsterkes behovet for kontroll og tilsyn ytterligere.

– Hvis kommunene vil, kan de her bidra til å sikre kompetanse og byggkvalitet, skape sunne konkurransevilkår og økt forbrukervern, mener Andersen og Søgaard. ☒

ORIGINALEN
SPILKA
CLASSIC

MARKEDSLEDER SIDEN 60-TALLET*

Originalen – Spilka Classic – kvalitet som gir uttelling! Mer enn 40 millioner solgte Spilka Classic beslag og 0,0006% reklamasjoner forteller alt om beslaget som alltid fungerer. Det lønner seg å velge Originalen – markedsleder gjennom snart 60 år.

Les mer på www.originalen.no

 SPILKA
Creating value together

På **Bygg Reis Deg** finner du vindu med Originalen – Spilka Classic her; **stand B02-04 og B03-27**

Ikke lett å klage på takstmann

Da byggmesteren avslørte grove brudd på god takseringsskikk hos et medlem i Norges Takseringsforbund (NTF), måtte han vente lenge på et magert resultat.

Illustrasjonsfoto: Colourbox

AV **CHRISTOPHER KUNØE**
ck@byggmesteren.as

Konflikter mellom byggmestere og takstmenn om utførelsen av et arbeid kan dessverre være en del av arbeidsdagen. Men hva skjer når takstmannen ikke har de kvalifikasjonene han hevder å ha?

Skulle være uavhengig

I forbindelse med noen avvik ved et større byggeprosjekt på Østlandet i 2013, kom en byggmester i konflikt med en takstmann fra NTF (Norges Takseringsforbund).

Redaksjonen er kjent med partenes navn, men har valgt ikke å bruke dem i denne artikkelen.

Det som først hadde vært en grei sak om taksering av kostnader, ble til en konflikt der stadig flere kostbare feil ble «oppdaget». Selv om takstmannen var hentet inn som uavhengig, forlot han det første møtet som partsmann. Etterpå anbefalte han byggherren å nekte overtagelse.

– Noe er feil, tenkte byggmesteren som så sjekket takstmannens bakgrunn.

Ifølge visittkort, nettside og logobruk hadde takstmannen Mesterbrev, var faglig leder i

godkjent våtromsbedrift og hadde DiBK godkjenning for tiltaksklasse 2.

Etter telefoner til Mesterbrevnemnda og Fagrådet for våtrom, var takstmannen avslørt: Han hadde aldri hatt mesterbrevet, aldri søkt om godkjenning som faglig leder i våtromsbedriften og godkjenningen for tiltaksklasse 2 tilhørte en ingeniør som ikke var ansatt i mannens DA-selskap (Delt ansvar).

Doblet beløpet

På det tredje møtet konfronterte byggmesteren takstmannen med disse opplysningene og ba om å få se gyldig mesterbrevkort.

– Dette er personangrep, sa mannen. Han hadde jo et håndverksbrev fra 80-tallet og mente det ga ham rett til å kalle seg tømrermester i dag. Noe han lenge fastholdt overfor Mesterbrevnemnda.

Byggmesteren sa så at når mannen løy i slikt omfang om egen kompetanse, var det umulig å stole på eller godkjenne takstrapporten.

I neste takstrapport var kostnadene doblet. Tiltakshaver var skjønt enig med sin partsmann og de få avvikene utviklet seg til et kostbart og

årelangt mareritt for byggmesteren. Først i 2014 ble det forlik. Tiltakshavers advokat brukte ikke takstmannen i rettsforhandlingene, men takstene hans var tilsynelatende gode nok for bruk i forliket.

Burde blitt ekskludert

Byggmesteren måtte permittere og si opp ansatte som følge av konflikten, og sendte inn en formell klage til NTF på takstmannen. Her ba han om ekskludering. Over ett år gikk uten noe svar, på tross av gjentatte purringer.

– Dette forstår jeg ikke, sier byggmesteren. – Her får NTF klare bevis på grove brudd mot sine egne vedtekter og så går det 15 måneder uten at noe skjer?

Ved hjelp av advokat og Byggmesterforbundet, purret han på NTF, som behandlet saken i sitt Fagpanel to uker etterpå:

Takstmannen slapp unna med en advarsel.

– Det holder, mente Fagpanelet, som påpekte at takstmannen nå hadde rettet i personopplysningene og søkt

om godkjenning i Fagrådet for våtrom. Dermed var dette i orden og takstmannen kunne fortsette som medlem i NTF.

Den avgjørelsen klaget byggmesteren på i et brev som oppsummerte mannens forsettlig og grove brudd på NTFs eget regelverk. Ifølge reglene for god takseringsskikk (7.2), kan grove brudd medføre eksklusjon. Men klagen ble ikke tatt til følge og advarselen ble stående.

Ble ikke trodd

– Jeg føler meg dessverre ikke ferdig med saken, sier byggmesteren. – Jeg tenker på de andre sakene der denne mannen har opptrådt som tømrermester. Har han vært meddommer i rettssaker? Har hans uttalelser fått like alvorlige konsekvenser for andre byggmestere som for meg?

– Den neste takstmannen fra NTF jeg møter skal jeg sjekke grundig, og det anbefaler jeg at andre også gjør. Havner du i en slik konflikt, blir du ikke trodd selv om du har alt det formelle i orden, konstaterer byggmesteren.

Bla om for NTFs svar ➡

14.-17. OKTOBER

Standnr. C03-16

REDAir® FLEX

-like enkelt som
det er genialt

ROCKWOOL REDAir FLEX er et ventilert fasadesystem til både nybygg og rehabilitering. Systemet har få komponenter og er enkelt å montere.

Det heldekkende isolasjonssjiktet uten kuldebroer gjør at konstruksjonen blir slankere enn med en tradisjonell utlekting. Bygget blir bedre lydisolert og steinullens

brannhemmende egenskaper øker samtidig brannsikkerheten.

Systemet har SINTEF Teknisk Godkjenning.

Les mer om REDAir FLEX på www.rockwool.no/REDAir.

ROCKWOOL
BRANNSIKKER ISOLASJON

Vi leverer alt innen stillas til små og store aktører

- Allround Industristillas
- Rammestillas
- Tak over Tak
- Taksikring - Swing up
- Trappetårn og Trappeløsninger

Besøk oss på:

Bygg Reis Deg 2015
Lillestrøm 14. - 17. oktober
Stand nr. E03-15

Layher®

Flere muligheter. Stillassystemet.

www.layher.no

Administrerende direktør i NTF Are Andenæs Huser. (Foto: NTF)

NTF svarer

Hva bør en byggmester gjøre om han oppdager at en takstmann ikke har de formelle kvalifikasjonene han påberoper seg?

– Det kommer an på hva slags kvalifikasjoner det stilles spørsmål om. Er det tvil om autorisasjon eller kvalifikasjoner som NTF-takstmann, kan man kontakte NTF. Gjelder det andre kvalifikasjoner, kan det være andre organer eller myndigheter som er mer rele-

vante, sier administrerende direktør Are Andenæs Huser til Byggmesteren.

Har NTF noen gang ekskludert et medlem?

– NTF har et strengt regelverk som åpner for flere ulike sanksjoner for medlemsbedrifter og sertifiserte takstmenn som ikke etterlever regelverket eller opptrer i strid med god takseringsskikk. Vi opplever heldigvis svært sjelden klagesaker

der det er aktuelt med opphør av medlemskap, men det har forekommet i noen få enkelt-saker, sier Huser.

Hvor viktig er det for NTF at deres medlemmer faktisk innehar den formelle kompetansen de markedsfører seg med?

– NTF garanterer for sine medlemmers takseringsfaglige kompetanse. Medlemskap og sertifisering i Norges Takseringsforbund forutsetter videre at man følger NTFs takseringsfaglige og etiske standarder og at man vedlikeholder sin kompetanse ved å gjennomføre årlig etterutdanning.

– Dersom en medlemsbedrift eller takstmann uriktig markedsfører seg med annen kompetanse, kan det på generelt grunnlag sies at det ikke er forenlig med god forretnings-skikk. NTF forutsetter at våre medlemmer opptrer i tråd

med norsk rett, NTFs regelverk og utøver god forretnings-skikk. I hvilken grad NTF skal reagere på medlemsbedrifter som bryter med andre regelverk eller forretnings-skikk, beror på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, sier Huser.

Sjekker NTF medlemmenes formelle kompetanse forut for opptak i NTF?

– Norges Takseringsforbund stiller de strengeste kravene til bakgrunn og kompetanse. Kravet til faglig bakgrunn for bygningstakstmenn er i dag bygningingeniør, mesterbrev eller tilsvarende. I tillegg har NTF-sertifiserte takstmenn gjennomført den lengste, offentlig godkjente takstutdanningen i Norge. Vi er den eneste organisasjonen som stiller karakterkrav for å bli medlem, og vi stiller høye krav til årlig etter- og videreutdanning, sier Are Andenæs Huser. ☒

BYGGTEKNISK HJELP

**LA OSS HJELPE MED TRYGG
PROSJEKTERING INNEN LYD,
BRANN, STATIKK, M.M.**

XL-BYGG tilbyr en rekke løsninger for å forenkle hverdagen til våre kunder. Trenger du byggteknisk hjelp?

BRUKSOMRÅDER:

- Prosjekteringsgrunnlag må utarbeides i de fleste tiltak knyttet til oppføring av nybygg og endring av eksisterende bebyggelse.

KVALITET:

- Leveransen inneholder detaljert tegning som viser de preaksepterte løsningene.
- Produktet sendes elektronisk i PDF-format.

Ta kontakt med din Proffselger for pris og leveringstid.

XL-BYGG PROFFKONTRAKT GIR FLERE FORDELER

- Prioriterte vareleveringer
- Skredersydde logistikk-løsninger
- Mulighet for kjøpsbonus
- Mulighet for å bli utøvende for Klappet & Klart
- Tilbud om kurs, sertifiseringer m.m.

Har du ikke XL-BYGG Proffkontrakt? Ta kontakt med vår proffselger så du ikke går glipp av spesialtilbud og muligheter!

xl-bygg.no

Mitsubishi L200 4WD

«Setter en ny standard»

- Yrkesbil 2015
Pris fra utrolige kr

299.900,-*

©2015 JAWAY LTD

Arbeidsjern med personbilkomfort.

Mitsubishi L200 har styrke og egenskaper som gjør dette til den perfekte pickup for krevende norske forhold. L200 er råsterk med sine 181 hk/430 Nm og trekker inntil 3,1 tonn tilhengervekt. Den er meget velutstyrt med bla. stabilitetskontroll, traction control, regnsensor og cruise control, skinnseter, ryggekamera, DAB+ radio, høydejusterbart førersete og kjørecputer. Instyle+ leveres i tillegg med Bi-Xenon hovedlys. Med sitt rekordlave utslipp/forbruk på 169 CO₂ g/km og 0,64 l/10 km setter L200 en ny standard for sin klasse.

L200 4WD Club Cab fra kr **299.900,-*** L200 4WD Double Cab fra kr **310.000,-***

Ta kontakt med nærmeste forhandler for å avtale prøvekjøring.

Mitsubishi.youdrive.

FOR NÆRMESTE FORHANDLER RING 23 37 61 00 *Veil. pris pr. 01.09.2015 levert Drammen inkl. mva og leveringsomkostninger. Frakt til forhandler utenfor Drammen og årsavgift kommer i tillegg. Forbruk: 6,4-7,2 l/100 km variert kjøring. CO₂-utslipp: 169-189 g/km. Utstyrsdetaljer kan avvike fra standard. Med forbehold om trykkfeil.

Utsiktshytter i massivtre

Hammerfest Turlag planlegger to mindre utsiktshytter på toppene Tyven og Storfjellet.

Konstruksjonen er store puslebitar av massivtre som skjæres ut av en datastyrt maskin. Overflaten blir brent for å hindre råtedannelse og for å gjøre den vanntett.

James Dodson og Leif Hauck i Spinn Arkitekter AS har tegnet hyttene.

– Ved å forme hytta som en stein, får ikke vinden noe å ta

tak i. Vinden blåser over og rundt, og snø vil ikke legge seg foran vinduene. Dessuten vil den å gå i ett med landskapet rundt, sier arkitekt James Dodson til avisa Nordlys.

Toppene Tyven og Storfjellet er populære turmål for fastboende og turister i Hammerfest. Lenge har turlaget tenkt at en mindre hytte hadde vært godt å komme opp til.

(Foto: Spinnark.no)

Skattefradrag for flere Enøk-tiltak?

OSLO: I statsbudsjettet for 2016 kommer regjeringen til å foreslå flere skattefradrag ved Enøk-tiltak.

– Dette er godt nytt for både miljøet og norske boligeiere, sier Byggenæringens Landsforening (BNL).

Ordningen må omfatte de tiltak som folk flest ønsker å gjennomføre, men som er for kostbare å igangsette uten økonomisk drahjelp, mener BNL.

– Her tenker vi spesielt på ambisiøs etterisolering av vegger, tak og golv, god vindtetting og skifte til de mest energieffektive vinduene, sier administrerende direktør i BNL Jon Sandnes.

En skattefradragsordning vil være med og påvirke boligeierne til å gjøre tiltakene framtidsrettet slik at det velges ambisiøse og energieffektive løsninger når en planlegger tiltak, mener han.

Byggmesteren på Bygg Reis Deg

Kom og prøv e-bladet

LILLESTRØM: På byggemessa Bygg Reis Deg kan du være en av de første som får prøve Byggmesterens e-blad.

Messa går på Lillestrøm i dagene 14. til 17. oktober, og har 550 utstillere. Den er dermed større enn noen sinne. Arrangørene regner med over 50.000 besøkende, og ser fram til storinnrykk av fagfolk fredag og lørdag.

e-blad på nettbrett

Sammen med Byggmesterforbundet og Byggmesterforsikring, er Byggmesteren på plass på stand D06-03. Byggmesterens store nyhet i år, er lanseringen av e-blad til nettbrett og smarttelefon.

Den som besøker oss på standen, får første mulighet til å laste ned den nye utgaven.

e-bladet blir gratis for alle abonnenter og mange vil nok ha stor glede av å lese både siste og tidligere utgaver digitalt.

Stor konkurranse

På standen arrangerer vi en konkurranse med et termografikamera som hovedpremie. Kameraet er av typen Flir C2 fra Elma Instruments Norge. Det er spesielt godt egnet for håndverkere som bruker

termografi til installasjon og feilsøking.

Seriositet på fagdagen

Seriositet og fagstolthet står på programmet på håndverksdagen fredag. Byggmesterforbundet og flere bransjeorganisasjoner står som arrangør. Messa har for øvrig konferanseprogram alle dagene. Det handler i stikkordsform om grønt skifte i byggenæringen, Bygg 21 og by- og regionutvikling.

Gratis adgang

Den som registrerer seg på www.byggreisdeg.no, får gratis adgang til messa. Oppgi at du er invitert av Byggmesteren på stand nummer D06-03 og registrer deg som vår gjest med adgangskoden 59K3UL.

STILTRE

Se vår hjemmeside for utvalg i forskjellige stilarter

www.stiltre.no

Tlf: 32 86 78 00

Listverk - kledning - omramminger - dekor

Vår tekniske avdeling regulerer, tegner og prosjekter for deg

VestlandsHus skal bli
Norges best likte
boligbygger!

Du kan se frem til et
godt samhold blant
likesinnede kollegaer

Du kan trygt innta horisontalen, siden du også blir medeier i kjeden

Vi søker forhandler

VestlandsHus har alle verktøyene på plass
for at du skal kunne gjøre det du er best på!

Vi søker forhandlere som er interessert i å
selge og bygge VestlandsHus. Vi ønsker at
din bedrift er etablert i boligbransjen og kan
vise til gode resultater. Vår ambisjon er at vi
skal skape ny giv for din bedrift.
Vil du vite mer, så kontakt oss på telefon
45 86 64 64 eller jim.hansen@vestlandshus.no.
Ta gjerne også en titt på vestlandshus.no.

Dine kunder har alltid produktene
for hånden – uansett hvor de er

Tua – ett av våre moderne og spenstige hus

VESTLANDS HUS

- endelig hjemme

Med kanskje Norges beste innkjøpsavtale treffer du spikeren – hver gang

Kvalitet gir lønn

VALLE I SETESDAL: - Det er foll fres, er så det ska vere, at det koker noko, sier Olav Straume (48). Og hardkjøret startet da setesdølen som 20 år gammel tømrrer, satset på håndlafting.

Etter at hytta er brukt én vinter, har eierne i samarbeid med Olav Straume bestemt å beskytte inngangspartiet bedre mot snø og vind. Midtre felt skal være åpent, men for å tette igjen på sidene, vil det bli satt opp brede bord med utskårne ornament, der mønsteret er hentet fra et lokalt stabbur.

Olav Straume og Marius Lakomi arbeider foran, Marek Wesniewski står i stigen i bakgrunnen. Takkonstruksjonen på denne hytta er båret av fagverkstakstoler, som er laget i laftehallen. Utvendig kommer det flotte detaljer.

AV **EVA KYLLAND**
post@byggmesteren.as

Første vinteren stod han ute og laftet hytter. Så bygde han en produksjonsbygning på 500 kvadrat og ni meter under taket hjemme på gården Straume i Valle kommune. Nå er jordene leid bort, ellers hadde ikke samboer og tre barn sett mye til ham. For ti år siden tok han mesterbrev, nå har Straume Handlaft AS fire ansatte. De bygger håndlafta hytter og hus i ulike størrelser, og driver i tillegg med noe tradisjonell tømring. Dessuten restaurerer de gamle bygninger. Sjefen blir ansett for å være en usedvanlig dyktig håndverker med stor formsans.

Rot og topp

Tømmeret lagrer de noe lenger oppe i dalen, der er også sag og høvel. Laftestokken blir skåret med rot og topp. Så blir den kjørt gjennom høvelen for å lage den profilen kunden vil ha. De fleste velger at stokken blir formet som den gamle profilen i Setesdal. Høvelen er laget lokalt, og Olav har justert den etter egen smak.

– Høy kvalitet på redskapen fører til at det blir mindre arbeid å høvle for hånd, forklarer Olav, som tenker på helsen, for i lengden er dette arbeidet tungt.

Til selve laftingen og arbeidet med lafteknuter er de viktigste redskapene øks, hoggjern, motorsag, suekniv, blyant

og vater. Spor etter verktøyene skal synes. Stokk for stokk blir lagt på og tilpasset, med rot og topp annenhver gang. Veggene blir mer levende når maksimal høyde av hver stokk blir brukt.

– Det estetiske er viktig. Variasjon skaper liv og ser finere ut, sier Olav.

Best mulig tømmer

Tømmervegger endrer seg over flere år. Ettersyn og tilpasning er innbakt i prisen for en laftet bygning. Da er det en stor for-

del å arbeide i nærheten av eget bosted. Straume Handlaft har gjort etterarbeidet for en del utenlandske firma, som nå har forsvunnet fra markedet i Setesdal.

Å få tak i det beste tømmeret, er utfordrende. Det skal være fra gammel, utvokst skog med mye kjerneved. Den har naturen selv impregnert. Dette er de beste laftestokkene, når de samtidig er uten for mye sprekkdannelser og spenninger. Uten rett tømmer, blir ikke resultatet godt nok, uansett hvor bra arbeid lafteren gjør. ☒

For å få hyttene rimeligere, har Olav Straume utviklet en modell med én tredjepart laft og resten vanlig bindingsverk. Det er gjerne stua som er laftet. Ellers er det vanlige vegger, som kan kles på forskjellig vis.

Straume Handlaft kjøper lokalt tømmer gjennom Agder og Telemark Skogeierforening.

– Det er ekstra moro når kunden ønsker at vi skal ta oss tid til å finne best mulig lokalt tømmer til en hel hytte, synes Olav.

Under arbeid med et stabbur fra 1200-1300-tallet opplevde han for noen år siden å finne friskt og godt tømmer. Det var moro for byggmesteren å se, han syntes det var nesten ufattelig at treverket kunne være så gammelt. Olav lærte noe om mulighetene i treverk av topp kvalitet.

Stole på ansatte

To av de ansatte er tømrere fra Polen. Olav har lært dem opp fra grunnen av, og dermed utfører de arbeidet sånn han vil ha det. De arbeider mest med å tømre, montere og høvle stokker. Olav og en ansatt som er byggmester, tar hånd om selve laftingen.

– Språket er den største utfordringen med utenlandske ansatte, det er mer arbeid å følge dem opp, jeg må være sikker på at resultatet blir som det skal. Dermed er ikke den arbeidskraften billigere, mener Olav.

– Uansett handler det for meg om å finne de riktige personene. De må være til å stole på. Håndtrykket er noe jeg legger merke til. En ansatt må ville noe, like å jobbe og være dyktig fagarbeider. Hos lærlinger ser jeg ikke på karakterer, men på fravær.

Straume Handlaft samarbeider med ulike håndverkere, som murere, malere og elektrikere. Smed og treskjærere bidrar med utsmykning. Når de ulike fagpersonene får spennende utfordringer, fører det igjen til at håndverk får utfolde seg i Setesdal. Grundig planlegging er helt nødvendig. Det nytter ikke å komme til kunden etterpå og si at noe er glemt.

Et godt nettverk er gull verdt. Da Olav for eksempel arbeidet med en praktfull laftehytte, fjernet samtidig en kompis never fra taket på et 200 til 300 år gammelt hus. Olav fikk neveren og brukte den om igjen.

Trussel for næringen

Olav Straume er med i styret til Norsk Laft. Der kjemper han for levebrødet sitt, ☞

Både hus og loft stod opprinnelig på gården Uppstad i Valle, og er flyttet en gang før de ble flyttet Fjellgarden Hovden der Straume Handlaft har restaurert begge bygningene. Å plukke ned og bygge opp igjen bygningene tok et drøyt halvt år.

FAKTA

STRAUME HANDLAFT AS, VALLE I SETESDAL

Etablert i 1989 av Olav Straume. Fire ansatte. Håndlifter hytter og hus i ulike størrelser. Noe tradisjonelt tømmerarbeid. Restaurerer. Olav Straume har mesterbrev og er medlem i Norsk Laft.

På Helle i Valle kommune er et sauefjøs i loft i ferd med å ta form, det er ikke hverdagskost, selv ikke for Straume Handlaft. De har høvlet laftestokker til den 400 til 500 kvadratmeter store bygningen, som kunden selv setter opp.

Husk ventilasjon når du pusser opp

Nyhet! Tilskudd til balansert ventilasjon

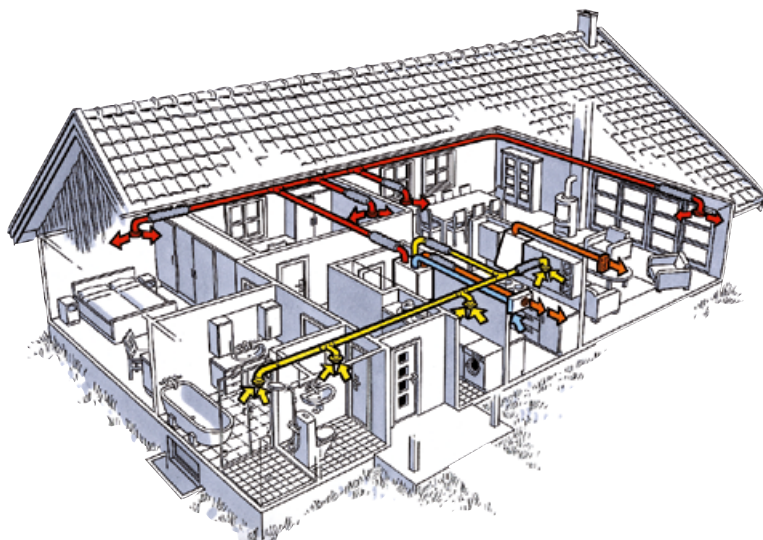
Hvorfor balansert ventilasjon?

- Fjerner fuktig og forurensset inneluft
- Tilfører ren, filtrert og temperert luft i hele boligen
- Gir ren og frisk luft for et sunt inneklima
- Energibesparende - gjenvinner over 80 % av varmen i ventilasjonsluften

Flexit hjelper deg

Har du spørsmål eller trenger hjelp, ta kontakt med Flexit.

www.flexit.no - Telefon 69 81 00 00

NYHET!
Husk å
informere
dine
kunder!

Nå kan dine kunder få tilskudd for ettermontering av balansert ventilasjon!

Enova gir opp til 20 000 kr. i tilskudd for ettermontering av balansert ventilasjon. Besøk www.flexit.no eller www.enova.no for mer informasjon.

Flexit – spesialist på boligventilasjon

Flexit er Norges største leverandør av boligventilasjon og har over 40 års erfaring med leveranser til norske forhold.

HELT NYE PEUGEOT PARTNER

SMART VALG. SMARTE LØSNINGER.

NYE PARTNER fra kr 155.900,- eks mva

TOUCHSCREEN MED DAB+

EURO 6-MOTORER

LASTELENGDE INNTIL 3,25 METER

GARANTI 5 ÅR/200.000 KM. Forbruk blandet kjøring fra 0,41 l/mil.CO2-utslipp fra 108 g/km. Forbehold om trykkfeil. Bildet er illustrasjonsfoto, utstyr kan avvike. Importør Bertel O. Steen AS.

NYE PEUGEOT PARTNER

MOTION & EMOTION

PEUGEOT

for ifølge nye tekniske byggeforskrifter, som nettopp var på høring, skal hus i alle størrelser og fritidsboliger på over 150 kvadratmeter kles utvendig. Det handler om å spare energi.

– Byråkratene lager til spetakkel, sier Olav, han er glad for kommunalministerens signal om at det fortsatt skal gjelde unntak for laftebygg.

Hadde forskriftene blitt vedtatt, ville en næring og gammel byggetradisjon bli rasert. Dessuten er ikke hermetiske blikkbokser sunne å leve i. Og ventilasjonsanlegg fungerer ikke i praksis, fordi rengjøringen ikke blir god nok, argumenterer han.

Temaet har vært aktuelt lenge. Norsk Laft samarbeider om saken med Norsk Treteknisk Institutt.

– Beregninger viser at når vi tenker livsløp og sammenligner laft med vegg av bindingsverk etter 100 år, er energiforbruket det samme. Vi må ta hensyn til hva slags byggematerialer som blir brukt og hvordan det kan bli destruert, forklarer Olav.

Fornøyde kunder

Han er selv vokst opp i et hus med «gamlestoge, nystoge» og sval imellom. «Gamlestoga» var en ombygd «årestoge», det var ikke lenger behov for ildsted i midten. Kjennskapet til byggetradisjon i Setesdal har vist seg å være gull verdt. Kundene er både sambygdinger og hyttefolk, og oppdragene varierer i størrelse, noe Olav liker. Når et byggverk skal tegnes, skjer det i tett samarbeid mellom ham, kunden og eventuelt en arkitekt.

– Det er kunden som bestemmer. Jeg kommer med forslag, viser muligheter, lytter og tegner, sier Olav.

Å sette pris er ikke enkelt, men «fullt kjørt» for tømmeren i 28 år tyder på at han er inne på riktig spor.

– Hvis vi gjør et godt og ærlig arbeid, så tar det tid og koster penger, det kommer vi ikke bort fra. Å få en fornøyd kunde, er det aller viktigste. Kundene forteller hvordan du er som person og hva du har fått til, og de anbefaler deg videre. Det er den beste reklamen du kan få. Og det vil føre til nye oppdrag, både i gode og dårlige tider. ☒

Olav står for grovarbeidet, han former og tilpasser stokken. Far Tor Straume, som er pensjonert bonde, utfører finarbeidet eller treskjæringen. Han bidrar med tradisjonell utsmykning av hyttene. Her gjør de to klar pyntestolpen til verandaen på ei hytte.

Tor Straume skjærer ut mønsteret «karveskurd» til utvendige lister ved dør og vindu på ei hytte der byggmester Knut Henrik Torgersen i Straume Handlaft arbeider sammen med hytteeier.

Gunstein Lindtveit er leder i prøvenemnda, og er nøye når prøver skal bedømmes.

Henger i for tømrerfaget

– John Petter er god til å forklare, synes lærlingen Pål Martin Gautefall.

Boliger og leiligheter til flyktninger er et av oppdragene byggmesterfirmaet kunne overlevere i sommer.

VEGÅRDSHEI: Byggmester Gunstein Lindtveit har alltid drevet opplæring av kommende tømrere.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
pbl@byggmesteren.as

I firmaet har han hatt minst én lærling hvert år siden den første for mer enn 30 år siden.

– Det blir over 30 når vi regner sammen, og alle har klart seg godt gjennom svenneprøven, sier den nå 72-årige byggmesteren som fortsatt er høyst yrkessaktiv.

– De fleste får tilbud om jobb når

svenneprøven er bestått. Alle som er ansatte her i dag, har gått i lære i bedriften. Men flere har reist til andre steder og andre jobber, eller for å utdanne seg videre, konstaterer Lindtveit.

Trenger lengre tid i dag

– Dagens lærlinger er jo så unge når de begynner i lære, og har så lite praksis at de burde hatt lengre læretid enn de to åra, mener Gunstein Lindtveit.

Han uttaler seg med stor tyngde. For ved siden av å ha drevet fagopplæring helt siden 1983, har han også vært med i prøvenemnda for tømmerfaget i 15 år, de siste åtte åra som leder.

Polske Thomasz Dylewicz viser stolt fram det norske svennebrev

Polsk byggesnekker med norsk svennebrev

Som 40-åring tok polske Thomasz Dylewicz norsk svennebrev i tømmerfaget. Da hadde han vært fire-fem år hos Gunstein Lindtveit, og hadde polsk utdanning som byggesnekker.

– En byggesnekker er en tømrer som jobber med innredning og interiør, og nøyaktighet har stor betydning, forklarer han.

– Nøyaktighet er også noe vi setter stor pris på. Thomasz var en god fagmann da han kom hit som innleid fra Adecco. Da han ble ansatt, oppfordret jeg ham til å ta norsk fagutdanning, forteller Gunstein Lindtveit.

– Gunstein var flink til å vise meg hvordan vi skal bygge på norsk. Teorien på norsk, var det vanskeligste med utdanningen, innrømmer svennen.

I sommer valgte Dylewicz og familien hans å flytte tilbake til Polen før sønnen skal begynne på skolen.

– Det var leit, han var en god fagarbeider vi gjerne skulle beholdt her, sier Lindtveit.

Lindtveit mener det er lett å se forskjell på dagens lærlinger. Noen er veldig flinke, andre er ikke så motiverte.

Lærer av å være med

Ansvar for opplæringen i bedriften er nå overlatt til formann John Petter Valle.

– Opplæringskontoret sørger for den teoretiske delen, mens lærlingene får det praktiske hos oss, sier Valle.

– De lærer av å være med på alle jobbene, gjerne nye hus fra bunnsvilla og helt fram til overlevering. Vi følger dem tett opp fra starten. Vi driver tradisjonelt med plassbygging for vi har ikke sett noen fordeler av å bygge med elementer.

– Det er spennende å se lærlingenes utvikling. Det kan være så som så med in-

teressen for faget i begynnelsen. Men det er moro å oppleve når interessen vekkes!

Valle er glad for at alle lærlingene han har hatt med seg, har bestått fagprøven på første forsøk.

– Det har ikke vært like lett å komme så langt for alle, men vi har fått det til sammen i firmaet, sier han.

Læreriike feil

– John Petter forklarer lett og viser meg hvordan ting skal gjøres om jeg ikke får det til, sier lærlingen Pål Martin Gautefall. Han holdt på med trappa til en ny flyktningbolig da vi var på besøk, men har vært med på dette huset helt fra starten.

– Om jeg gjør feil, lærer jeg av at jeg må rette det opp igjen.

Kjetil Nese er tilbudt å overta byggmesterfirmaet som Gunstein Lindtveit har drevet helt siden starten i 1969.

Venter på en arvtaker

VEGÅRSHEI: – Å arbeide og gjøre en god jobb, er det som motiverer meg, ikke penger, sier byggmester Gunstein Lindtveit. Etter 44 år med egen bedrift, vil han gjerne ha avløsning.

Han har sett etter en arvtaker i flere år siden hans egne barn ikke vil drive byggmesterfirmaet videre. Snart 31-årige Kjetil Nese er ansatt med tanke på å overta bedriften og ledelsen av den. Nese er utdannet tømrermester og ingeniør, og har praksis fra noen av de store entreprenørene.

– Vi er dessuten i fjern slekt, sier Lindtveit.

– Jeg er tilbudt noe ganske stort, et firma som har godt renommé i et bo-

ligmarked som det er godt trykk i, sier Nese.

Over på digitalt

Digitale hjelpemidler ligger naturlig for 31-åringen. Det er derfor Kjetil Nese som har fått fart på firmaets overgang til digitale hjelpemidler. Som forhandler i Norgeshus, bruker firmaet kundeoppfølgingsprogrammet KPD. Alle de ansatte er brukere i systemet, og de bruker det på smarttelefon og nettbrett.

– Å holde orden på tegningene, er mye lettere når de er digitale. Tegnninger og detaljer er lett å sjekke når det trengs, mener han.

Husvære til flyktninger

Det siste året har Byggmester Gunstein Lindtveit bygd seks boliger til flyktninger på oppdrag fra kommunen. Dette er leiligheter og eneboliger i rekke. Kontrakten var på 9,5 millioner kroner, forteller Lindtveit.

Husene er lett omarbeidete kataloghus fra Norgeshus. De er Husbankfinansiert og derfor bygd med strengere krav enn TEK 10 når det gjelder isolasjonstykkelse, vindtetting og gjenvinningsgrad på ventilasjonsanlegget.

– Vi får mye hjelp av Norgeshus sentralt. Foruten å tilpasse disse husene etter kommunens ønsker, er blant annet energiberegningen gjort hos dem.

Lindtveit understreker at han er svært godt fornøyd med å være forhandler i kjeden.

– Vi meldte oss inn for ni år siden, men skulle gjort det ti år tidligere, sier han, og begrunner det med faglig støtte og hjelp til å følge med på endringer i lover og regler.

– For en som helst vil jobbe ute, er det god hjelp å hente med det formelle hos dem.

Går jamnt

– Vi regner med å ha jobber nok til alle i lang tid framover, sier Gunstein Lindtveit om firmaets utsikter.

– Det ser ut til å gå jamnt framover som det har gjort i lengre tid. Kommunen skal ha 10 nye flyktningboliger, og skal også bygge ny sjukeheim. Kommunen eier dessuten et skisenter som det er store investeringsplaner for. Det vil nok bety et og annet oppdrag for oss også, mener han. ☒

FAKTA

BYGGMESTER GUNSTEIN LINDTVEIT AS, VEGÅRSHEI

Etablert som firma i 1969, eid og drevet av Gunstein Lindtveit.

Seks ansatte.

Lærebedrift med minst én lærling hvert år. Bygger nytt og rehabiliterer.

Marked i hjemkommunen og nabo-kommunene Tvedestrand, Åmli, Risør, og Arendal. Norgesushforhandler.

BESØK OSS

på Bygg Reis Deg 14.-17. oktober

- ✓ Byggmesterforbundet presenterer nyhetene KalkOnline og KS Online.
- ✓ Byggmesterforsikring AS hjelper deg med garantistillelse og forsikringer.
- ✓ Byggmesteren deler ut sitt blad og arrangerer konkurranse – vinn et termografikamera!

Velkommen!

Stand nr. D06/03

For **GRATIS** inngang – registrer deg som vår gjest med kode **59K3UL**

TreFokus

NS AB 000 kl1

Det er forskjell på terrassebord og
TERRASSEBORD

FOTO: TREBANK

NS AB 000 kl1

Vil du ha rette terrassebord med jevn overflate og uten kvisthull, impregnert etter norske regler og kontrollert av uavhengige kontrollører? Da velger du NS-merket 1. sortering impregnerte terrassebord.

Les mer på trefokus.no

Se alltid etter **NS**-merket tre når du skal bygge!

- Å utvikle produkter i samarbeid med brukere og produsentene, er med på å gjøre denne jobben så morsom, smiler Morten Bredesen, midt i en utstilling av Essve-produkter slik han mener den skal være, i H.C. Thauglands Trælastforretning.

Essve? Dere med skruer og sånt?

**- Jobber du i Essve? Er det dere som driver med skruer og sånn?
spurte den ukjente mannen, og jeg ble så glad jeg kunne klemte ham!**

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
pbl@byggmesteren.as

Morten Bredeesen, daglig leder i feste-
middelleverandøren Essve, smiler bredt
når han forteller historien om at firmaet,
ikke det politiske partiet, var det første
den ukjente mannen tenkte på da han
hørte hvor Bredeesen jobber. De kom i
prat i en stillestående bilkø langs Mjøsa
og rakk å spørre hverandre om jobber før
køen begynte å bevege seg.

I snart 25 år har svenskeide Essve
eksistert i Norge. Like lenge har Morten
Bredeesen vært en av de ansatte. Siden
2005 har han vært den daglige lederen.

I mange år og kanskje «titusenvis» av
ganger har han måttet forklare at det ikke
er det politiske partiet han representerer.
Derfor var det så stor glede som ble ut-
løst da endelig én assosierte Essve med
«skruer og sånn», smiler han.

– Etter hvert har vi etablert et sterkt
merkenavn som de fleste i byggebransjen
kjenner. Noe navneskifte har aldri vært
vurdert, forsikrer Bredeesen.

Utdannet bilmekaniker

En tilfeldig sommerjobb førte den unge
mannen inn i selgeryrket en gang midt på
1980-tallet. Han er utdannet bilmekaniker
med fagbrev, men kom aldri i gang med

å skru bil. Det ble
kundeservice hos H.
Astrup & Co og så sel-
gerjobb samme sted.

Det dreide seg
etter hvert om skru-
og bormaskiner,
multiverktøy, og fra
1989 batteridrevne
håndverktøy.

Essve kjøpte seg
inn i firmaet og eta-
blerte en byggevare-
divisjon før Essve
bygg og industri ble
skilt ut som eget
selskap i 1991.

Essves historie
her i landet er knyt-
tet nært til Morten
Bredeesens yrkeskarriere. Så nært at ten-
åringsdattera hans en dag spurte pappa'n
om hvorfor han aldri bytter jobb!

Fantastisk morsomt

– Jeg gleder meg hver dag til å gå på job-
ben for jeg har det fantastisk morsomt
her! sier han – som han sa det til dattera.

– Det er spennende å få være med og
drive denne arbeidsplassen, være med
på å utvikle produkter som kundene har

«» Etter
hvert
har vi etablert et
sterkt merkenavn
som de fleste i
byggebransjen
kjenner. **Noe
navneskifte
har aldri vært
vurdert.** Morten Bredeesen

nytte av, sier han.

– Til å begynne med
solgte vi en lang rekke
merker, men alle pro-
dusentene var langt fra
oss, og hadde ikke øre
for forslagene vi kunne
ha til forbedringer. Etter
hvert har Essve derfor
gått over til å utvikle
egne produkter. Det har
skjedd i nært samarbeid
med brukere som har
gitt oss viktige innspill,
og med produsenter
som har vært villige til å
gjøre de forbedringene
vi har foreslått selv eller
fått forslag om fra bru-
kere.

– Sånt gjør det så morsomt i denne
jobben, forklarer Bredeesen begeistret.

Forbedrer funksjoner

Han forteller gjerne om utviklings-
prosjektene som er lansert med korte
mellomrom de siste åra: Essbox – feste-
middelkofferten med ulike bokser som
settes sammen som legoklosser og som
gjør det enkelt å holde orden i ulike skruer
og spiker. ▶

« Det er så givende **å samarbeide med brukerne.**
De setter fingeren på det helt opplagte
som vi kanskje ikke ser. Morten Bredeesen

– Til nå har vi solgt 100.000 slike koffert, det viser at dette er en løsning mange har nytte av! slår han fast.

Det er også et helt sortiment av spikerpistoler som ble lansert forleden år.

– Selv om håndverkere liker det de kjenner fra før, og kan være skeptiske til det nye som kommer, har vi hatt en overraskende god salgsutvikling. Det skyldes nok at de får gode karakteristikk av brukerne. Dette blir nok en ny suksess, mener den daglige lederen.

Kall det sponplatelim!

I høst kommer en ny serie av lim- og fugeprodukter.

– Det er så givende å samarbeide med brukerne, sier Bredeesen med overbevisning. – De setter fingeren på det helt opplagte som vi kanskje ikke ser. Det kan være en ventil til en kompressor som bør være lett å åpne med hansker på, eller en forståelig betegnelse på en fugemasse.

– Skriv på pakkene hva de skal brukes til. Er det sponplatelim, så skriv det! sier de. Og det gjør vi. Det blir ikke noen fikse eller morsomme navn på de nye produktene som kommer nå.

– Vi har utviklet dem for at de skal ha

en bedre funksjon. Det skal være fugemasser som holder over tid. Håndverken skal ikke få reklamasjoner og måtte gjøre om igjen noe fordi fugene misfarges eller sprekker. Hele næringen er så opptatt av laveste pris. Vi mener de må tenke på prisen for ferdig montert produkt, og vi vil gjøre vårt til at brukerne lett skal finne fram til de beste produktene og velge dem.

På lag med ansatte

– Jeg er en lagspiller som trives godt med å jobbe sammen med andre. Som leder vil jeg spille på lag med de ansatte, ha dem med på å påvirke beslutningene. Alle skal involveres og være med mot felles mål.

– *Hvilken skole har lært deg å bli leder?*

– Jeg har ikke noen «høyskolepoeng», hvis det er det du spør om! Jeg har vært heldig og har lært mye av ledere i Essve. Som daglig leder møter jeg konsernledelsen i Stockholm ganske regelmessig. Særlig dagens konsernleder har lært meg mye. Vi har også gode systemer for faglig påfyll og opplæring.

Hårete vekstmål

Siden starten for 25 år siden har omset-

ningen vokst kraftig i den norske delen av konsernet. Nå har den norske staben på 23 ansatte en omsetning på 270 millioner kroner. Hittil i år er det vokst så det kan bli en omsetningsøkning på 20 prosent.

Fortsatt vekst i omtrent samme takt, er målet for gjengen.

– Vi har et mål om å nå 400 millioner i omsetning innen 2018. Det er nok hårete, men ikke urealistisk. Vi må ha sanne mål for å ha noe å strekke oss etter. Ansatte har også en forståelse for målet, og er helt med på at vi skal klare det. ➡

PORTRETET

MORTEN BREDESEN

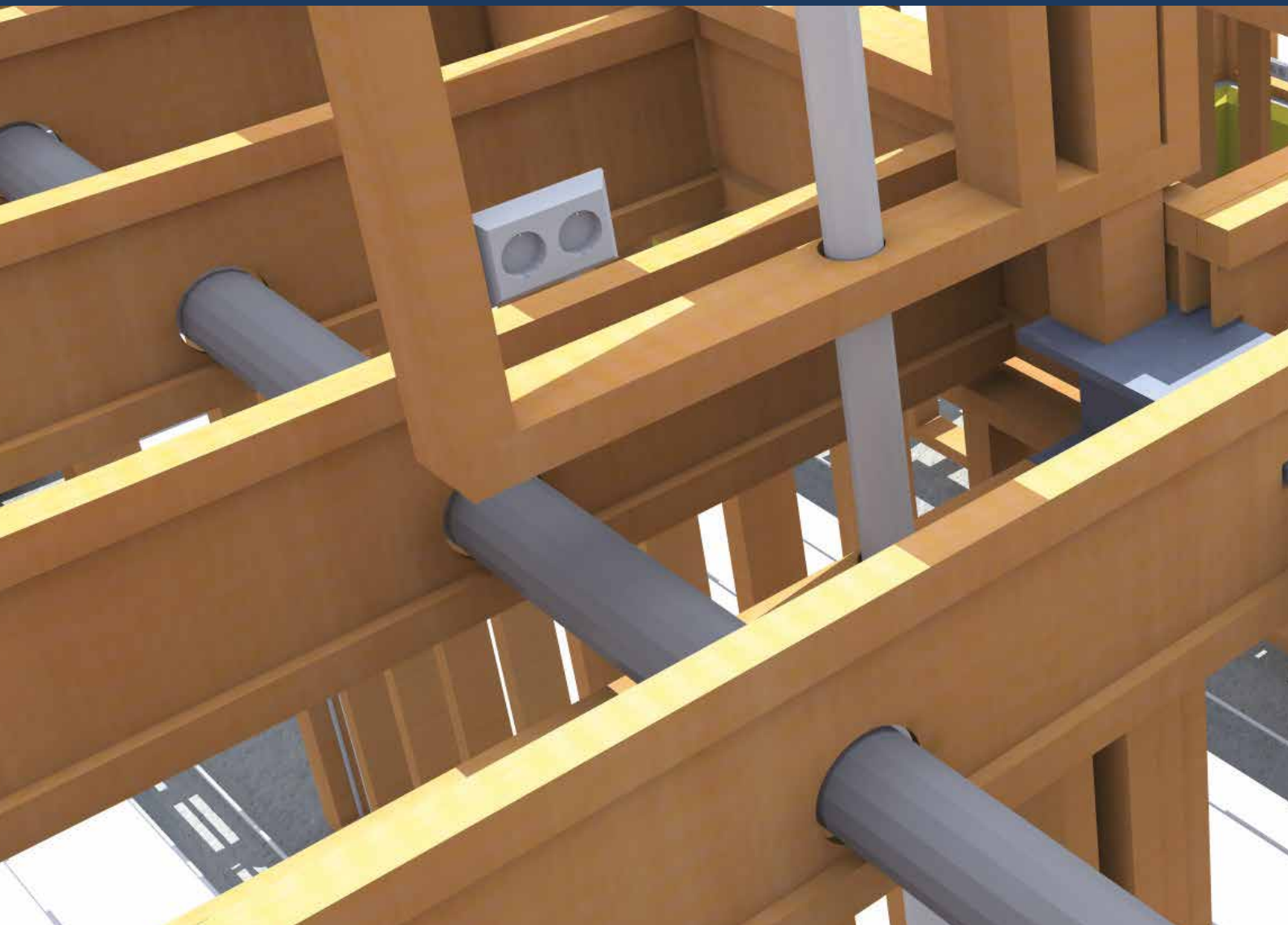
50 år, gift 2 voksne barn
Født, oppvokst og bor på Sørumsand i Akershus
Daglig leder i Essve siden 2005, ansatt i bedriften siden starten i Norge i 1991 som selger, regionsjef, salgssjef.
Utdannet bilmekaniker.
Fritidsinteresser: Fotball, alpin

BIM FOR HUS OG HYTTE- PRODUSENTER

KONSTRUKSJONSVERKTØY

Med ArchiCAD og ArchiFrame kombinerer man et av verdens fremste BIM-verktøy med full frihet i konstruksjonsfasen. Arkitekter og konstruktører kan jobbe sammen i team på samme prosjektfil, generere stykk- og kapplisteinformasjon mens noen andre lager salgstegninger etc. Hent inn elektro, rør og ventilasjonsmodeller via IFC-formatet, få kontroll over hele prosessen fra A til Å med markedets mest fleksible BIM-løsning.

BIM-OBJEKTER

Det følger med ca. 3000 objekter i ArchiCAD. Dette inkluderer også norske vinduer og dører, brann- og rednings-symboler etter Norsk Standard etc. ArchiCADs objekt-teknologi er unik, intelligent og inneholder flere valg og parametere enn i noe annet BIM-program.

I tillegg til det som følger med ArchiCAD kan man laste ned andre leverandørspesifikke BIM-objekter slik som Leca, Norgips, Jøtul, Velux, HTH, Porsgrunn Bad, Plastmo etc.

DYNAMISK OG FLEKSIBELT

De fleste kjente verktøy beregnet for konstruksjon og maskinstyring (CAD-CAM), har krevd fordyrende spesialtilpasninger og programmering, eller vært rigide og lite brukervennlige.

Markedet har derfor lenge etterspurt en mer dynamisk og fleksibel løsning som også gir mulighet for maskinstyrt precut og elementproduksjon. Med ArchiFrame for ArchiCAD får man dette til det fulle.

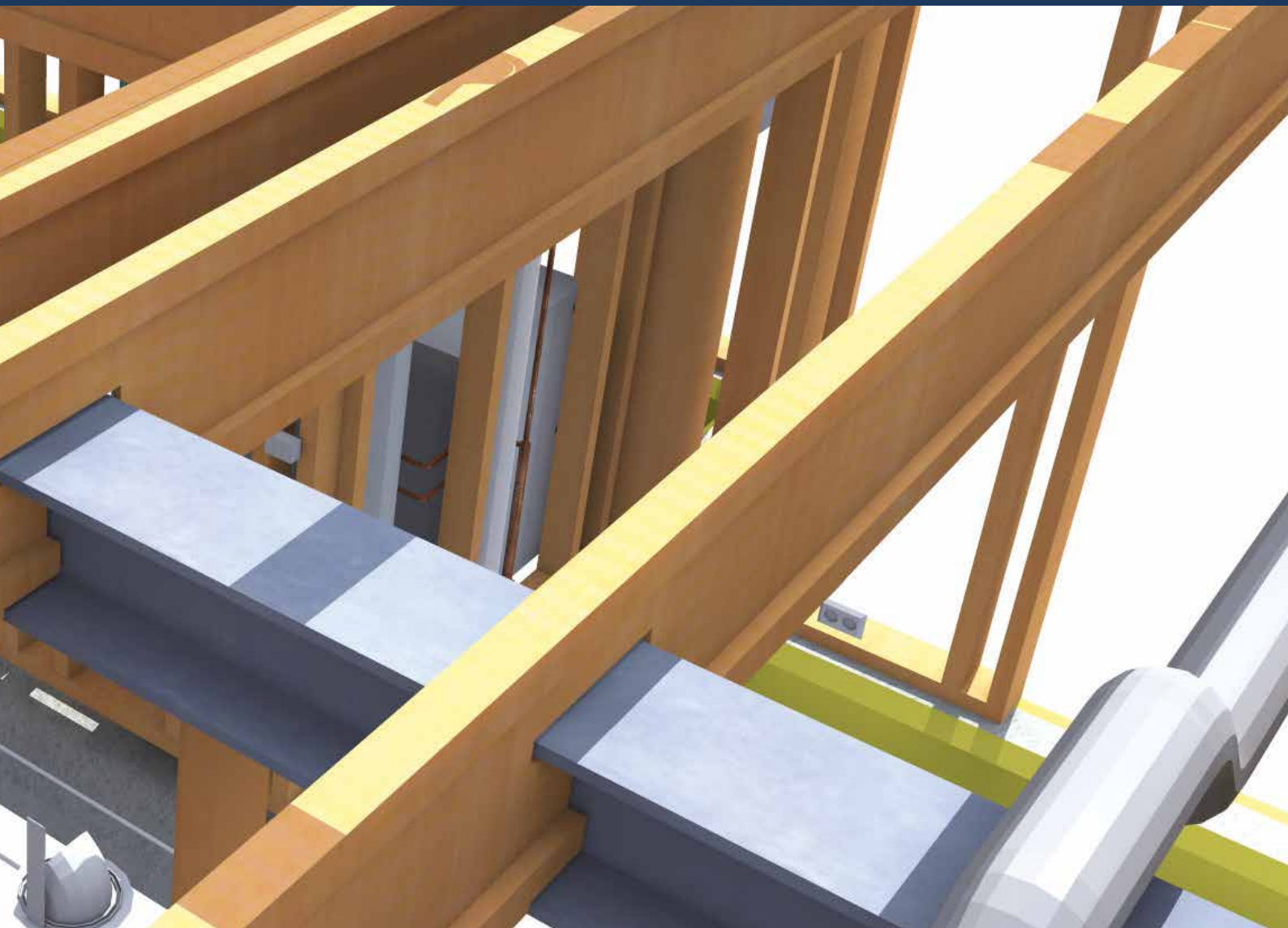
VENTILASJON OG ELEKTRO

Flere og flere leverandører/rådgivere innen tekniske fag som ventilasjon og elektro er i stand til å levere BIM-modeller i filformatet IFC.

ArchiCADs enestående støtte for dette filformatet gjør det enkelt å sammenstille modeller for bruk til produksjon og dokumentasjon.

FLERE KAN JOBBE PÅ SAMME BIM-MODELL SAMTIDIG

ArchiCAD muliggjør at flere prosjekterende samtidig kan tegne, hente ut skjema og mengder etc. fra modellen (TeamWork). Dette er mulig med en egen BIM-server applikasjon som er inkludert i ArchiCAD og teamet kan samarbeide både internt, trådløst og over internett.

KOBLING MOT KAPPSAGER (CNC-MASKINER)

Stadig flere hus- og hytteprodusenter ønsker en mer fleksibel og automatisert produksjonslinje både for tak-, vegg-, og gulv-konstruksjoner. For å gjøre dette mulig må programvaren man benytter kunne håndtere hele BIM-prosessen og ta hensyn til gjennomføringer i konstruksjonen for rør og ventilasjon etc. Dette har vi tatt hensyn til og vi mener at ArchiCAD med ArchiFrame er markedets mest fleksible konstruksjonsverktøy.

NORGESHUS HAR TATT VALGET

“ArchiFrame har gitt oss i Norgeshus muligheten til å styrke vårt konsept enda bedre, da vi med arkitektmodellen fra ArchiCAD kan høste ut særs detaljerte skjema og kapplister for vegg, bjelkelag og tak, som vi videre kan benytte i både precut/konstruksjonspakker, samt elementsystemer. At programmet er fullt BIM-kompatibelt og har CNC-styring har også vært en forutsetning for oss. Dette er ett system vi har ventet lenge på og har allerede kjørt flere prosjekter med gode erfaringer.”

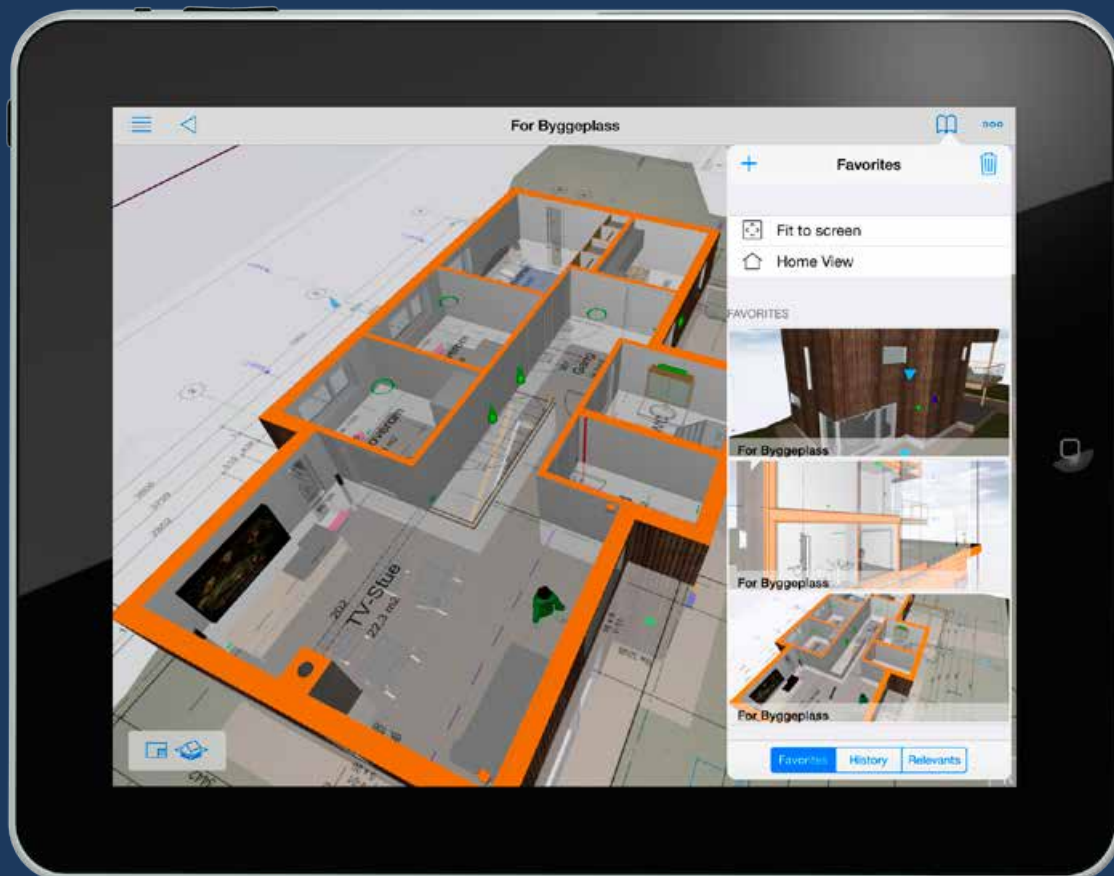
Bård Magnus Mikkelsen, Norgeshus AS

MARKEDETS MEST MODERNE OG KOMPLETTE BIM-LØSNING

Våre produkter kan brukes i alle ledd fra skissefase til byggeplass, samt for salg og markedsføring.

Vi leverer i integrasjon med ArchiCAD:

- BIMcontact: Nettbasert samhandling- og prosjektverktøy.
- ArchiTerra: SOSI-import og 3D av terreng og bygning.
- Solibri Model Checker: Regelstyrt kontroll og kollisjonssjekk av BIM-modell.
- ArchiFrame: Kapplister for tak, vegger og gulv, med direkte eksport til CNC.
- BIMx: Nettbrettbasert 3D-visning med hyperkoblede tegninger for byggeplass eller salg.

Ta gjerne kontakt for mer informasjon om ArchiCAD + ArchiFrame

Jonas Fjeldstad
Tlf: 21 55 58 16
jonas@graphisoft.no

Frode Saltkjelvik
Tlf: 21 55 58 04
frode@graphisoft.no

GRAPHISOFT®

Graphisoft Norge
Fridtjof Nansens vei 17
0369 Oslo
www.graphisoft.no

Reist og jobbet mye

– Du jobber mye for å nå mål du setter deg?

– Ja, jeg har jobbet mye i alle år. Det har ikke vært nok med 8 til 16, og jeg har reist mye. Heldigvis har jeg hatt god hjelp av en snill og forståelsesfull kone som har hatt mye av ansvaret mens barna våre var små, erkjenner lederen.

– Du forventer hard jobbing av de ansatte også?

– Ja, men vi ser litt annerledes på kombinasjonen jobb og familie nå. Vi er bevisst på at de ansatte har familie og at de må ha mulighet til å være sammen med den i hverdagen. Noen mannlige ansatte sliter nok litt med lojaliteten overfor jobben og kundene når de tar pappa-perm, men vi vil gjerne motivere dem til å være med på egne barns oppvekst. Vi har jo andre ansatte som kan overlappes dem og følge opp kundene mens de er borte.

Fotball og jogging

Morten Bredesen er lagspiller fra barnsbein av. Født og oppvokst på Sørumsand i Akershus. Den aktive fotballkarrieren endte på topp – på Sørumsand idrettsforenings A-lag i 4. divisjon.

Men da sønn og datter begynte med fotball, var faren der som trener og en i heiagjengen. Etter hvert ble han også leder for fotballskolen som foreningen arrangerer hver sommer. Nå går fire feriedager hvert år med til å lede den. Så godt

er det gjort at deres fotballskole i 2013 ble kåret til årets fotballskole i Akershus.

– Det frivillige arbeidet er i ferd med å dø ut, mange vil ikke bidra uten å få betalt. Jeg har stor glede av å være med og arrangere fotballskolen og synes jeg får mye påfyll av det, sier Bredesen når vi spør om motivasjonen for dette.

Han legger til at barna hans har funnet sine venner i det fotballmiljøet de alle kjenner. Det er en god trygghet i det, synes han.

Alpinister hele gjengen

Ryggen og knærne tillot ikke at han fortsatte å spille fotball. Men kroppen holdes likevel i trim. Nå blir det heller en joggetur når anledningen byr seg og formen skal trimmes.

Familiens store felles fritidsaktivitet har utgangspunkt i hytta i Trysil der alpin skikjøring frister alle fire. Gjerne hver helg i vintermånedene.

– I den tida er vi virkelig usosiale. Vi drar på hytta og kjører på ski når vi kan, forteller han.

God fysisk form er noe han også unner sine ansatte. Sammen har de satt seg et tøft mål denne høsten. De skal løpe halvmaraton i Nice i Frankrike i november.

Egentlig er det lagaktivitet, det også. Lag med to skal dele på å løpe hel maraton, de veksler ved halvgått løp, 21 km. Det høres ut som en krevende fellesaktivitet, men en tidsramme på seks timer

totalt, tre timer på begge etappene, gjør det overkommelig med litt trening, mener Bredesen, og har fått alle ansatte med på det.

Aldri golf

Ulikt mange næringslivsledere, har Morten Bredesen aldri vært å se på en golfbane, og han har knapt sittet på en terrengsykkel.

– Nei, en golfrunde tar tre-fire timer, og sykkeltraining til Birken ville sikkert krevd omtrent like lang tid. Det passer ikke for meg. Da er en løpetur mye greiere.

– Nå har jeg stått imot så mange utfordringer om å delta i Birkebeinerrittet at jeg ikke kan snu. Jeg holder på mitt, og morer meg med å lese om utstyrshysteriet som herjer så mange andre.

Bidra til omsetningsmålet

50 år er ingen alder, det sier jo alle vi som har passert den milepælen. Morten Bredesen rundet de 50 i våres, og synes ikke det var så spesielt.

– Når noen spør meg «hva nå», sier jeg gjerne at jeg håper det går bra å bli 51! smiler han.

– Jeg håper å få være med Essve i den videre utviklingen, og vil i hvert fall gjerne være med på å nå omsetningsmålet vårt for 2018. En gang tenkte jeg at det sikkert var greit å gi seg ved 62, men jeg tror det blir vanskelig. Jeg har det for morsomt på jobben. Fantastisk morsomt! ☺

«– Jeg anbefaler drill med båndmating til allrounderen, han som skur litt og spikrer litt» sa Morten Bredesen hos Essve. På bildet står han (t.v.) sammen med en ansatt i Betobygg. Anledningen var Byggmesterens første verktøytest i mars 1996.

Bredesen var selger i mange år, og stadig ute for å demonstrere verktøy. Her helt til høyre i Byggmesterens drilltest i august 2001.

Vardø

fra forfall til framtidstro

Vardø er kunst og kommersialitet. Husmorvinduer og sprossefylte flater. Vakre vegger og skjåer til nedfalls. Og i gatene flyter optimismen rundt hushjørner og langs kaier - godt drevet fram av prosjektet Vardø Restored.

AV **ELISABETH JOHANSEN**
post@byggmesteren.as

Som følge av ressurskrise innen fiskeriene og nedlegging av offentlige arbeidsplasser, er folketallet halvert i Vardø by de siste 30 årene. Forfall har preget bygater og industriområder, og prisen på eiendommer har vært på lavmål. Nå opplever den arktiske byen stigende optimisme.

– Folk flyttet fra nærmest verdiløse hus, og bare bygninger som ble reist på

70–80 tallet er holdt ved like, mens de eldre bygningene har forfalt, konstaterer Monica Dahl prosjekteier i Vardø Restored og daglig leder av Vardø museum.

– Mange av disse bygningene er viktige kulturminner. Ved å rehabilitere gamle bygg, får hele stedet et løft. Vardø er en av få steder i fylket der det er bygninger fra før krigen, og det er en kulturskatt, legger hun til.

Prosjektet Vardø Restored går kort

oppsummert ut på å utvikle byen, ta vare på kulturminnene og utvikle bevissthet om kulturminnevern gjennom samarbeid med næringsaktører som driver virksomhet i kulturminner i Vardø.

Hjelpe og støtte

– Eierne er premissleverandørene her og vi har tett kontakt med dem. Vi vil hjelpe og støtte, og lager tilstandsrapporter og søknadsgrunnlag. Vi ønsker å være bindeledd mellom de private aktørene og de involverte offentlige instansene. Kulturminnevern er en vesentlig del av dette arbeidet, stedsutvikling er en annen del. På grunn av nedgangstider, er ikke bygningene verdt like mye som før – og det er en utfordring. En annen er at kulturminnevern har en kort historie her sammenlignet med andre steder. Men kulturvernarbeidet får positiv omtale av lokalbefolkningen, og det er med på å skape optimisme omkring framtida for byen, framhever Dahl.

Vedlikeholdt med hastverk

– Fiskerinæringen har vært preget av hastverk, ting skal skje fort og billig fordi båtene skulle på havet, og på land måtte folk ta vare på fisken! Vi ser denne travelheten i måten mange bygninger er tatt vare på – en del av det som er gjort, er hastverksløsninger som ikke holder over tid, hevder tømrer Rasmus Skrydstrup

som har vært innleid håndverker fra Nidarosdomen.

En av oppgavene hans har vært å sette i stand vinduene i verkstedbygningen ved båtslipen. I denne fasen settes vinduene i stand, neste trinn er å sikre en av bygningene som er en del av komplekset, mens registrering av inventar kommer dernest. Verkstedet står slik det ble forlatt med notatpermer i hyller over skrivebordet i det lille kontoret. Rundt om i bygningene ligger og står verktøy og utstyr i et sammensurium på arbeidsbenker og gulv.

Kalkulerer reparasjoner

– Ja, slipen her er en av småprosjektene jeg har hatt på min liste, forteller byggmester Kjell Odin Larsen. Han har vært med i teamet i to år og jobben hans er å lage tilstandsrapporter og kalkulasjoner for istandsetting.

– Jeg lengtet hjem til laksefiske og en ordentlig håndverkerjobb, som jeg hadde før jeg reiste fra Vardø. Nå er jeg hjemme i Vardø igjen og det er fantastisk! Her har det skjedd mye på de siste tiårene. Bybildet er forandret og også folks holdninger til eldre bygg, forteller han. Larsen er utleid til Vardø Restored fra Forsvarsbygg nasjonale festningsverk der han er driftstekniker på Vardøhus festning. Hans jobb i 20 prosent stilling er å besiktige boliger som privatfolk ønsker å restaurere. ➔

Husegården fra 1850 har fått et skikkelig ansiktsløft, mens nabohuset absolutt kunne trenge det samme. (Alle foto: Ingun Mæhlum)

FAKTA

WARDØ RESTORED

Et samarbeid mellom lokale næringsaktører i Vardø, og offentlige nasjonale satsinger. Består av et tverrfaglig team tilknyttet Varanger museums avdeling Vardø.

Ei prosjektgruppe har kompetanse innen stedsutvikling, kulturminnevern, næringsutvikling, arkitektur, tradisjonshåndverk, storytelling og digital kommunikasjon. Prosjektgruppa bistår aktørene i restaurering av bygninger, med søknader, styrking av næringsvirksomhet, og strategisk byutvikling med kulturarv som utgangspunkt.

Vardø er i dag den eneste byen i Finnmark der man kan oppleve en samlet førkrigsbebyggelse i en tydelig historisk bystruktur. Dette gjør byen unik nasjonalt. (kilde: vardorestored.com)

Vardø i dag. Som en av få steder i Finnmark står fortsatt mange bygninger fra før krigen.

Hellene i gårdsplassen er laget av en veldig hard steintype som ble tatt fra et lokalt steinbrudd. Underlaget skal gruses før de kan legges på plass.

Mulig å bevare

– Vi kan se at en del elementer på de gamle husene er brukbare, og noe også intakt og da anbefaler vi å restaurere når vi lager kalkylene. På 80-tallet rev vi – jeg tror jeg har vært med på å rive mer enn tusen kvadratmeter med takstein for å legge på stålplater! Det gjør vi ikke nå. Ikke noe galt med stålplater og husmørvinduer – men da tenkte vi ikke at det var en mulighet å bevare. Det tenker vi nå. Kanskje det kommer av faglig modenhet, undrer han og forteller om omkring 10 boliger i Vardø som nå er underveis i restaureringsløpet. Av åtte søknader om støtte til Finnmark fylke, ble sju innvilget, så arbeidet er i god flyt.

– Hva bygningene skal brukes til, spør du? I dag er det mellom 20 og 30 bygninger som er under arbeid, det er boliger,

Vinduene i verkstedbygget restaureres i en omfattende prosess. Ut med vinduene, ut med glassene og så håndarbeid før vinduet er klart for innsetting igjen.

«*Prosjektet er uendelig! Det er vanskelig å tenke at jeg skal komme mål i min tid!*»

oppsummerer gårdeier Heidi Kvernevik (under) og lempet stein i bakgården til Husegården.

forretningslokaler, gamle tørrfiskskjåer og lagerskjåer – alt mulig. Før tenkte vi «riv skitten»! Nå spør vi oss om det er skitt, og det er det jo ikke.

De siste årene har nedlagte butikker og forfall preget hovedgata i Vardø. Nå er to byggherrer i full gang med rehabilitering, og flere skal det bli. Bygningene er i bruk, forklarer Larsen engasjert. Selv har han kontor i Husegården som er et av eksemplene på vellykket restaurering og samarbeid mellom gårdeier og Vardø Restored.

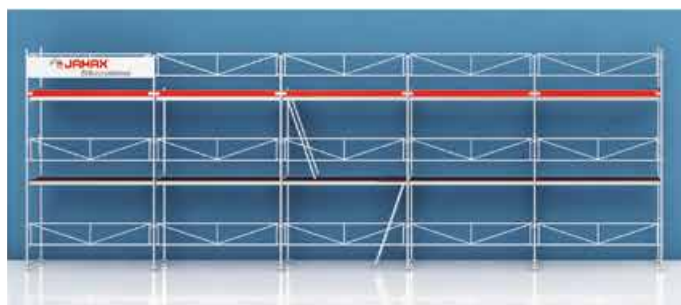
Husegården fra 1850

Husegården er et eldre bygårdsanlegg der deler er fra 1850. Hovedbygningen er ferdigrestaurert og nå står gårdsrommet for tur. Det var tilgrodd, og under alle gamle lag, fantes gårdsplass av sirlig lagte

Norges mest solgte byggmesterstillas

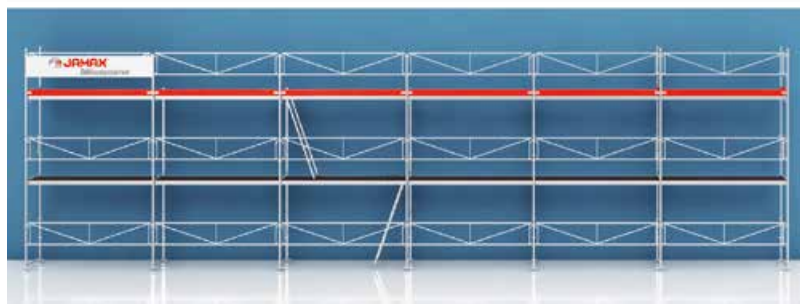
☎ 56 30 41 00 • ALUTEC.NO

Pakke 1: 82,5 m²

Totalvekt kun 612 kg

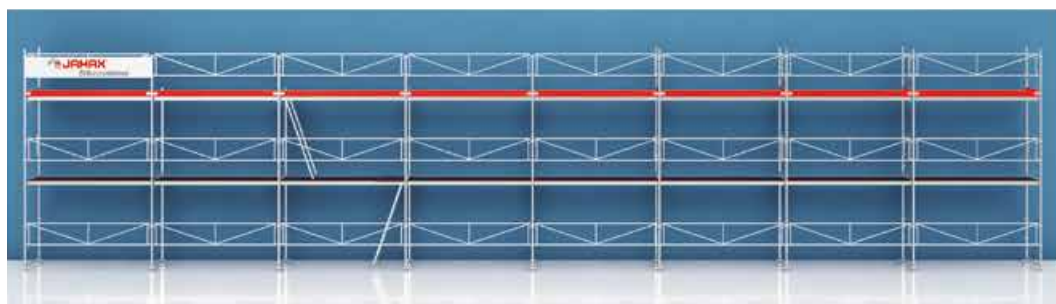
Lengde: 15 m. Høyde: 5,5 m

Pakke 2: 99 m²

Totalvekt kun 724 kg

Lengde: 18 m. Høyde: 5,5 m

Pakke 3: 132 m²

Totalvekt kun 947 kg

Lengde: 24 m. Høyde: 5,5 m

Jamax
stillashenger

**Ta kontakt
for pris!**

Praktisk tilhenger til transport og oppbevaring av stillas.

- Sparer tid og krefter
- Oversiktlig
- Alt på ett sted - klar til bruk

Leveres ferdig registrert.

Totalvekt 1300 kg

Egenvekt: 310 kg

Nyttelast: 990 kg

Flere hus ble dekorert under Komafest i 2012, en gatekunst-festival som var en del av Vardø Restored.

Tømrer Rasmus Skrydstrup har vært innleid håndverker fra Nidarosdomen i flere perioder, denne gangen er det for å sette i stand vinduene i verkstedbygningen på slipen.

steinheller. Molden som lå i gårdsrommet er gravd opp, ny masse er på plass og nå er jobben å pusle hellene tilbake på riktig sted.

Huseier Heidi Kvernevik deltar aktivt i restaureringen. Hun har selv støpt nye vannrenner som er lagt rundt gårdsplassen – det gamle prinsippet for avløp for overflatevann er rekonstruert i nytt materiale, modulbasert for å stå mot mulige setningsskader.

Husegården var et handelshus i tida da

Vardø hadde storhetstid. Det var under pomorhandelen som varte fra 1700-tallet fram til den russiske revolusjonen i 1917. I bakgården var et såkalt russehotell der pomorskipperne tok inn. Pomorene var folket ved Kvitsjøen som handlet mel, korn og tømmer mot fisk fra finnmarkingene.

– Jeg synes det er fint å kunne lese gjennom det visuelle at det har vært folk på jorda før oss og at det skal komme folk på jorda etter oss. Det betyr veldig mye,

slår huseier Kvernevik fast og legger til:

– Gårdsrommet vil vare i minst 100 år – jeg restaurerer for ettertida.

Det skriver byggmester Kjell Odin Larsen under på: – Vi restaurerer alle for kommende generasjoner. ☒

FYLL OPP DIN DIGITALE VERKTØYKASSE!

KS Online og KalkOnline er to enkle verktøy som gir deg full kontroll på byggeprosjektene.

HMS og kvalitetssikring i bedriften og på byggeplassen, med pc, nettbrett og mobil.

Mer info på:
www.ksonline.no

Bedrifts- og prosjekttilpassede kalkyler for de enkelte fag, med gode rapporter.

Mer info på:
www.kalkonline.no

DU FINNER OSS PÅ STAND NR. D06/03

FÅ MED DEG UTVIDET DEMO I SAL 1, HALL E

FREDAG KL. 11:00-12:00 OG LØRDAG KL. 11:30-12:30

GRATIS INNGANG MED VÅR GJESTEKODE 59K3UL

**BYGGMESTER
FORBUNDET**

GODE RUTINER GIR MER TID TIL Å BYGGE!

Gjentar aldri et hus

OSLO: Når byggmester Brigt Øystese og Øyli Bygg ikke bygger krevende eneboliger i Norge, fremmer de bærekraftige hus i Etiopia.

AV **CHRISTOPHER KUNØE**
ck@byggmesteren.as

Vi møtes før åtte ved et råbygg på Slemdal. I solskinnet begynner tømrerne på bindingsverket.

Ikke to like

– Dette er luksus! For oss altså – for en gangs skyld har vi en tomt med mye plass til parkering og lagring, sier byggmester og partner Brigte Øystese.

Han og partnerne Petter Lien og Vidar Thoresen er i full gang med eneboligen på nesten 1.000 kvadratmeter. Huset blir typisk for området med teglsteinsfasade, svømmebasseng og høyest mulig

kvalitet på materialer og løsninger.

Bedriften har spesialisert seg på store og krevende prosjekter.

Tiltakshaverne er villige til å investere mye tid og ressurser på hus som ingen andre har.

Vinduene er så langt ut i liv med kledningen at det kunne oppstått kuldebroer som går inn i bak vinduene. Mye isolasjon her ville tettet luftingen og skapt kondensproblemer. I stedet ble små trekantete lister av Styrofoam limt på og dekket med spesialtape som tåler UV stråling, er dampåpen og sitter i mange år.

– På en måte konkurrerer vi ikke med så mange på dette markedet. Både store entreprenører og mindre byggmesterfirmaer ser på disse prosjektene som for krevende, mener Øystese.

– Vi må være ekstremt fleksible. Vi har ikke bygd to like hus på 30 år. Det er bare skreddersydd og det gjør oss nok et hakk dyrere. Vi kan aldri kopiere. Vi må alltid spesialprodusere og tilpasse.

Ærlige timer

Bedriften begynte i 1988 da Lien og Øystese gikk ut av Sofienberg tekniske fagskole. Første oppdrag var en øyhytte i Oslofjorden der de gjorde sitt beste. 27 år senere har Øyli Bygg åtte ansatte og to-tre tømreere innleid fra andre firmaer. De har aldri annonsert, ikke engang et

Byggmester Brigte Øystese.

klistremerke på bilene er det blitt.

– Vi er et veldig privilegert firma som har det greit. Men vi tjener aldri de store pengene for vi har ikke faste priser, sier Øystese. I de fleste jobbene går vi bare på timer og sier til kunden at «dette er oss – take it or leave it».

– De fleste jobbene er regningsbaserte som vi får uten anbudskonkurranse. Det leveres et overslag vi må forholde oss til, men ofte er ikke husene ferdig prosjektert. Vi er med på hele prosessen fra et tidlig stadium. Med et helt

åpent regnskap der tiltakshaver har fullt innsyn, sier Øystese.

Kvalitet og glede

– Mange tror at en må jukse litt for å klare seg i byggebransjen. Det er feil. I lengden lønner det seg å være ærlig. Det frigjør positiv energi i et prosjekt, slår han fast.

For lenge siden innså Øyli Bygg at en glad tømrer skjærer rettere enn en sur. Derfor vil de at denne positive kulturen også omfatter byggherre og arkitekt.

– Men du kan ikke bare skryte og selge. Du må levere kvalitet. Husk at et godt hus for kunden er mer enn pent listverk. Det er en prosess som starter kanskje to år før de begynner å bygge og som går en god stund etter at huset er ferdig. Her må mennesker følges opp. Det er mye kjemi – og det er Øyli Bygg blitt gode på, sier Øystese.

Vi kjører til Bærum for å se to av de siste husene.

Glass og spon

Det første er en moderne enebolig. Huset er tegnet av arkitektene Jensen/Skodvin og helt tilpasset tiltakshavers store og små ønsker.

Hovedbæringen består av åtte limtre bukker som ble satt opp først, med andre etasje hengende ned fra limtrebjelkene. Første etasje på 150 kvadratmeter er nesten et sammenhengende rom. Bare toalett og grovkjøkken er separert.

– Alle limtresøyler og dragere er inne i rommet og synlige. Huset var krevende å bygge av mange grunner, sier Øystese. – Mye av møbleringen er tilpasset og integrert i selve huskroppen, og detaljene er spesiallaget på plassen.

– Du finner ikke en list i huset, noe som gjør det umulig å skjule feil og skjevheter. Det var utfordringer med lydtetting mellom rom og etasjer, og så var det å skjule rørføringene fra våtrom i andre etasje gjennom første etasje – uten vegger – det var krevende å få til!

Spennende å bygge

Den andre boligen er en tradisjonell villa som troner øverst på en av Bærums flotteste tomter. Den ser ut til å ha ligget godt her i 100 år. Det er meningen, forklarer en stolt huseier Birgitte Næss Liisberg:

– Vi hadde et gammelt radbruket

Trebruken er gjennomført. – Mange av benkene, skapene og veggene er også møbler. Vi ble nesten litt usikre på om vi var snekkere eller tømrere, ler Øystese.

Sponen fra Norsk Spon i Trøndelag er splittet, ikke skåret. Det ville åpnet fibrene for vann og gjort bygget mer sårbart. Sponen er innsatt med jernvitriol og pigmentet kjønnerøk (lampesort). De er lagt i god og luftig overlapp, slik at fasaden forblir tett og tårker fort.

Åpent opp til takvinduet på 45 m².

Hele staben i Øyli Bygg: (f.v.) Brigt Øystese, Vidar Thoresen, Thomas Bredvei, Petter Lien, Mads Hammer, Philip Kjensmo, Lars Morstad og Bogdan Kuczala.

Rom for
trivsel

Besøk oss på Bygg Reis Deg / stand D06-30

- eller kontakt kjedeleder, Anders Paulsen på telefon 909 31 426. Se også: www.saltdalshus.no

Bli med i
kjeden vår!

Smart valg!

**MAXI RANGE - EN KOMPLETT SERIE
MONTERINGSLIM OG FUGEMASSER**

Sterkest

Raskest

Fikser alt

**Krystall-
klart**

Miljesmart

Les mer på www.bostik.no

Arkitekt Helge Løkeland og eierne var inspirert av en villa i Trondheim fra 1909.

– De er ryddige og fantastiske håndverkere, sier Birgitte Næss Liisberg om Øyli Bygg.

hus fra 1914, og etter mange runder med kommunen, fikk vi lov til å rive. Så kom Øyli Bygg og det å bygge nytt ble en glede, sier Liisberg.

Hun og familien har bodd i nybygget i tre år. Alle detaljer ble nøyaktig slik de ville ha det.

– Hva er det Øyli Bygg gjør riktig?

– Det er topp kvalitet og en veldig god dialog. Det opplevde vi som viktigst, sier Liisberg.

Øystese peker ut detaljer og forklarer.

– Vi klarte å tilpasse en 100 år gammel ornamenteringstradisjon til nybygget. Det ble til underveis uten at noe var bestemt

på forhånd. Målene, høydene og ornamenteringen ble til i samarbeid med arkitekt, tiltakshaver og oss. Som håndverker er det noe av det mest spennende jeg har vært med på, sier han.

Byggmesteren gleder seg over resultatet.

– Et stort, flott hus i dag, mot et tilsynelatende likt hus for 20 år siden, er langt mer krevende. Det er så mange flere tekniske detaljer og systemer som skal inn. Vi kompenserer med mer erfaring, men kravene til oss øker for hvert hus vi bygger. ☒

Solid jord

Krevende boliger fikk en ny betydning da Øystese jobbet fem år i Etiopia med sin kone. Landet er i en økologisk katastrofe på grunn av avskoging og erosjon av landbruksjord.

– I Etiopia koster det rundt fire årslønner å bygge et hus. Men etter ti år er det ofte spist av termitter eller forfalt på grunn av dårlige materialer! Det gjorde meg sint og jeg bestemte meg for å finne alternative og bedre byggeteknikker, sier Øystese.

Etter hans og manges mening er adobe hus det beste alternativet. Med soltørket leire og rett teknikk skapes rimelige boliger som varer i mange tiår. Nå har Øystese startet organisasjonen Solid Earth Africa (SEA) med god støtte fra eget firma, Maxbo Lier og huskunder.

– SEA er en nettverksbyggende organisasjon der vi finner fram til andre som kan støtte eller jobbe sammen med oss om ideene våre. Vi får til samarbeid og avtaler, driver med markedsføring, samt gir pilotstøtte til modellbygging og utdannelse.

– Vi som lever godt i rike Norge, har en plikt og gode muligheter til å bidra, mener Øystese.

– Vi er så opptatt av miljøfyrtårn og sertifiseringer, men de som betaler prisen for vårt overforbruk, glemmer vi ofte. Jeg tror mange byggefirmaer vil ha stort utbytte av å støtte bærekraftige hus – for eksempel ved å reise sammen til Etiopia og bygge en skole med adobe. Nå kan vi arrangere dette, sier Øystese.

Les mer om Solid Earth Africa i Byggmesteren i oktober.

BYGGENÆRINGEN

Næringslivsider i Blikkenslageren | Byggmesteren | Maleren | Murmesteren | Tre og profil

September 2015

Femårsplan – hvor er du?

Hvordan fremtiden blir, er vanskelig å spå. Men utviklingen går fort. Små bedrifter blir større enheter. Flere nyetableringer krever enda mer fokus på seriøsitet, og hvor lett er det egentlig å etablere en bedrift?

HUSEIERE VIL HA LOVKRAV TIL HÅNDVERKERNE

– Den største utfordringen for byggenæringen framover er å sørge for at Norge greier å produsere nok håndverkere til å dekke etterspørselen, sier generalsekretær Peter Batta i Huseiernes Landsforbund.

Tekst: Knut Randem

Organisasjonen har engasjert seg og vil fortsatt engasjere seg i kapasitetsproblemet (se spalten på høyre side), men stiller også strenge krav til dem som skal være i bransjen og levere seriøse tjenester. Huseiernes Landsforbund vil løfte håndverkerne og gi dem flere plikter for å gjøre dem mer konkurransedyktige mot svart og annen useriøs arbeidskraft.

– Det er selvfølgelig organisasjonsfrihet, men vi mener at håndverkerne fortrinnsvis bør være tilknyttet bransjeorganisasjoner slik at de kan dokumentere sine kvalifikasjoner gjennom medlemskap.

– Med medlemskap i bransjeorganisasjoner vil vi vente at håndverkerne får etterutdanning og er oppdaterte om lover, forskrifter og nye krav til byggeskikk og standarder.

– Dette vil tvinge seg fram også i håndverkeryrkene både som et resultat av EØS-samarbeidet, og fordi verden er i en rivende utvikling hvor etterutdanning og kompetanseheving er nødvendig, framholder Batta.

Tillit er viktig

Han påpeker at det i framtiden blir enda viktigere å kunne stole på håndverkerne slik at de kan vises den nødvendige tillit. Det krever at håndverkeren kan sitt fag, leverer riktig tjeneste og produkt til riktig pris, og at faktureringen er detaljert, etterrettelig og forståelig.

Batta ønsker at det blir obligatorisk med skriftlig anbud med beskrivelse av jobben.

Viktig for tilliten er også at det må komme på plass en form for sertifisering/vandelsattest på linje med det man har på byggeplasser i dag. Alle må bære synlig identifikasjon, og tillitsvalgte bør kunne sjekke arbeiderne.

Om håndverkerne ikke har vandelsattest fra politiet, så må de ha en form for sertifisering fra overordnet organisasjon.

– Håndverkere må kunne jobbe selvstendig i en bolig uten at boligeier er tilstede. Morgendagens boligeiere kommer til å ha smarte hjem. Dette innebærer at de kan åpne og låse boligen med en app på telefonen og/eller kode på døra. Boligeieren ønsker ikke å ta seg fri fra jobben for å overvåke håndverkerne når de kommer for å

utføre avtalt arbeid. Derfor blir boligeiernes viktigste krav til håndverkerne at de kan vises tillit, mener Batta.

Ønsker lovfesting

Batta mener at alt arbeid skal dokumenteres elektronisk og legges inn på husets dataside med fargenummer, materialkvalitet, dimensjoner, byggemåte, antatt levetid og anbefalt vedlikeholdsintervall. Slike krav vil han lovfeste og gjøre mindre generelle enn i dag. Huseiernes Landsforbund ønsker også lovfesting av Våtromsnormen.

Han framhever rådgivningsplikten håndverkerne har. Den må også medføre at håndverkeren kan analysere behovet for og hensiktsmessigheten med arbeidene og eventuelt anbefale alternative metoder sett i et langsiktig perspektiv. Dette må også omfatte Enøk.

Han vil at jobbene kommer med forsikringsdekket garanti i lovens reklamasjonsperiode. Bare slik kan huseieren ha noen å kreve penger av om håndverkeren er død, konkurs eller tilbake i Polen.

ENGASJEMENT

Oppsøker elevene

At en representant for kundene oppsøker skoleelevene og motiverer dem for utdanning i byggfagene, må være noe helt nytt.

Huseiernes Landsforbund (HL) gjør nettopp det. Muligens litt tilfeldig, men likevel har organisasjonen møtt elevene på 50-60 skoler i løpet av vinteren og våren.

– Det startet med at vi skulle bli med ut til medlemmene i en rørleggerkjede for å fortelle dem om kundenes krav til håndverkere, forteller prosjektleder Geir Engebraaten i HL.

– Da syntes vi det var en god idé å bruke formiddagene til å fortelle skoleelevene om hvilke forventninger kundene har til håndverkere.

Bekymret

HL er bekymret for rekrutteringen til håndverksfagene. Ungdom velger bort håndverksyrker og satser på akademiske yrker. Dette tok HL konsekvensen av da de oppsøkte skolene med elever på niende og tiende klassetrinn pluss yrkesfagelever på VG1 og VG2.

– Vi ønsket å kartlegge og motivere elevene til å ta en yrkesutdanning, sier Engebraaten. Han tror også HL har bidratt til å motvirke frafall.

Suksess

– Skolene tok oss i mot med åpne armer. Vi spanderte baguetter og drikke og samlet elevene i store auditorier, forteller han.

– Vi snakket om framtiden og behovet for arbeidskraft. Samtidig snakket vi om hva arbeidslivet forventer av den enkelte. Hvilke krav vil du møte?

– Vi snakket om oppførsel når du jobber hjemme hos en kunde – at du ikke jukser, ikke snoker i kundens ting og slike generelle ting.

Engebraaten forteller at ungdomsskoleelevene var like interesserte og engasjerte som de som allerede hadde valgt yrkesfag.

– Lærerne var nok skeptiske i utgangspunktet, men etterpå måtte vi love å komme tilbake.

Håndverkere må kunne jobbe selvstendig i en bolig uten at boligeier er tilstede.

Peter Batta

Oppførsel og seriøsitet

Gode og seriøse håndverkere skal også skille seg ut når det gjelder hvordan de presenterer seg på nett, når de kommer på jobb og når de forlater jobben.

– En god hjemmeside bør brukes til å dokumentere håndverkerens kompetanse og vise til referanser. En referansebank med erfaringer fra tidligere kunder er viktig.

– Håndverkeren må ta av seg på beina inne, rydde og støvsuge eller vaske etter seg. Jeg vil ikke ha etterarbeid med å tømme søppel og feie støv og vaske gulv etter folk som synes de kan oppføre seg annerledes hos meg enn hos seg selv.

– Håndverkerne må også ha gode rutiner for oppfølging av feil og mangler, mener Batta.

MÅ OPPDATERE.

– Både myndigheter, kunder, organisasjoner og håndverkere må oppgradere seg på bransjens problemer og ta ansvar for en riktig kurs, sier Peter Batta, generalsekretær i Huseiernes Landsforbund.

Kundene velger svart

– Problemet er at kundene velger svart og grått arbeid. De lar prisen i øyeblikket styre.

Det er heller ikke alle i det grå-svarte markedet som har ærlige hensikter overfor kundene.

– Mange tar på seg småjobber for å få oversikt over boligen. Så kommer de tilbake og gjør innbrudd der de ser det er verdisaker å stjele. Andre ber om forskudd og stikker. Det siste er det særlig eldre kvinner som utsettes for, forteller Batta.

– Organisasjonene må bli flinkere til å informere kundene. Politiet henlegger for lett saker hvor det er handlet svart. Dette er kanskje den største bransjen med svart arbeid. Den må derfor prioriteres mye høyere. Både myndigheter, kunder, organisasjoner og håndverkere må oppgradere seg på bransjens problemer.

– Kundene må starte å stille krav og ikke bare se etter laveste pris, avslutter Batta.

UFORTJENT KRITIKK AV PRODUKTIVITETEN

Bygg og anleggsnæringen har bedre produktivitet enn rykter vil ha det til, viser en ny forskningsrapport.

Tekst: Per Bjørn Lotherington

BAE-næringen har høy produktivitet i form av verdiskapning per ansatt, konstaterte rapporten «En verdiskapende Bygg-, anleggs- og eiendomsnæring (BAE)». Det er slik produktiviteten måles i andre næringer, blant annet i olje- og gassnæringen.

Øker uten å ansette

Verdiskapningen i næringen er gått opp med 132 prosent mens antall ansatte ikke har økt mer enn 43 prosent i tiåret 2003 til 2013. Verdiskapningen har økt med 62 prosent per ansatt i denne perioden, konstaterte rapporten videre.

Næringen har i den samme perioden

hatt en stor økning i bruk av innleid arbeidskraft. Kostnadene ved innleie er tatt med i beregningene. I næringslivet for øvrig er verdiskapningen økt med 117 prosent.

Det er likevel ett skår i gleden. Det er at verdiskapningstallene ikke er justert for inflasjon. Prisstigningen i det nevnte tiåret var på 21,4 prosent, ifølge Statistisk sentralbyrå.

Et sunnhetstegn for næringen

Det har skjedd en produktivitetsvekst i næringen siden verdiskapningen har økt så mye mer enn sysselsettingen, og lønn per ansatt er lavere enn verdiskapningen per ansatt.

– Det kan tolkes som et sunnhetstegn for næringen, poengteres det i rapporten.

Bedre lønnsomhet

Innenfor bygg-, anleggs- og eiendomsnæringen er det i eiendom det går best. Utleie av eiendom hadde en driftsmargin på 31 prosent i 2013. For den utførende delen av næringen var driftsmarginen 4 prosent.

Senter for byggenæringen ved Handelshøyskolen BI og konsultantselskapet Menon har utarbeidet rapporten. Den er gjort som en løpende oppdatering hvert andre år.

Sju av ti nedlagt på 5 år

Sju av ti bedrifter som ble etablert i Norge i 2007, var nedlagt etter fem år, viser tall fra Statistisk sentralbyrå.

Tekst: Per Bjørn Lotherington

Nesten 50.000 firmaer ble etablert i 2007, men bare 14.600 var fortsatt virksomme i 2012. I bygg og anlegg var det 33 prosent som hadde overlevd i perioden 2007-12.

Statistisk sentralbyrå har sett på fellestrekkene ved firmaene som overlever, og peker på tre viktige faktorer for den som vil overleve med ny virksomhet: Firmaet har mer enn fem ansatte, er aksjeselskap og det ligger i Sogn og Fjordane.

Styrke i aksjeselskap og ansatte

Tallene viser at firmaer som etablerte seg som enkeltpersonforetak, har langt mindre sjanse for å overleve over tid. Overlevelseshøyden var bare 22 etter fem år, mens den var 44 for aksjeselskap.

Firmaer som etablerte seg med fem eller

flere ansatte i 2007, hadde også langt større overlevelseshøyde enn de med færre eller ingen ansatte. 62 prosent av dem var fortsatt aktive i 2012.

Tøffest i Oslo

Oslo er fylket med de tøffeste «oppvekstvilkårene» for nye virksomheter, mens Sogn og Fjordane har de beste forholdene, viser statistikken videre.

Overlevelseshøyden i Oslo var bare på 26 prosent, i Sogn og Fjordane var den 37.

Doblet ansatte

Bedriftene som klarer seg gjennom fem år, trenger også flere ansatte. Ifølge statistikken, var det 4.087 firmaer som ble etablert med ansatte i bygg og anlegg i 2007. I 2012 hadde disse firmaene mer enn doblet antall ansatte.

–Det blir ikke vanskeligere å følge opp underentreprenørene selv om du vokser, tror Betonmast-sjefen. Her bygges Scandic Flesland Airport.

IKKE VANSKELIGERE.

Jørgen Evensen tror at den norske byggebransjen kommer til å følge i den svenske bransjens konsoliderings-fotspor.

Flere blir større

Større krav gir større bedrifter. Men ikke alle små og mellomstore kommer til å slå seg sammen eller bli kjøpt opp, tror Betonmast-sjef Jørgen Evensen.

Tekst: Georg Mathisen

De små kommer til å bli store, og de store kommer til å bli enda større. – Jeg tror vi kommer fort etter byggenæringen i Sverige, sier Jørgen Evensen. Han er konsernsjef i Betonmast; en av dem som har vokst jevnt de siste årene ved å kjøpe opp andre entreprenører og byggmestre.

Lett å starte firma

– Jeg tror at det kommer til å bli konsolidering på flere nivåer. Det har vi sett litt av, sier han. Når fusjoner og oppkjøp ikke har skjedd så raskt som mange hadde ventet, tror han det er fordi terskelen for å starte for seg selv er lav i byggenæringen.

– Jeg tror også det vil være veldig store forskjeller ut fra hvor de enkelte legger satsingsområdene sine. Vi jobber både innenfor det store entreprenørmarkedet med primært store jobber, og tradisjonelle håndverksfag der den største andelen er tømmer. Samtidig er vi litt mer allsidige på det som vi har definert som service, det vil si mindre oppdrag både mot private og det

offentlige. Jeg tenker at vi må skille disse markedene litt fra hverandre, sier han.

Ikke noe enkelt svar

Evensen ser ikke noe enkelt svar på spørsmålet om utviklingen kommer til å gå i retning av større konsern med mange fag samlet under én paraply.

– Vi ser også at useriøsiteten i bransjen gjør at en del nå tenker på å utvide egne håndverkerstaber for å unngå useriøse underentreprenører. Men jeg tror ikke at det kommer til å bli løsningen. Kanskje det blir mer allsidighet innenfor service og rehabilitering, men ikke på de store prosjektene, spår Jørgen Evensen.

Det som er Betonmast nå, startet i 2006. I fjor passerte omsetningen tre milliarder, i år nærmer den seg fire, og Evensen ser for seg at konsernet i hvert fall skal opp i fem.

Seriøsitet

Men er det ikke vanskeligere å følge opp underentreprenørene jo større du blir? Betonmast-sjefen tror ikke det.

– Det er klart at vi har mange flere prosjekter, men i utgangspunktet har vi også mer ressurser til å følge opp. Vi er veldig opptatt av at seriøsiteten ikke skal bli borte. Da undergraver vi oss selv som næring, sier Evensen.

Byggenæringen har også forsøkt å snakke med Peab, et annet konsern som kjøper opp lokale firmaer innenfor flere fag, om hvor fremtiden ligger. Peab vil ikke svare på spørsmål om temaet.

Useriøsiteten i bransjen gjør at en del nå tenker på å utvide egne håndverkerstaber for å unngå useriøse underentreprenører.

Jørgen Evensen

LYKKELIG SOM LITEN BEDRIFT

Kobber og Blikkenslager Harald Øiamo på Oppdal trives godt med å være liten og nisjete. Og tror det er mulig å lykkes i fremtiden med samme tankesett hvis man satser på kvalitet og håndverk.

Tekst: Oddbjørn Roksvaag

Harald Øiamo vet hva han snakker om. Han har drevet egen bedrift i 30 år og har gjort et bevisst valg med å være liten. Opp gjennom årene har han hatt mange muligheter til å velge annerledes, men har valgt å jobbe med det som er basisen for blikkenslagerfaget, selve håndverket som han og de to andre i bedriften er veldig stolte av.

Kvalitet

– Så lenge vi holder oss til faget og leverer kvalitet, vil vi ha nok å gjøre. Det har vært min filosofi hele tiden. Jeg har ikke falt for fristelsen å velge kvantitet, og lettjente penger. Jeg tror det går an å drive liten bedrift også i årene fremover, men det er helt opp til den som driver virksomheten. Leverer du kvalitet så kommer kunden tilbake en annen gang, og han anbefaler deg til andre. Derfor hjelper vi privatkunder med småting vi ikke tjener penger på fordi vi vet det gir oss god markedsføring.

– Oppskriften på å lykkes over tid er å kunne håndverket sitt godt, være kvalitetsbevisst på det man leverer og ærekjær. Og så må du være tøff nok til å ha troen på deg selv. Og på faget. Ikke hør på hva andre mener. Det er ikke alltid så viktig at de andre har tro på deg. Det viktigste er at du har tro på deg selv og faget ditt. Skulle jeg hørt på alle andre rundt meg, så hadde jeg ikke sittet her i dag, sier Øiamo.

Nøktern

Øiamo har drevet nøkternt i alle år og har ikke flottet seg med dyre biler eller andre kostbare gjenstander. Det har resultert i en solid bedrift som har tålt svingningene i markedet opp gjennom årene. Et diplom på kontorveggen med AAA-rating beviser det.

– Jeg har tro på å være nøktern og at man ikke kjøper alt man har lyst på. Du må finne deg i å ha penger i banken som du ikke kan bruke. Og så må du ha kontroll. Du må ha regnskapet i hodet hele tiden. Svingningene kommer, og da må man ha stilt seg slik at man tåler en nedgang i markedet.

Lykkelig

Øiamo har valgt å jobbe med det han trives aller best med i sitt fag. Det handler om å gjøre det som gjør deg lykkelig, sier han.
– Du må kort og godt like det du holder på med!

Det er ikke spørsmål om hvordan du er, men hvordan du har det.

Harald Øiamo

BEDRIFTEN

Tusenkunstnere med plater

Harald Øiamo og hans to ansatte er tusenkunstnere med plater. Det som begynner med en flat plate skal kunne bli til alle former og til veldig mange bruksområder. I hjemkommunen Oppdal og området rundt finnes det mange flotte eksempler på deres godt utførte håndverk, ikke minst på flere av de 3000 hyttene som finnes i kommunen.

Bedriften har blant annet spesialisert seg på klokketårn i kobber. Med eget snekkerverksted lager de også treverket og kan levere komplett produkt. For en del år tilbake standardiserte de denne produksjonen og tilbyr nå fire ulike typer. Det har gitt store besparelser på tiden de bruker på produksjonen. Siden oppstarten har de levert snart tusen klokketårn.

En annen nisje har blitt tretakrenner med innmontert metallrenne. Oppdal er en kommune med gamle bygninger og hytter etter gammel byggeskikk. Mange bruker trerenner, men opplever at de fort lekker. Det har blikkenslagerne i fjellbygda løst på en genial måte og har levert over tusen lengdemeter. Metall i renna loddes sammen og garanteres i 50 år.

De gleder seg over at stadig flere arkitekter velger metall som deler av tak og fasade, gjerne sammen med naturstein og skifer. De siste to årene har de vært engasjert i restaureringen av farsgården til Rema-eier Odd Reitan i Soknedal. Det har gitt mange spennende utfordringer. Men det er akkurat slik de vil ha det. Ikke en dag er lik, og håndverkere og privatpersoner er vant til at alt kan fikses på blikkenslagerverkstedet.

Og alle produkter stemples. Det går ikke ut et eneste produkt fra bedriften uten at det er merket hvem om har produsert det.

FORTSATT MULIG.
Blikkenslager Harald
Øiamo på Oppdal har drevet
bedrift i 30 år og tror det
fortsatt er mulig.

LEDIG KAPASITET..?

- Gode penger å tjene på piperehabilitering i ditt distrikt!
- Vi formidler jobber, sponser annonser, samt hjelper til med utregning av tilbud.
- Vi lagerfører alle deler. – Ta kontakt for en uforpliktende prat om evt samarbeid.

heatfab

High-performance chimneys and vents.

Produkt.dok.: SINTEF 128-035

VANGBO A/S, 2040 Kløfta
Tlf: 63 98 12 20, fax: 63 98 04 65
e-post: vangbo@vangbo.no
www.heatfab.no

Heat-Fab tynnveggede, rustfrie stålrør er godkjent for rehabilitering av alle typer piper. Enkel montering, samt lite for- og etterarbeide.

KJEMPER SEG FRAMOVER

Vi opplever gode tider nå, forteller Kjersti Gulliksrud, som er daglig leder i Design & 3Interiør. – Det er lenge siden vi har hatt en så full ordrebok. Flere i bransjen har kjent på rolige tider første halvår, men nå har det tatt seg opp igjen i hvert fall her i Vestfold- og Buskerudområdet.

SPECIALDESIGNET.
Design & 3Interiør lager
spesialinnredninger. Disse
benkene i treslaget guaruba
er laget til minnelunden på
Sylling kirkegård.

Tekst: Elisabeth Østby

Design og 3Interiør produserer spesialinnredninger hovedsakelig til prosjektmarkedet, men også til privatkunder. Kjersti startet bedriften i 2005 sammen med Roland Meyer og Marius K. Langum. I dag er de tre ansatte og har to lærlinger.

Tøff start

Kjersti forteller om en tøff start. Det er utfordrende å bygge seg opp et navn i et krevende marked, forteller hun. – Vi har alltid vært nøkterne og forsiktige med våre investeringer, og det har ført til en stabil bunnlinje. Ordrene har kommet inn, og nå kommer de bare oftere og oftere, smiler Kjersti. – Men de kommer ikke av seg selv altså, forsikrer hun. – Det gjelder å stå på, være synlig og bruke de midlene man har til rådighet.

Vis deg fram

– Når det gjelder markedsføring, så har mulighetene blitt mange, fortsetter Kjersti. – Og det burde flere bedrifter bli flinkere til å benytte seg av. Design & 3Interiør er blant annet aktive på Facebook, som både er en billig og effektiv måte å vise seg fram på. Mange har mye å hente på sosiale medier, og selv kunne vi vært enda flinkere, innrømmer hun. Kundene kan ved hjelp av et tastetrykk komme rett til hjemmesiden din, som forøvrig også må være oppdatert. Når man ser hva som har skjedd i den digitale verden de siste fem årene, så kan det være svært vanskelig å forstille seg hva som vil skje framover. Utviklingen går i en forrykende fart som stadig eskalerer.

Går lyse tider i møte

I vår vant bedriften en anbudskonkurranse, og fikk dermed en rammeavtale med Høgskolen i Oslo og Akershus. I fire år skal Design & 3Interiør levere alt av spesialinnredninger til høgskolen. – Det er en jobb som passer midt i blinken for oss, forteller Kjersti. – Det er vår første rammeavtale og dermed en milepæl. Jeg innrømmer gjerne at jubelen sto i taket da vi fikk jobben. Denne avtalen åpner veien for oss videre.

Hva som skjer om fem år, er Kjersti litt usikker på. Fem år er lenge, sier hun. Det jeg vet, er at vi må ut av bygget vi leier i dag. Vi har for liten plass allerede, så det passer oss fint. At vi har evner og muligheter til å fortsette vår produksjon, er jeg helt sikker på, men i hvilken skala vil tiden vise. Det er mange muligheter der ute, avslutter hun.

Kjersti Gulliksrud

TØMREREN

**Restaurert til
opplæring**

- Hvis jeg får spørsmål jeg ikke kan besvare med en gang, er ikke det noe problem. Jeg brenner for faget, og synes det er spennende å finne løsninger på håndverksproblemer, sier Sven Hoftun.

Gir råd før restaurering

SAND I RYFYLKE: - Dagens tømrere lærer ikke de gamle håndverkstradisjonene. Derfor er det viktig at vi tar vare på dem, sier Sven Hoftun, museumshåndverker og driftsleder på Ryfylkemuséet.

AV KJETIL S. GRØNNESTAD
post@byggmesteren.as

Hoftun er opptatt av at restaurering skal gjøres korrekt:

– Når et bygg skal restaureres, bør man ta hensyn til den opprinnelige stilarten. De gamle byggene bestemmer hvordan en by eller et tettsted ser ut, sier han.

Mangler kunnskap

Grete Holmboe, antikvar og leder for avdelingen for bygningsvern ved Ryfylkemuseet i Sand i Suldal kommune, ser ofte at bygg restaureres feil. Det trenger ikke skyldes vrang vilje fra tømrere eller byggmestres side. Det bunner oftere i manglende kunnskap siden de gamle håndverkstradisjonene har dødd ut. Men uvitenhet kan ødelegge.

– Torvtekte tak er typiske eksempler på feil restaurering. I gamle dager la man hele taket med never. Da hadde man sine teknikker, og kjente den gamle, lokale byggetradisjonen. Blant annet var retningen på neveren langs gavlen og kanten nede viktig for å hindre at vannet rant inn på sutaket. Nå til dags brukes ofte plast, og neveren brukes bare som pynt på kantene.

Da er det viktig at neveren blir lagt riktig, for det koster ikke mer å gjøre det rett. Og så ser det mye bedre ut, sier hun.

Finn restaureringsnivået

Før man finner fram hammer og sag, bør man undersøke med kunden om hvor mye han eller hun ønsker å legge i restaureringen av det verneverdige bygget.

– Jeg var i kontakt med Hjelmeland kommune før jeg startet restaureringen av et gammel naust med stavkonstruksjon og villheller. Naustet lå i et verneverdig strøk i Hjelmeland så arbeidet skulle gjøres på gamlemåten, forteller Ingebrikt Edland, tømrer fra Tau i Ryfylke. Han driver enkelt-personforetak og tar på seg mindre oppdrag. Deriblant restaurering av eldre bygg. Han råder andre tømrere til å undersøke hvordan et bygg bør restaureres før de setter i gang arbeidet. Da kan de unngå å restaurere feil, eller komme i konflikt med verne-reglene for bygget eller området.

– Det kan restaureres på mange nivå. Noen vil at man skal bruke gamle verktøy og arbeidsmetoder slik at sporene i veden blir så lik de gamle som mulig. Men det er ikke

FAKTA: RÅD Å FÅ

Ved siden av Ryfylkemuseet, anbefaler Grete Holmboe å kontakte andre museer med håndverkskompetanse.

Antikvarer og fortidsminneforeninger i fylkene og kommunene, kan gi råd.

Bygg og Bevar, som blant annet Byggenæringens Landsforening står bak, har en hjemmeside for ulike spørsmål rundt bygningsvern.

Ryfylkemuseet: www.ryfylkemuseet.no

Bygg og Bevar: www.byggogbevar.no

alle som ønsker, eller har ressurser til, et så omfattende arbeid. Det er heller ikke alltid nødvendig. Gjør et så godt arbeid som mulig ut fra de tilgjengelige ressursene, er Edlands råd.

Sven Hoftun har stor tro på at byggmestre kan påvirke kundene:

– De ser hvilke verdier kunden sitter på, og kan gi råd om hvordan byggene skal tas

I juni 2015 var Vigatunet ferdig restaurert til opprinnelsen fra 1821.

vare på så de blir mest mulig lik det opprinnelige, slik at stilarten ikke ødelegges, sier Hoftun.

Lært gammelt på nytt

Ryfylkemuséet er hovedansvarlig museum for «Byggnettverket», et nasjonalt nettverk for bygningsvern og håndverkskompetanse på museum. Byggnettverket er et samarbeid mellom flere museer rundt om i landet der de kan utveksle erfaringer og lære av hverandre.

73 antikvariske bygninger i kommunene i indre Rogaland, hører inn under Ryfylkemuséet. For å sikre godt bygningsvern, henter de fram, dokumenterer og viderefører tradisjonskunnskapen om de gamle håndverksfagene. Dette kaller de «handlingsbåren kunnskap». Siden mye av de gamle håndverkstradisjonene har dødd ut, måtte de lære dette på ny gjennom praktisk arbeid med restaurering av museets egne bygg.

Dokumenterer arbeid

Manglende dokumentasjon er et stort problem. Museet mangler bilder av hvordan bygningene opprinnelig så ut, og er derfor opptatt av å dokumentere før, under og etter inngrep på bygningene. Det er lite skrevne kilder som forteller om hvordan

Kjell Gunnar Haraldseid banker på plass en trenagle til takhellen. I alt ble det brukt 4.500 håndspikkete nagler på låvetaket.

Låven på Vigatunet i Hjelmeland er ferdig rehabilitert av museumshåndverkerne fra Ryfylkemuséet. Bare fronten er malt, slik skikken var i gamle dager da maling var dyrt.

håndverket en gang ble utført. Museets håndverkere har måttet prøve og feile for å lære seg håndverket fra grunnen av. De har «tatt den helt ut», som Hoftun kaller det.

– Skulle vi lære oss håndverket skikkelig, må hele restaureringsarbeidet gjøres på gamlemåten. Det er ikke nok å prøve litt, og så ta hovedarbeidet med moderne redskap. Da lærer vi ikke hvordan det gamle håndverket ble gjort riktig og rasjonelt. Derfor har vi gått så langt som til å hente never til taktekingen selv, og til og med kløve den med hest. Vi spikket også 4.500 trenagler til takhellene på låven i Vigatunet i Hjelmeland, sier han.

Kunnskapsbank for håndverk

De færreste private kunder vil gå så langt som Hoftun og hans kolleger. Men når Ryfylkemuséet har lært seg gamle håndverksmetoder for å ta vare på egne bygg, blir de også en kunnskapsbank for tømrere og byggmestre med utfordrende rehabilite-

På Hjelmeland var det brukt villheller av svært ulik størrelse til å tekke tak. Det ble en drivkraft å finne ut hvordan det i det hele tatt var mulig å tekke tak med slik småstein, sier Sven Hoftun.

ringsoppdrag på blokka.

– Det er feil å si at vi blir nedringt. Vi tar svært gjerne imot flere spørsmål, sier Hoftun med et smil.

Grete Holmboe forteller at flere i

Ryfylke har fått hjelp fra dem. En av dem er Ingebrikt Edland som selv jobbet for Ryfylkemuseet et par år, og lærte en god del om hvordan han skal restaurere gamle bygg. Men han drar fortsatt nytte av de gamle

kollegene sine når behovet melder seg.

– De er åpne for å gi hjelp når jeg ringer og spør. Det er kjekt å ha dem i bakhånd, sier Edland. ☒

Lufteventiler med brannmotstand

Hindrer brannspredning

Securos passive FB-ventiler sørger for nødvendig lufting samtidig som de momentant blokkerer for spredning av brann. Ventilene krever ingen aktivering og har ingen detektorer eller bevegelige deler. Ventilene leveres med brannklasse EI30, EI60 og EI90.

Takfotventil
Brannsikker lufting
av loft og tak

Overstrømsventil
Til gjennomføringer i
brannklassifiserte
vegger inne og ute

Hulromsventil
Ventilert brannstopp
for hulrom bak utlekket
kledning og i spalter eks.
i raft

Luftelukenventil
For lufting i fasader
med brannkrav
eks. svalgang

Du finner oss på
stand B01-27

SECURO
www.securo.no

Securo as • Neptunveien 6 • 7652 Verdal
Norge • tel +47 99 41 90 00
• fax +47 74 60 29 85 • post@securo.no

Lange takutstikk
beskytter store deler
av veggen.

Etter 10 år i regnfylt miljø:

Ubehandlet kledning holder overraskende godt

Selv i et fuktig miljø hvor det regner nesten hele året, kan utvendig kledning stå ubehandlet i årevis uten å ta skade.

AV PER BJØRN LOTHERINGTON
pbl@byggmesteren.as

Det mener miljøkjemperen Kurt Oddekalv nå det er faglig dekning for. Han har stått i spissen for byggingen av Miljøvernforbundets Miljøsender Seletun som ligger sør i Bergen. Det består av en rekke bygninger som står utsatt til for regn og fuktig luft, uten særlig sol- og vindtørking. All utvendig

kledning er ubehandlet, og selv etter 10 år, er det knapt oppstått råteskader.

Fire forskjellige treslag er brukt i kledningen på husene. Det er seinvokst gran fra Voss, furu, lerk og osp.

Skader av fuktig torv

En rapport som er utarbeidet av skadebehandlingsfirmaet Cytox, konkluderer med at det meste av utvendig kledning er i overraskende god stand til tross for at den har stått uten maling eller noen form for impregnering i et svært fuktig miljø.

Cytox har fulgt med på utviklingen i kledningen gjennom ti år på oppdrag for Miljøvernforbundet som er senterets eier.

Den eneste råten som Cytox kan påvise, er i tretakrenner, nedløp og andre bygningsdetaljer i tre som er i direkte kontakt med torvtaket.

Rapporten påviser også at osp, som mange har stor tillit til at kan stå ubehandlet over lang tid, er den som klarer seg dårligst av treslagene som er brukt i senteret.

Osp er oppskrytt

Oddekalv er glad for de klare konklusjonene i rapporten. Han er overrasket over at osp klarer seg dårligst.

– Osp ser ut til å være oppskrytt, den står seg langt dårligere enn ventet. Treslaget er også dårligere enn saktevokst gran. «Broiler-

Kurt Oddekalv er leder i Miljøvernforbundet.
(Foto: Ane Rong)

gran» som blir dyrket i plantefelt, har helt riktig en elendig holdbarhet, mens den som er vokst naturlig, er på høyde med furu kjerneved. Den er like tett og fin i årringene, sier Oddekalv.

Han er ikke kjent med at andre har gjort lignende funn.

Oddekalv tror ikke at kledningsbordas tjukkelse på 3,5-3,7 cm er årsaken til at osp holder så dårlig. Den samme tjukkelsen skaper i hvert fall ikke noe problem for de andre treslagene, fastslår han.

“Best på kontraktsgarantier og forsikringer for håndverksbedrifter”

Ta gjerne kontakt med oss for en uforpliktende prat eller gjennomgang av din bedrifts forsikringer og/eller kontraktsgarantier.

Vi tilbyr flere nye produkter i 2015!

Sjekk ut vår hjemmeside **www.bmf.no** for mer informasjon eller kontakt oss på **tlf. 64 86 46 00** eller **firmapost@bmf.no**

Byggmesterforsikring

Nordbyen. 70, 1406 Ski - Tlf. 64 86 46 00 - Faks 64 86 46 01
E-post firmapost@bmf.no - www.bmf.no

KVALITETSMANUAL FOR BYGGFAG

- det perfekte HMS- og kvalitetssikringssystem

- Oppfyller krav med hensyn til sentral godkjenning
- Tilpasset små og mellomstore bedrifter
- Meget prisgunstig
- Enkel å bruke

Les mer og bestill på:
kvalitetsmanualen.lmf.no

Læremiddelforlaget

Tlf. 33 42 33 42

Kr 1995,- u/mva

Slipper å male

Resultatene som nå viser seg i Miljøsenderet, bør få flere til å se at de ikke trenger å male hus og hytter.

– La huset eller hytta gråne med eieren, drikk rødvin i stedet for å male rødt! oppfordrer Oddekalv.

Han har regnet ut at folk i løpet av 20 år har ca. 22 måneder ferie. De som har malte hus, må bruke 4-5 måneder av disse feriemånedene til å male, og det i det som sannsynligvis er feriens beste vær! For det er jo i det beste været man må passe på å male.

Teknikk og kvaliteter

– Den gode holdbarheten henger sammen med måten vi bygger på. Det dreier seg om 60 prosent teknikk og 40 prosent materialkvalitet, forklarer Kurt Oddekalv.

– Den utvendige kledningen er som en værhud, den ligger med lufting på 3,7 cm (1,5") utenfor ordinært bindingsverk. Videre bygger vi med takutstikk på minst 70 cm, enkelte steder opp til én meter. Kledningen skal helst ligger minst 40 cm opp fra bakken. Vi bruker materialene med størst andel kjerneved nederst på veggen og på de mest værutsatte veggene. Dårligere materialer kan vi bruke oppunder raftet.

Forholdene er ikke de beste for ubehandlet tre i dette området. Det regner ofte og mye, og husene ligger på ei halvøy med vann på begge sider. Dessuten blåser det lite og sola slipper ikke så mye til.

– God utlufting bak kledningen, gjør likevel at kledningsborda får mulighet til å tørke, hevder Oddekalv.

Helt nødvendige takutstikk

– Takutstikkene er helt nødvendig beskyttelse. De gjør at det ikke er så mye direkte regn på veggene, konstaterer Oddekalv.

Han mener det er feil å bygge hus uten takutstikk og begrunne det med at det «regner bortover», slik at takutstikkene ikke kan hindre regnet å slå inn på veggen. Blant andre jærbuer argumenterer sånn for at de bygger på den måten.

– Tenker de feil, mener du?

– Ja, det er ingen steder det blåser bestandig! Statistikk viser at vindmøllene her i landet bare kunne levere kraft 30 prosent av året. Derfor mener jeg at det over alt vil være en fordel å bevare treverket med gode takutstikk slik de gjorde før oss. ☒

Ospekledningen er den som har klart seg dårligst, konstaterer Ruben Oddekalv som har ansvar for vedlikehold av bygningene på Seletun.

FAKTA: UBEHANDLET TREKLEDNING

Miljøsenderet Seletun, konferansesenter i Kalandseidet sør i Bergen. Bygd i åra 1994 til 2004.

Flere hus som brukes til overnatting og konferanser.

Bygd med ulike treslag i kledningen: Furu, gran, lerk og osp.

Alt i grove dimensjoner og 3,5-3,7 cm tykkelse. Ligger i fuktig skogsmiljø, ved vann.

Kledning er brukt som værhud og står ubehandlet. Delvis beskyttet av lange takutstikk.

Besiktiget årlig fra 2004 til 2014 av fukt- og råteekspert i firmaet Cytox.

KONKLUSJONER: Naturlig grånet kledning, med noen nyanser avhengig av fuktpåvirkning. Råteskader i nedre del av noen hjørnekasser. Takrenner og takdetaljer i direkte kontakt med torvtak er stedvis råteskadet. Ospa var minst egnet til værutsatte detaljer. Seinvokst gran fra Voss har opprettholdt god kvalitet.

Et risp med kniven viser at treet er like friskt under den grå overflaten.

Enkelte bord på noen av veggene er angrepet av lav og sopp, men råteeksperten mener det ikke fører til raskere nedbrytning av veden.

Kjetil Nordahl Arnesen følger spent med når prøvenemndas Gunstein Lindtveit vurderer prøven hans.

Bestått meget godt for veggelement

I juni kunne 35-årige Kjetil Nordahl Arnesen puste lettet. Tre års læretid som voksenalrling ble avsluttet med en svenneprøve som ble bedømt til bestått meget godt.

Han er utdannet og har praktisert som tanntekniker, så han var godt vant med nøyaktighet og pent arbeid da han gikk inn i tømrelære i en elementfabrikk på Vegårshei. Det siste halve året av læretida, hadde han i Lindal Treindustri ved Risør.

Gunstein Lindtveit fra prøvenemnda konstaterte raskt at svenneprøven var preget av nøyaktig og godt utført arbeid.

Den var et langt veggelement som blir yttervegg i en ny boligetasje over en pub i Risør. Kledning, vinduer og listverk var i en

klassisk stil som skal passe til omgivelsene i sørlandsbyen.

– Særlig arbeidet med vindusomrammingen var flott, konstaterte Lindtveit da han bedømte svenneprøven.

– Hyggelig at de ikke fant noe å sette fingeren på og at prøvenemnda la merke til at vindusbelistningen var skrudd på linje, kunne kandidaten slå fast da alt var avgjort.

Dobbel vegg

– Veggene er bygd opp som en dobbel 15 cm vegg. Det er gjort for at den skal være så godt lydisolert som den bør være for en leilighet med serveringssted i etasjen under, forteller lærlingen.

– Selv om jeg ikke hadde bygd akkurat denne typen vegg tidligere, har jeg har bygd andre vegger i fabrikkene, så jeg var godt forberedt til oppgaven. Den gikk greit.

– Jeg var nok ekstra nøye denne gangen.

Vinduslistene var nøyaktig gjerdet, og skruene satt på linje.

Spesielt vinduer, vannheller (vannbrett) og belistning har jeg vært svært nøye med, forklarer Nordahl Arnesen.

– Å ta svennebrev, var frivillig i bedriften, men det er greit å ha papirer på det en kan, sier han.

Da svenneprøven var bestått, gikk det som han hadde håpet: Han ble fast ansatt i elementfabrikken. ☒

Foto: Shutterstock

Gjorde **spreke tømrrere** av slappe elever

HØNEFOSS: Styrketrening i kroppsvingstimmene i ett år gjorde svake elever til fysisk sterkere tømrrerlæringer.

AV PER BJØRN LOTHERINGTON
pbl@byggmesteren.as

Det er en av konklusjonene i en masteroppgave skrevet av den tidligere skøyteløperen Sverre Haugli.

Han ville undersøke sammenhengen mellom fysisk aktivitet og sykefravær, og brukte elever i byggfagklasser på Hønefoss videregående skole som del av forskningen. Under ledelse av to fysioterapeuter, fikk elevene styrketrening i kroppsvingstimmene i et helt skoleår.

Mindre plager

– Vi fikk ikke et endelig svar som bekrefter at det er en sammenheng mellom fysisk aktivitet og sykefravær, men fant en klar sammenheng mellom fysisk aktivitet og

En som trener hardt, har mindre kroppslige plager enn en som trener lett eller moderat, sier Sverre Haugli.

FAKTA: SVERRE HAUGLI

33 år og daglig leder i Ringeriksbadet siden 2010. Siviløkonom med master i økonomi og ledelse ved Høgskolen i Buskerud og Vestfold. Tidligere hurtigløper på skøyter. I verdenstoppen i 2000-2010 med 2. plass på 5.000 meter i verdenscupen som beste plassering.

færre kroppslige plager. De som trener hardt, oppgir at de har mindre kroppslige plager enn de som trener lett eller moderat, sier Haugli.

Det later dessuten til at de fysisk aktive trives bedre på jobben. Det skyldes vel en kombinasjon av å føle seg bedre, være mindre syk og oppleve jobbmestring som gir større tilfredshet med jobben, mener han.

Trene seg opp til læretida

Forskningsarbeidet hans er støttet av Tronrud Gruppen. Det var også byggmester- og entreprenørkonsernet på Hønefoss som

tok initiativ til det. Konsernsjef Haakon Tronrud kjente Haugli som konsernet hadde sponset i skøytekarrieren.

Firmaet hadde dessuten tidligere satt i gang obligatorisk trening for læringer for å gjøre dem bedre rustet til å stå i den fysisk krevende jobben som tømrrer.

– Vi kan ikke trekke for bastante konklusjoner om sammenhengen mellom fysisk aktivitet og sykefravær, men ser mindre sykefravær hos ansatte som driver aktiv trening over tid, sier Haakon Tronrud.

- Våre produkter:
- **Tilhengermonterte kraner**
 - **Byggeheiser**
 - **Klatrestillaser**
 - **Møbelheiser**

Stillasheis HDG

Tilhengermontert kran

Superlift MX

Superlift MX

Taksteinsheis

Superlift 225

Ny forhandler i Norge - Ta kontakt for et godt tilbud:

☎ **56 30 41 00**

Styrke til å tømre

Da skoleåret vel var omme, gjennomførte Haugli en spørreundersøkelse blant elevene. I alt var det 69 elever som svarte. Resultatene bekrefter noen av teoriene om nytten av fysisk trening.

Over halvparten av elevene sier i hvert fall at de synes overgangen til tømrerlærling gikk lettere fordi de hadde deltatt i styrketrening på skolen.

Nesten alle sier de er blitt sterkere (89%) og er sterk nok til jobben (95%) fordi de har vært med på styrketreningen.

De har åpenbart sans for fysisk trening, og omtrent tre av fire sier de gjør en bedre jobb når de trener i tillegg til å være aktiv i jobben. Like mange mener kondisjons- og styrketrening gjør at de takler jobben bedre og at de er mindre syke fordi de er fysisk aktive på fritida.

Formidabel økning

Elevene ble selvsagt testet både underveis og mot slutten av skoleåret.

– Økningen de oppnådde i styrke, var formidabel, fastslår den ene fysioterapeuten som drev treningen, Dan Klavenes.

– Mye av økningen kan tilskrives at mange av elevene aldri hadde trent styrke før og derfor hadde en naturlig bratt forbedringskurve, skriver han i et vedlegg til Hauglis masteroppgaven.

Den formidable økningen viste seg da elevene ble målt på kjente øvelser som brystpress, knebøy, markløft og nedtrekk. I gjennomsnitt hadde de en forbedring på 341% i det som kalles submaksimal styrke. Det vil si at de på slutten av året i gjennomsnitt klarte

Positivt å holde seg i form

– Resultatene Sverre Haugli har kommet fram til, viser at det lønner seg å investere i ungdommens fysiske form, fastslår Haakon Tronrud.

Konsernsjefen i Tronrud Gruppen på Hønefoss tok initiativ til forskningen etter å ha sett hvilken nytte ferske lærlinger har av fysisk trening. I flere år har bedriften som nå har 340 ansatte, praktisert obligatorisk trening i treningsstudio for første års lærlinger.

– Da vi støttet Hauglis prosjekt, var det for å få bekreftet antagelsene våre. Vi ser jo at mange slutter tidlig i denne bransjen, og har antatt at det for en del av dem kan skyldes at de ikke klarer overgangen fra skole til hardt

fysisk arbeid på byggeplassene, sier Tronrud.

Han mener hele næringen ville vært tjent med en kartlegging av årsakene til at så mange gir seg tidlig.

– Det er kostbart for samfunnet at så mange tar en utdanning og ikke blir i jobb som de er utdannet til, poengterer han.

Miljø for aktivitet

Tronrud Gruppen oppfordrer ansatte til å holde seg i fysisk aktivitet og har i Team Tronrud aktivitetstilbud på ulike nivåer, fra konkurranse til bredde, fra Birkebeinerritt til felles-turer i skog og mark og på ski.

34 repetisjoner i eksempelvis knebøy, mens de i starten bare klarte 10.

Langvarig virkning

– Når elevene er blitt så mye sterkere i løpet av denne styrketreningen, vil det være en fordel for dem på lengre sikt, påpeker Sverre Haugli.

– Nyere forskning viser at musklene har hukommelse. Det vil si at det er lettere å komme opp igjen på et nivå etter et eventuelt avbrudd i trening.

Treningen ser også ut til å ha gitt mersmak. Halvparten av elevene sier de er blitt mer interessert i trening generelt og styrketrening spesielt etter prosjektet de var med på. Halvparten har dessuten begynt å trene for seg selv etterpå.

Hauglis forskning fulgte opp elevene etter bare tre år, og han sier det kunne vært spennende å følge dem opp om 10-15 år for å se om treningen virkelig har hatt langvarig effekt. ☒

Letthus

Norskproduserte Letthus. Leverer direkte fra fabrikk i hele Norge.

ARBEIDSBRAKKE

MANNSKAPSVOGNER

HELIKOPTERBRAKKE

HELIKOPTERBRAKKER

LETTHUS AS • 6657 RINDAL • TELEFON 71 66 53 60 • POST@LETTHUS.NO • WWW.LETTHUS.NO

BRANSJEREGISTERET

TIL KALKULATOREN Hva er dine planer for 2015?

- Kalkulere smartere
- Innhente priser mer effektivt
- Anvende BIM-metodikk når mulig

Les mer på www.isy.no eller kontakt:
stig.solem@norconsult.com | telefon: 454 04 650

ISY ByggOffice

Norconsult
Informasjonssystemer

Best på forsikring og garantier for håndverkere!

Byggmesterforsikring

Har du flyttet?

Husk å gi melding om adresseendring til Byggmesteren!

Byggmesteren

Boks 5475 Majorstuen, 0305 Oslo

Tlf: 23 08 75 78 Faks: 23 08 75 50

post@byggmesteren.as

ISOCELL

Etterisolering og nybyggisolering ved
innblåsing i gulv, vegger og tak.

Kontakt oss på tlf: 906 01 189
eller gå inn på www.isofiber.no

Komponer din egen pakkelsøsning
Benyttes av ledende stillasentreprenører
Enkel og fleksibel montering
Robust lettstillas i aluminium
Typegodkjent av Arbeidstilsynet

INSTANT
NORGE AS

Enebakkveien 441B, 1290 OSLO
www.instant.no / post@instant.no / 23 19 11 00

**NORSK
PRISBOK
2015**

www.norskprisbok.no

Nå tilgjengelig i bokform, på web og som
iPhone/iPad-app

© Jiri Havran

NORDVESTVINDUET
DIN KOMPLETTE VINDUS- OG DØRPRODUSENT

www.nordvestvinduet.no

BYGGMESTERFORBUNDET

MEDLEMSKAP LØNNER SEG!

Telefon: 23 08 75 77 E-post: hei@byggmesterforbundet.no

www.byggmesterforbundet.no

Byggdata • 24 14 66 30 • post@byggdata.no

Kalkulasjon - Raskt • Enkelt • Pålitelig

BYGGASSISTENTEN

Brukervennlig
kalkulasjonsprogram
for fagfolk

GEOMETRA

Mengdeberegning
direkte fra PDF

MULTICAD

3D
DAK verktøy
på norsk

HESTNÆS
TRAPPEFABRIKK A.S.

Vi produserer det meste av tretrapper etter mål!

2338 Espå

Tlf: 62 58 01 91 - Fax: 62 58 04 05 - Mobil: 90 67 14 69

www.hestnestrapp.no

Annonsér i Bransjeregisteret!

Ta kontakt med Anne-Grethe Krogdahl
på telefon 23 08 75 70 eller send en e-post til:
agk@byggmesteren.as

Snekkerverksted
KJØKKEN - BAD - GARDEROBE
SPECIALINNREDNINGER

AUSTVOLL
TRE & DESIGN

Aust Voll Tre & Design

Heigreveien 148, 4312 Sandnes Tlf: 51 66 11 34

E-post: post@austvoll.no www.austvoll.no

SINTEF-forsker:

Investeer i bygningskroppen først

- Investeer i bygningen, framfor å bruke penger på omfattende og kostbare varmeanlegg, og søk profesjonell og tverrfaglig hjelp. Det er rådet til arkitekt og SINTEF-forsker Tommy Kleiven.

AV HÅVARD EGGE, [gemini.no](mailto:post@byggmesteren.as)
post@byggmesteren.as

Forskeren har en doktorgrad i energieffektivisering av gamle hus og leder EU-prosjektet COHERENO. Det har som mål at gamle hus skal få morgendagens standard, både i forhold til bo-komfort, arkitektur og energibruk.

For å lykkes med det, trenger huseierne håndverkere, entreprenør og kanskje arkitekt og andre rådgivere. Et av resultatene fra prosjektet, er derfor at flere aktører fra ulike fag i byggebransjen nå har dannet samarbeidsgrupper. Målet er å tilby huseierne en kvalitetssikret og samkjørt oppgradering.

Oppgradering i tre år

På Vikhammer nord for Trondheim holder Sissel Kjølglum og Lars Audun Nornes på å slutføre en grundig oppgradering. Boligen fra 1970-tallet kommer til å tilsvare et nybygg på de fleste områder.

– Da vi skulle pusse opp, hadde vi lyst til å redusere energiforbruket – både av økonomiske grunn og hensyn til miljøet, forteller Nornes.

Skulle hatt en fagperson

Paret har holdt på i nesten tre år, og synes det hadde vært en stor fordel om de kunne brukt en samarbeidsgruppe til jobben.

– Det sier seg selv at det ville vært veldig mye enklere for oss om vi hadde hatt muligheten til å forholde oss til en fagperson som tok ansvaret for alt, sier Nornes.

FØR

Boligen på Vikhammer før og etter rehabilitering og energioppgradering. (Foto: Privat)

ETTER

Tar seg vann over hodet

Den muligheten er nå på plass: Forskerne har tatt initiativ til å samle bransjen, slik at de selv kan danne samarbeidsgrupper og levere

den rådgivningen på tvers av fag som huseierne savner.

– I forskningsprosjektet så vi nemlig at mange savnet profesjonell hjelp som kunne

samkjøre yrkesgruppene og tilby en helhetlig løsning tilpasset deres hus og behov. De ble selv sittende som uprofesjonelle prosjektledere for et relativt ambisiøst byggeprosjekt, forteller SINTEF-forskeren.

Huseierne som deltok i prosjektet, hadde alle hus som var bygd mellom 1961 og 1990 og som nå har energistandarden A eller B.

Fem samarbeidsgrupper

Etter en rekke workshops og samlinger, er nå fem slike samarbeidsgrupper etablert: To i Trøndelag, to på Østlandet og en i Lofoten. Det skal gi mer trygghet for huseierne, og høyere kvalitet i prosjektene.

– Samarbeidsgruppene kommer til å gi huseierne trygghet gjennom kunnskap, koordinering og godt håndverk, forteller Kleiven, som mener at dette er godt også for bransjen:

– Det er mange dyktige folk i byggebransjen, men noen unntak ødelegger for dem som driver seriøst. Dette er en god måte for bransjen å bygge anseelse og skape tillit, mener forskeren.

Når man pusser opp, lønner det seg å redusere energiforbruket i samme slengen, råder forskerne. Denne kjelleren har fått vannbåren varme. (Foto: Privat)

Kost på litt ekstra

– Når man må utbedre, er det smart å gjøre en liten tilleggsinvestering som oppgraderer boligen slik at den blir mer energieffektiv i samme slengen, råder SINTEF-forskeren.

En godt isolert bygningskropp øker komforten i huset og oppvarmingsbehovet reduseres betraktelig. Bygningskroppen har dessuten lengre levetid enn tekniske installasjoner.

Marked for energirehabilitering

Familien på Vikhammer fikk hjelp av Rojo arkitektkontor til å planlegge sitt oppgraderingsprosjekt. Rojo har sett at det er et økende marked for denne typen prosjekter og har derfor nylig etablert en samarbeidsgruppe.

– Vår gruppering består av alle aktører som er involvert i et typisk oppgraderingsprosjekt av en enebolig, fra arkitekt til ulike håndverkere som tømmer, rørlegger, ventilasjonsentreprenør og elektriker, forteller daglig leder hos Rojo, arkitekt Sondre Andvik.

Tømmeren styrer

Siden det er tømmeren som har den største jobben, har de valgt å la ham styre prosjektene og ha formell kontakt med kunden, men Rojo leder planleggingsprosessen internt i startfasen.

– For oss er fordelen med en slik samarbeidsgruppe at vi kan trekke inn kompetansen fra de utførende yrkesgruppene tidlig i planleggingen slik at vi kan gi kunden et best mulig produkt, forteller Andvik.

Prosjektet er finansiert av EU og Husbanken, og utføres i samarbeid med fire andre europeiske land. ☒

FAKTA: HALV MILLION ENEBOLIGER

Ifølge Statistisk sentralbyrå ble det bygd over en halv million eneboliger i Norge mellom 1961 og 1990. De aller fleste av disse eneboligene er såkalte «kataloghus» som ble tilbudt boligkjøpere gjennom ferdighusfirmaer.

Mange av disse husene er nå modne for oppgradering ettersom sentrale bygningsdeler som tak, kledning og drenering har nådd sin levetid.

EU-prosjektet COHERENO (2013–2016) har som mål å styrke samarbeidet mellom aktører som ønsker å tilby ambisiøs oppgradering av eneboliger til passivhus og «nesten nullenergi nivå», såkalt ZEB. Norge, Nederland, Belgia, Tyskland og Østerrike deltar i prosjektet som er finansiert av EU's IEE program og Husbanken her i Norge.

Prosjektets hjemmeside:
www.cohereno.eu

Artikkelen er gjengitt med tillatelse fra gemini.no

SPENNENDE
TEMA
I BYGGMESTEREN
I OKTOBER

Spiker- pistoler

Krav om økt effektivitet og produktivitet forbedrer et av de vanligste verktøyene våre. Hvordan skal vi behandle spikerpistolene for å ha best nytte av den, hva slags vedlikehold trenger den og hvor ofte?

MATERIELLFRIST: 13. OKTOBER

PRODUKTER

GIPSSKRUTREKKER MED MAGASIN

Metabo SM 5-55 kan kombineres med flere av Metabos magasinskruttrekkere. Standard skrueremse tar 50 skruer med en lengde på 25-55 mm.

Maskinen har Vario (V)-elektronikk for materialtilpasset hastighet, med integrert arbeidslys. Produsenten gir tre års garanti på

18 V Li-ion batterier med kapasitetsindikator. Det loves høy ytelse og lang levetid.

Kapasitet batteripakke er 2,0 AH. Maks dreiemoment mykt er 7 Nm, tomgangsturtall er 0-4000/min. Vekt med batteripakke 1,3 kilo. Leveres med beltekrok, 2 Li-Power batterier (18V/2,0 Ah), lader og koffert.

SIKKER SYNLIGHET

Merkesprøyen Soppec Reflect Light er en reflekterende aerosol for bruk på mange ulike underlag.

Belegget lyser i mørket og brukes for å sikre rømningsveier. Sprøyen lyser opp og framhever hindringer for eksempel på byggeplasser.

Soppec kan brukes på stål, tre, mur, plast og tidligere malte overflater. Refleksegenskapen har øyeblikkelig effekt og varer i 6-12 måneder. Arbeidstemperatur -10 til +50C.

TØFFERE ENN TORS HAMMER

Helly Hansen Workwears nye kolleksjon av arbeidstøy er oppkalt etter Mjølner, hammeren til den norrøne guden Tor.

Navnet har tøyet fått fordi det skal tåle selv de tøffeste arbeidsmiljøene, skriver produsenten i en pressemelding.

Kolleksjonen består av ei varm fleecejakke og ei bukse i bomull/polyamid som ligner på elastoff.

Arbeidsbuksa er flaggskipet. Den skal egne seg til håndverkere fordi den ser bra ut, har god komfort og en rekke lommer og forsterkede holdere til verktøy. Dette gjør buksene svært funksjonelle, ifølge presentasjonen.

NY SKRUE TIL TUNG FORANKRING I TRE

En ny treskrue med stor diameter gir høy klemkraft i monteringen. Den egner seg derfor godt til tung forankring i tre, skriver festemiddelleverandøren Essve i en pressemelding.

Treskrue WAF utvider leverandørens sortiment innen tung forankring i tre. Skruen har stor diameter som gir høy klemkraft ved monteringen samtidig som hodet bygger lite

i høyden. Forboring blir ikke nødvendig fordi det er fiberskjær i spissen. Risikoen for sprekker blir samtidig redusert med denne spissen.

Den nye treskruen er produsert av herdet stål og har en Silver CorrSeal C4 klassifisert overflatebehandling. Det gjør den egnet til bruk både inne og ute, ifølge produsenten.

LETTERE Å FØLGE MED PÅ STØVPLAGENE

Med en ny type støvpumpe kan det bli lettere å registre støvmengdene på en byggeplass.

Leverandøren Instrumentcompagniet as i Oslo kaller Casella Apex2 for neste generasjons støvpumpe. Den er ikke større enn at den kan bæres på arbeidstøyet. Den har ergonomisk design og er beskyttet mot slag og fall med et gummihylster.

Den kan kobles opp mot blåttann og overvåkes på Androidenheter med appen Airwave, skriver leverandøren.

En bevegelsesdetektor er innebygd slik at man kan se at brukeren har den på seg og at man får en godkjent måling. Dersom noe er galt, prøver instrumentet å restarte automatisk. Instrumentet kan låses for å hindre at et feiltrykk på knapper forårsaker feil ved målingene. Det lagrer opptil 200 målinger, med tidsstempel, varighet, prøvetakingsvolum og bevegelse, framgår det av pressemeldingen.

Støvpumpa leveres i tre modeller, den enkleste uten blåttann og timer, den mest avanserte med programmerbar timer.

LITEN, MEN STERKERE BYGGESAG

Den minste av de kjente gjerdesagene er forbedret på flere punkter, lover produsenten som lanserer den nye modellen på årets Bygg Reis Deg i oktober.

Gjerdesaga 805 er den minste av byggesagene, men har de større sagesnes fordeler. Den er liten og lett, men effektiv og nøyaktig. Betjeningen er enkel, og omstilling mellom ulike arbeidsoperasjoner tar et minimum av tid.

Den kommer nå med en 1,5 kW motor som gir den kjempekrefter.

Saga kan brukes til å kappe, klyve, false, dobbeltgjære og bearbeide store bygningsplater. Saga har hurtigkopling som gir raske feste og justering av det regulerbare rullebordet.

Transporthjul og teleskoputtrekk for anhold og sponavsug kan leveres som tilleggsmutstyr.

REN UTEN VANN

Den som trenger å vaske hendene der det ikke er tilgang til vann, kan ha nytte av en ny skumbasert håndrens.

Når skummet fra Nio Lube X-Dirt gnies ut i hendene, fjernes all olje, tjære, maling og smuss, forteller leverandøren, Relekta AS i en pressemelding.

Igjen blir bare noen små, tørre partikler som lett børstes av.

Man trenger heller ikke tørke hendene med papir eller håndkle etterpå.

Nio Lube X-Dirt er skånsom mot hendene, og huden tørker ikke ut fordi den er Ph-nøytral.

En flaske Nio Lube X-Dirt er drøy i bruk. Den holder til ca. 90 doseringer.

Håndrensen markedsføres i Norge av Relekta AS, avdeling Norsk Industrielje.

Alt du trenger å vite om trehusbygging!

TREHUS

FOR RÅDGIVERE, ARKITEKTER,
HÅNDVERKERE, ENTREPRENØRER
OG STUDENTER.

Boka er et referanseverk for alle som er involvert i bygging av solide og energiøkonomiske trehus. Løsningene er tilpasset norsk klima og passivhusnivå og tilfredsstiller TEK.

Kjøp **TREHUS** direkte fra SINTEF Byggforsk:
www.sintefbok.no | salg.byggforsk@sintef.no | Tlf: 40 00 38 38

PRODUKTER

Liftwagon er som Liftroller satt sammen av flere deler i aluminium, noe som gjør den lett og sterk. (Foto: Wik Gruppen)

VIL REVOLUSJONERE TUNGE LØFT

Byggmestere som har testet det norske innløftingssystemet Liftroller, er positive. Nå kommer den på markedet.

– Vi er veldig positive til produktet og tror det vil bli etterspurt i byggebransjen, sier prosjektleder Roald Nesse i Byggmester Markhus.

Firmaet har testet løsningen på et boligprosjekt i Bergen. Anleggsleder Åge Jordal hos Byggmester Markhus var fornøyd med Liftroller da Byggmesteren ringte ham i vinter. Han hadde bare en innvending, og

det var at systemet burde ha en vogn inne i bygget i stedet for bukker.

Det har produsenten fulgt opp. Liftwagon er en materialvogn som skal brukes sammen med Liftroller. På den måten blir det enklere å få avfall ut av bygg under oppføring.

Liftroller-systemet blir lagervare hos bedriftens samarbeidspartner Aluhak Systems i Stavanger og Trondheim. De står også for produksjon av produktene.

Liftroller presenteres på Bygg Reis Deg.

ENDA STØRRE PÅ DØRER OG VINDUER

Verdens største produsent av vinduer og dører, JELD-WEN, har kjøpt Dooria AS, en av de største produsentene av tredører i Norden.

Dooria er kjent som en ledende leverandør av dører fra boliger til næringsbygg og institusjoner i det svenske og norske markedet. Det har hovedkontor i Oslo, og har

tre produksjonssteder i Sverige. Selskapet har ca. 200 ansatte, opplyser JELD-WEN i en pressemelding. Dooria har et stort utvalg av dører, i et bredt spekter av stilarter. Det 68 år gamle selskapet er kjent for sin høye kvalitet og innovative dørdesign og valgmuligheter, skriver JELD-Wen i pressemeldingen.

LITEN OG EFFEKTIV HÅNDSTØVSUGER

Støvsugeren er liten, men har imponerende sugestyrke til daglig rengjøring av tre-, mur- og metallrester på byggeplassen, hevder produsenten.

Effektiv motor og god batteriteknologi sørger for å gi støvsugeren M12 fra Milwaukee nesten en halv times kontinuerlig driftstid på én opplading.

Maskinen er så liten at den går i verktøybagen og den kan dermed være lett tilgjengelig til enhver tid slik at det daglige rengjøringen går lettere.

Støvsugeren har to munnstykker og forlengerskaft som gjør at den kan brukes både på store flater og trange, vanskelig tilgjengelige steder.

Et vindu til støvbeholderen gir god oversikt over støvkapasiteten.

Den nye støvsugeren er en del av Milwaukee's M12-system med 65 batteridrevne produkter som drives på samme batteri.

Arkoveien 3514, 2240 Magnor
Tlf: 62 81 32 12 / 913 84 666

www.specialtre.no

GULV | TAK | VEGGPANEL | LISTER | BENK- OG BORDPLATER

Byggmesterpriser!

Eik og Ask gulv i heltre og 2-lag (lamell)

Termo Ask heltre gulv

Kr. 415,- eks mva pr m².
i dim 20 x 180 mm x 2500-3000 mm
Kvalitet: Natur.

Eik heltre gulv

Dim 15 x 140 mm x 800-3000 mm
Kvalitet: Rustic
Pris: kr. 370,- eks mva pr m²

Eik 2-lag gulv

20 x 180 mm (15 mm bjørk kryssfiner
m/5 mm topplag i eik) x 800-3000 mm
Kvalitet Rustic; pris kr. 450,- eks mva pr m²
Kvalitet Natur; pris kr. 535,- eks mva pr m²

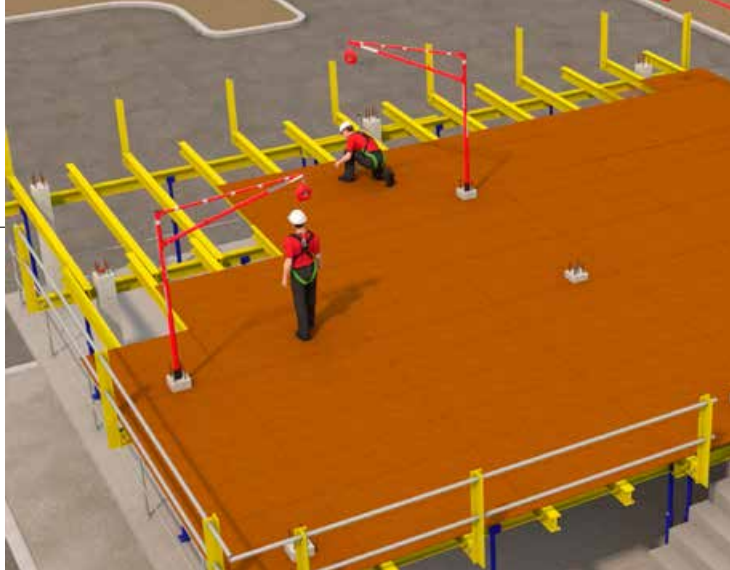
Ask heltre gulv

i dim 20 x 140 mm x 800-3000 mm
Kvalitet: Natur; pris kr. 375,- eks mva pr m².

Montering, behandling og transport.

Dette er meget bra kvalitet. Ta kontakt på 91 38 46 66 for bestilling!

ENKLERE FALLSIKRING

SkyReach Anchor er et overliggende fallsikringssystem som raskt og enkelt sikrer bygningsarbeidere mot fall fra høyder.

– Fordelen med dette systemet er at det er lett og bærbart slik at det kan bæres, installeres og låses i posisjon på få sekunder av én enkelt arbeider uten behov for kran, sier Wayne Kensett, produksjef for Combisafe.

Det er også enkelt å ta ned eller flytte. Dette er en banebrytende utvikling for bransjen som sparer mye tid og penger, mener produksjefen.

SkyReach Anchor veier 25 kg, og er tilgjengelig med to festealternativer: Ei innstøpningshylse til bruk på betongkonstruksjoner når det utføres forskalingsarbeid, og ei flenskleppe i stål som brukes ved lasting og lossing av kjøretøy ved siden av en stålkonstruksjon.

VARME-SÅLER MED FJERN-KONTROLL

Jobber du ute i kulda, kan en ny type varmesåler sikre deg varme på føttene i timevis.

– ThermaCELL ProFlex varmesåler representerer det siste av innovasjon når det gjelder komfort i kulda. Sålene har regulerbar varme i tre trinn som styres av en enkel fjernkontroll, forteller den norske forhandleren, Nordagent.

Sålene holder seg varme i fem timer, og batteriene kan lett tas ut og settes i lader som kobles til elnettet, PC eller billader.

Varmesålene kommer i alle vanlige størrelser, er behagelige å bruke, hevder leverandøren.

Sålene har ekstra sett batterier som kan lades i bilen, slik at en kan ha varme såler over alt. Laderen er tilleggsutstyr.

GILJE Byggmester® Banebrytende webverktøy

Gratis verktøy

til alle byggmestere

Besøk vår stand i hall B
Gå inn på vår nettside og få gratis inngang til BRD

Styrker servicen i Nordland

BODØ: Byggenæringens Servicekontor Nord-Norge vil øke aktiviteten i Nordland, og en nyansatt skal bidra til det.

Byggmesterforbundet har i flere år slitt med å holde aktivitet i lokalforeningen i Salten. En av oppgavene for den nytilsatte Anne Marit Stork er derfor å bidra til økt aktivitet i lokallaget.

Hun er allerede i gang med å gjøre seg kjent med byggmester- og entreprenørmedlemmene i Bodø og skal siden også oppsøke andre deler av Nordland, forteller Birger Haugland, daglig leder i Servicekontoret.

Sammen om kontoret

Byggenæringens Servicekontor Nord-Norge er eid i fellesskap av Byggmesterforbundet Region Nord og Entreprenørforeningen Bygg og Anlegg avdeling Hålogaland.

Det skal bistå medlemsbedriftene i Nord-Norge innen næringspolitikk, kompetansetilak, rekruttering og medlemservice.

Anne Marit Stork er ansatt for å øke den lokale aktiviteten i Nordland.

Servicekontoret ligger i Tromsø, men for å sikre løpende god service for medlemmene også i Nordland, og ha tett kontakt med lokale myndigheter, er kontoret utvidet med en ansatt i Bodø, forteller den daglige lederen.

Ingeniør og günder

Anne Marit Stork er utdannet bygningsingeniør fra Narvik og har tidligere jobberfaring fra teknisk avdeling i 4 kommuner, som rådgiver/saksbehandler i Husbanken og fra salg og prosjektledelse i Snekkerkompaniet AS. Siste jobberfaring var som gründer og driver av kafeen Farmors stue i Bodø.

Mange med på Østfolds fagmøte

Byggmesterforbundet Østfold hadde nylig et godt besøkt medlemsmøte med nyttig faglig innhold. Steinar Ekholdt i Isodren holdt foredrag om hvor effektiv sprøytebetongen er til kjellermurer, og hvordan den bør brukes sammen med pustende isolasjon.

Den store fordelen er muligheten til en tidsbesparelse på en til to uker fordi tømmerne kan jobbe samtidig med at kjellermurer monteres.

Ulike sider ved denne løsningen kom opp i en fruktbar diskusjon mellom

God oppslutning om medlemsmøtet i Østfold i september.

medlemmene. Flere av deltakerne hadde tatt med seg ansatte for at også de skulle få den nyttige informasjonen.

Sindre Sandberg som leder lokalavdelingen i Østfold, lover nytt og minst like nyttig medlemsmøte 22. oktober. Da kommer en ventilasjonsleverandør og holder kurs.

Jazz Alive

Under min tid som prosjektleder for mange år tilbake, var jeg «stand-in» for en kollega under åpningen av en jazzklubb med egne lokaler i Oslo. Kollegaen og de håndverkerne som hadde vært med i prosjektet, var invitert til åpningen. Jeg er ikke jazzfrelst, men siden dette ble kombinert med god servering, var det enkelt å si ja til oppdraget.

Det ble en livlig aften og ut på kvelden merket vi en økende interesse blant mange av de mer rendyrkede jazzinteresserte. De ble veldig opptatt av å snakke med håndverkere og det var helt tydelig at de fleste opplevde dette som et unikt og sjeldent møte med en yrkesgruppe de ikke hadde særlig nærkontakt med i hverdagen. Mange år etter leste jeg historien om isbjørnen Knut født i fangenskap i Zoologischer Garten Berlin og utstøtt av sin mor. Knut ble som kjent en sensasjon og alle ville se dette yndige hvite, utstøtte og malplasserte vesen. Det var litt den samme følelsen vi etter hvert fikk på Jazz Alive, og som håndverkere flest, snudde vi oss rundt og avsluttet kvelden i andre omgivelser.

Kvelden på Jazz Alive har jeg ofte tenkt på senere som mitt første møte med en samfunnsutvikling som etter hvert fører til en situasjon hvor håndverk og yrkesfag har hatt tilbakegang. I ledende samfunnskretser har man kommet til at det å ha høy utførelseskompetanse kombinert med fagteori, ikke gir den nødvendige status. Det er tydeligvis bedre med ulike former for teoretisk utdanning, selv om det i svært mange tilfeller er uklart hvilket behov dette vil dekke i samfunns- og arbeidsliv. Yrkesfag er blitt fjernet for store deler av befolkningen og derfor også for politikere. Det er den direkte bakgrunnen for at regjeringer fra ulike hold gjennom Reform 94 og Kunnskapsløftet har endret yrkesutdanningen slik at det viktigste er å tilrettelegge for at man skal utdannes videre inn i de akademiske sirkler. Yrkesfag var ikke bra nok.

I år merkes en endring og politikerne har blitt utfordret på dette feltet. Blant annet er NHOs aksjon for å få signert erklæringer om økt lærlingesatsing fra ordfører kandidater ved høsten valg, et tiltak som må berømmes. Om dette medfører flere lærlinger på kommunale og andre offentlige arbeidsplasser etter valget, vil fremtiden vise. Likeså om regjeringen skjerper lov om offentlige anskaffelser slik at bedrifter med egne ansatte svenner og lærlin-

ger kommer i direkte kontraktsposisjon med byggherre på offentlige byggeprosjekter.

Det er tydeligvis en vekkelse, men langt igjen. Når landbruksminister Listhaug under valgkampen uttaler at Reform 94 må skrotes, er hun ikke kjent med at den ble erstattet av ytterligere svekket utdanningsopplegg gjennom det såkalte Kunnskapsløftet i 2005. Hun er tydeligvis heller ikke kjent med at Stortinget i juni 2013 behandlet en stortingsmelding med navnet «På rett vei» om endringer i yrkesutdanningen. Her ligger for øvrig mye av den samme tenkningen som hun selv gir uttrykk for i forbindelse med sine gode forslag til nødvendige endringer.

Det er nå et betydelig fokus og veldig bred enighet på tvers av de politiske skillelinjer om at yrkesutdanningen må legges om og at det må komme flere lærlingplasser. Det som gjenstår, er evnen til å handle og iverksette. Så langt i denne stortingsperioden er dessverre konklusjonen om politikerne at «aldri har så mange pratet så mye – og gjort så lite».

Hvordan gikk det så med prosjektet eget sted for jazz i Oslo? Jazz Alive døde raskt. Vi får krysse fingrene for at det samme ikke skjer med politikernes nyfødte engasjement for yrkesfagene.

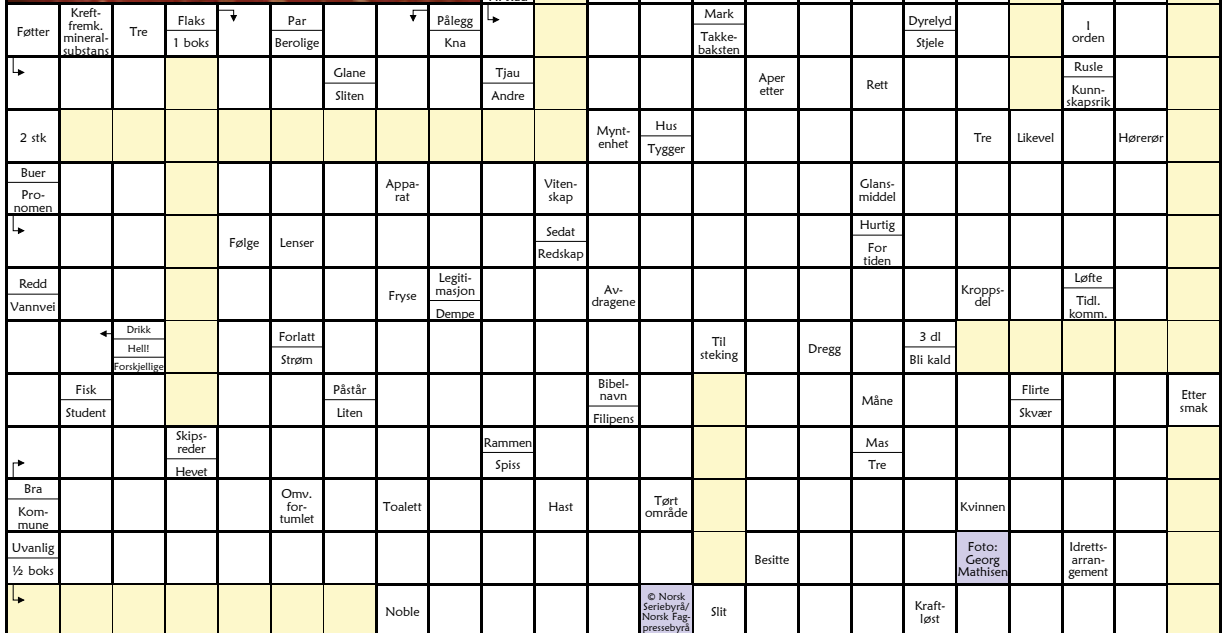

- Jeg vil berømme NHOs tiltak for å få flere ordfører kandidater til å signere på at de vil ha flere lærlingplasser, sier artikkelforfatteren. Her er det Geir Fredrik Sissener, ordfører kandidat for Høyre i Arendal som signerer etter oppfordring fra Fred Skagestad, utdanningsrådgiver i NHO Agder. (Foto: Bjørnar Eidsmo)

FIAs HJØRNE

AV **FRANK IVAR ANDERSEN**
DAGLIG LEDER
BYGGMESTERFORBUNDET

Ålaug Rosseland, 4735 Evje

Byggmesteren, Postboks 5475 Majorstuen, 0305 Oslo

5	4	6	1	2	3
1	3	2	6	4	5
3	6	1	4	5	2
2	5	4	3	6	1
4	1	5	2	3	6
6	2	3	5	1	4

En byggmester på bygda gledet seg stort til
elgjakta, som han pleide, men da han kom på kjøkkenet
grytidlig den første dagen i jakta, ventet den blonde kona
der i fullt kamuflasjeutstyr. Hun insisterte på å få bli med, og
byggmesteren visste at det ikke nyttet å nekte.

Ute i skogen plasserte han henne på post og instruerte:
– Kommer det en elg forbi, sikter du nøye og skyter den. Så skal
jeg komme settende så snart jeg har hørt skuddet.

Han smilte for seg selv, for han regnet ikke med at hun vil treffe
om elgen var stor som ei låvedør.

Men kort etter smeller det skudd fra der kona sitter, og ikke
bare ett, men flere tett etter hverandre.

Han løper det han makter og da han nærmer seg, hører han at
hun roper: – Ligg unna elgen min!

Helt framme ser han at hun sikter mot en skjelvende kar med
ridebukser og hjelm som står med hendene over hodet:

– Greit det, frue, du skal få beholde elgen din, men kan jeg få
lov til å spenne av salen først?

Norskprodusert aluminiumstillas

Verdens
raskeste!

Rammestillas 15,30m x 6,0m (ca 92 kvm)

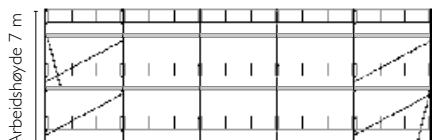
Tilbudspris kun

31 990,-

Rammestillas 18,35m x 6,0m (ca 110 kvm)

Tilbudspris kun

37 990,-

Gavlevegg, norskprodusert
aluminiumstillas, rammestillas
9,2m x 8,1m

Tilbudspris kun

27 500,-

Montering • Utleie • Produksjon og salg • Habitat og teltløsninger

Frakt og mva. kommer i tillegg. Forbehold om prisendringer.

Ring 52 84 64 00 for nærmere informasjon. post@stillasgruppen.com www.stillasgruppen.com

 ALUSAFE
S T I L L A S

 STILLAS
G R U P P E N

Prøv årets nye MULTIVERKTØY på stand D04-13

Se dine priser hele døgnet

Alle varer er priset i henhold til din avtale.

Bestill varer hele døgnet

Velg i hele vårt sortiment.

Opprett prosjekter selv og send gutta for å handle

Opprett et prosjekt. I samme øyeblikk kan alle ansatte handle til prosjektet hos Optimera/Montér.

Sjekk om varen er på lager og når den kommer

Slik hjelper MinOptimera deg til å yte bedre kundeservice.

Kalkuler og mengdeberegning prosjektene på 1-2-3

Lag ferdig kalkyle for tak, vegg og 48 andre bygningsdeler. Du får også en estimert arbeidstid.

FDV-DOKUMENTASJON
Nå enda enklere og raskere

All dokumentasjon på ett sted

Monteringsanvisninger, FDV og HMS er tilgjengelig på alle dine kjøp. Bildene du tar for å dokumentere lagrer du på prosjektet.

MinOptimera er laget for å gi deg som byggmester en bedre arbeidsdag. Besøk oss på vår stand på Bygg Reis Deg, så forteller vi deg hvordan. Du finner også mer informasjon på optimera.no

**GRATIS ADGANG TIL
BYGG REIS DEG 2015
BRUK KODE 8NUPJJ**